

GLASNIK

SPOŠTOVANE OBČANKE, SPOŠTOVANI OBČANI

Soočamo se z drugim valom epidemije korona virusa. Prvi val spomladi smo premagali brez okužbe. Žal pa se v tem trenutku soočamo s precej velikim številom okužb v naši občini. Gre za posebno preizkušnjo, ki jo do sedaj nismo bili vajeni in jo bomo zmogli premagati le z doslednim upoštevanjem vseh navodil. Zelo pomembno je, da se izogibamo nepotrebnim socialnim stikom, dosledno upoštevamo ukrep nošenja mask in razkužujemo roke.

Smo v zahtevnih časih, ki nas silijo v tisto najtežje, torej v spremembo svojih navad in delno celo v spreminjanje svojega življenja. Vendar ovire še zdaleč niso take, da jih ne bi mogli premagati. Koronavirus je spremenil svet, spremenil je našo Slovenijo in tudi nas.

Bliža se veseli december, ki bo letos potekal brez velikih praznovanj in druženj. Verjamem, da ga boste preživeli v ožjem krogu v družbo svojih najbližjih in zato ne bo prav nič manj prazničen.

Daleč najbolj pomembno je naše zdravje, je naša medsebojna povezanost, ki se kaže v pripravljenosti pomagati sočloveku, je naša solidarnost, je naš občutek za skupnost. Iskrena hvala vsem prostovoljkam in prostovoljcem, civilni zaščiti in vsem ostalim, ki ste se tudi v tem drugem valu epidemije odzvali in ste pripravljeni pomagati. Zahvala gre tudi vsem službam, ki v teh dneh opravljajo veliko in pomembno delo za vse nas, hvala tudi vsem tistim, katerih delo ta trenutek mogoče ni vidno, vendar ga bo lokalna skupnost kmalu občutila. Hvala vsem, ki morate skrbite za svoje sosede, ki pokličete koga, ki je v teh dneh osamljen, in

vsem tistim, ki razmišljate o tem, kako bomo svoja življenja oblikovali in zastavili po koncu epidemije.

Stvari se bodo prav gotovo spremenile. V katero smer bodo šle, ni odvisno zgolj od nas, prav gotovo pa lahko na to vplivamo.

V prav tako negotovem položaju smo tudi občine, ki se bomo morale odločiti, kako bomo delovale v bodoče in katerim že načrtovanim investicijam se bomo morali odpovedati oz. jih prestaviti na poznejši čas. Prihodki občin so zaradi epidemije manjši, stroški pa večji. Koliko denarja se bo na koncu steklo v občinsko blagajno, ne vemo. Vemo pa, da ga bomo porabili za projekte, ki bodo namenjeni dvigu kakovosti življenja v naši lokalni skupnosti.

Verjamem, da bomo skupaj zmogli. Bodimo odgovorni do sebe do drugih in do družbe v celoti.

Le z medsebojno SOLIDARNOSTJO in s čutom za MEDGENERACIJSKO POVEZANOST IN SOŽITJE BOMO LAHKO USPELI V TEJ PREIZKUŠNJI. Pazite nase, na druge in ostanite zdravi.

Alenka Štrucl Dovgan,
županja

**Na pragu novega leta naj vam čas nakloni spoznati prave ljudi,
storiti prave reči, ubrati prave poti
in v sebi ter drugih najti dobre stvari.**

Srečno 2021!

urednice Barbara, Jana, Jožica, Nataša in Romana

Ilustracija: Erna Kopše

Na <http://www.divaca.si> kliknite na **GLASNIK** in si na vrhu oglejte **navodila za objavo člankov**.

Starejše številke Glasnika si lahko ogledate na spletni strani: http://issuu.com/obcina_divaca.

Naslednji Glasnik bo izšel marca 2021.

Prispevke zanj zbiramo na e-pošto: glasnik@divaca.net do 10. februarja 2021.

Prispevki, ki bodo prispeli z zamudo, bodo objavljeni v naslednji številki.

Fotografije neustrezne kakovosti ne bodo objavljene. Objave v glasilu Glasnik se ne honorirajo.

GLASNIK OBČINE DIVAČA december 2020, letnik 26, številka 5

Izdajatelj in založnik: Občina Divača; Glavna urednica: dr. Jana Volk; Članice uredniškega odbora: Barbara Race Krašovec, Jožica Planinc, Nataša Adam,

Romana Derenčin; Lektoriranje: Maša Rolih, Oblikovanje: Lucija Klanac (Tiskarna Mljač); Tisk: Tiskarna Mljač Divača; Naklada: 1700 izvodov

Uredništvo ne odgovarja za avtorstvo člankov in fotografij.

Avtor fotografije na naslovnici: Mandala, Marjanca Vorgan, Cerkev sv. Jurija na Vatovljah, Mateja Kocjančič

IZJAVA ZA JAVNOST OB MEDNARODNEM DNEVU BOJA PROTI NASILJU NAD ŽENSKAMI

Generalna skupščina Združenih narodov je 25. november razglasila za mednarodni dan boja proti nasilju nad ženskami. V okviru obeležitve tega dne po vsem svetu potekajo dnevi akcij proti nasilju nad ženskami in nasilju na podlagi spola.

Nasilje nad ženskami in nasilje nad dekleti je nasilje na podlagi spola. Prisotno je v vseh kulturah in družbenih slojih. Izraz nasilje na podlagi spola uporabljamo za vse oblike nasilja, ki so posledica neenakosti med spoloma in je usmerjeno proti osebi zaradi njenega spola ali spolne usmerjenosti.

Statistike kažejo, da vsaka četrta ženska v Evropski uniji vsakodnevno doživlja nasilje v svojem domu ali izven njega. **Nacionalna raziskava o nasilju v zasebni sferi in v partnerskih odnosih je pokazala, da je vsaka druga ženska v Sloveniji od dopolnjenega 15. leta starosti (56,1 %) doživela eno od oblik nasilja.** Večina povzročiteljev fizičnega nasilja nad ženskami je moških (92 %).

Medtem ko v svetovnem merilu zaznavamo določen napredek glede doseganja enakosti med spoloma in opolnomočenju žensk in deklet, pa te še vedno vsakodnevno doživljajo diskriminacijo in nasilje. Nasilje nad ženskami in dekleti je eno od najbolj razširjenih, trdovratnih in uničujočih kršitev človekovih pravic na svetu. Kontekst nasilja je potrebno prepoznati v socialnih strukturah, ki so se ohranjale skozi stoletja ter v kulturnih vrednotah, ki so ta globalni problem zadrževale pri življenju in se upirale različnim načrtnim naporom, da bi ga kot fenomen, ki ne sodi v civilizirane družbe, pustili za sabo. Sociokulturni vzroki nasilja segajo izven družine v globoko zakoreninjene kulturne vrednote in tradicionalne socialne strukture, ki v največji meri odvzamejo moč ravno ženskam in otrokom.

Od prve razglasitve epidemije do danes, vladne in nevladne organizacije, ki delujemo na področju preprečevanja nasilja v Obalno – kraški regiji

ugotavljamo, da žrtve nasilja v tem času nasilje v družini doživljajo bolj pogosto ter da je le-to bolj intenzivno. Povečan obseg skupnega preživljanja časa žrtev s povzročitelji nasilja ter večja socialna izolacija žrtvam otežujeta možnosti za umik. Ženske žrtve nasilja v tem času še v večji meri nase prevzemajo opravljanje neplačanih gospodinjskih del ter dodatnih del v povezavi s šolanjem otrok. Strategije preživetja, ki so jih žrtve uporabljale doslej, v novih situacijah pogosto več ne zadostujejo. Posledično pri žrtvah nasilja opazimo porast težav v duševnem zdravju, pojavljajo se strahovi v povezavi z izgubo zaposlitve in revščine ter povečana skrb za lastno zdravje in zdravje bližnjih.

V okviru Mreže za žrtve nasilja v družini Južna Primorska posebno pozornost namenimo otrokom in mladostnikom, ki so poleg oseb s posebnimi potrebami ter starostniki v povezavi z nasiljem v družini najbolj ranljive skupine.

Vzgojno-izobraževalni zavodi, ki sicer otrokom in mladostnikom predstavljajo pomemben preventivni in varovalni dejavnik, v času razglasitve epidemije delujejo na daljavo. Otroci in mladostniki imajo v tem času manj možnosti za stike z zaupnimi osebami in drugimi pomembnimi odraslimi, ki pri otrocih in mladostnikih najbolj pogosto opazijo znake zanemarjanja, čustvene in fizične posledice nasilja.

Delavnica z nekdanjimi uporabniki/uporabnicami Kriznega centra za otroke in mladostnike – Marelična hiša

V okviru preventivnih dejavnosti smo dne, 1. 9. 2020, ob deseti obletnici delovanja Kriznega centra za otroke in mladostnike – Marelična hiša izvedli delavnico v okviru katere je nastal kratki dokumentarni film z naslovom »Zgodbe iz Marelične hiše«, ki je objavljen na spletnem naslovu: https://www.youtube.com/watch?v=K5V_PwB9xsl&feature=youtu.be

Otrokom in mladim, ki doživljajo nasilje v družini ter odraslim žrtvam nasilja sporočamo, da si zaslužijo živeti varno ter da pomoč obstaja tudi v času razglasitve epidemije. Svetujemo jim, da v primerih, ko potrebujejo pomoč, kontaktirajo katerega od spodaj navedenih kontaktov.

Mreža pomoči žrtvam nasilja v družini Južna Primorska

**CENTER ZA SOCIALNO DELO
JUŽNA PRIMORSKA
CENTRO PER L'ASSISTENZA SOCIALE
DEL LITORALE**

Služba za koordinacijo in pomoč žrtvam
Prisrce 1, Koper
T: 05 66 34 579
E: damjana.jurman@gov.si
www.csd-slovenija.si/csd-juzna-primorska

**Krizni center za žrtve nasilja
Južna Primorska**

T: 059 039-690, 040 303-669
E: kcczn.csdprim@gov.si

**Krizni center za otroke in mladostnike
Marelična hiša
Kolarska ulica 10, Koper
T: 05 663 45 99, 041 303 203
E: kom.koper@gov.si**

**Regijska varna hiša Kras
Kosovelova 4b, Sežana
T: 056 202 442, 070 754 530
E: vhras@gmail.com
www.vhras.si**

**DRUŠTVO ZA
NENASILNO
KOMUNIKACIJO**
association
for nonviolent
communication

LJ Vojkova cesta 1
SI-1000 Ljubljana
T: 01 434 48 22
F: 059 09 57 66
E: info@drustvo-dnk.si

KP Vojkovo nabrežje 10
SI-6000 Koper
T: 05 639 31 70
M: 031 546 098
E: dnk.koper@skol.net
www.drustvo-dnk.si

NISTE SAME!

25. NOVEMBER – MEDNARODNI DAN BOJA PROTI NASILJU NAD ŽENSKAMI

»Stara sem 54 let, poročena sem bila 34 let. Celo življenje sem trpela v upanju, da bo nekoč boljše. Ko so otroci odrasli in odšli na svoje, je postalo neznosno. Ko sedaj pogledam nazaj, je bilo kot najhujša nočna mora. Preživela sem srčno kap in po tej izkušnji dojela, da če želim živeti, moram proč. Tako se je začelo moje potovanje za svobodo.«

Tako se začne zgodba gospe, ki je zaradi nasilja v družini poiskala pomoč v programu Regijske varne hiše Kras Centra za socialno delo Južna Primorska, Enota Sežana.

Nasilje nad ženskami je še danes najbolj razširjena kršitev človekovih pravic na svetu, ki pa najpogosteje še vedno ostane neprijavljena in skrita. Kljub temu pa je znano, da se v času najrazličnejših kriz nasilje nad ženskami še poveča. Žal je veliko žensk najbolj ogroženih prav doma, kjer bi se vsakdo moral počutiti varno. Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) je poročala, da je prišlo v času omejitve gibanja zaradi zajezitve korona virusa do porasta nasilja v družini. Meseca aprila 2020 je v državah članicah do 60 % več žensk klicalo nujno pomoč zaradi nasilja v družini kot v enakem mesecu preteklega leta.

Žrtve nasilja v družini so pogosto prepričane, da so same odgovorne za nasilno vedenje povzročitelja, ki je najpogosteje njihov partner, lahko pa tudi kdo izmed odraslih otrok ali drugih družinskih članov. Nasilje največkrat opravičujejo z različnimi osebnimi ali družbenimi okoliščinami, kot so pre-

bremenjenost, brezposelnost ...in upajo, da se bo nasilje spremenil. Vendar pa se nasilje nikoli ne konča samo od sebe brez korenitih sprememb v družini. Ob tem je pomembno poudariti, da je za nasilje vedno odgovoren tisti, ki nasilje povzroča, saj se vsakdo lahko odloča, kako bo ravnal v posamezni situaciji. Spremembe se tako začnejo največkrat šele takrat, ko žrtve ne zmorejo več, ko se posledice nasilja odražajo na njihovem fizičnem in psihičnem zdravju in se odločijo, da bodo poiskale pomoč.

Za pomoč ni nikoli prepozno. To dokazujejo ženske, ki so se umaknile v program Regijske varne hiše Kras. V času bivanja v varni hiši, ki lahko traja do enega leta, so občutile, kaj je to mirno življenje, in si ustvarile novo pot, bodisi same ali z otroki.

Gospa, ki se je po 34 letih umaknila iz nasilnega odnosa je zapisala:

»V varni hiši ste dobrodošle, zaposlene vas cenijo, vas spoštujejo in vam prisluhnejo. V tej hiši sem se počutila svobodno in dobrodošlo vseh osem mesecev bivanja. Bila sem deležna lepih besed in objemov. Tudi moja skupina soperabnic je bila enkratna. Skupaj smo ena drugi jokale na ramenih, se skupaj veselile, smejale, zabavale ...Še sedaj po mojem odhodu se slišimo, obiskujemo in spominjamo najlepših trenutkov v varni hiši. Drage moje ženske, samo korajžno naprej in nikar se ne ozirajte nazaj. Začnite živeti, saj ste tega vsekakor vredne!«

Naj vas njene besede spodbudijo, da

ob nasilju v družini poiščete pomoč, ki jo nudijo:

Policija in centri za socialno delo

Koordinatorica za preprečevanje nasilja, mag. Damjana Jurman (CSD Južna Primorska), Tel.: 05 66 34 579, e-pošta: damjana.jurman@gov.si; gp-csd.jprim@gov.si, Prisoje 1, Koper

Krizni center za žrtve nasilja Južna Primorska (CSD Južna Primorska) Tel: 040 303 669, 059 039 590 e-pošta: kczn.csdjprim@gov.si

Regijska varna hiša Kras (CSD Južna Primorska) Tel: 070 754 730, 056 202 442, e-pošta: vhras@gmail.com, spletna stran: www.vhras.si

Krizni center za otroke in mladostnike – Marelična hiša, Tel: 040 303 203, e-pošta: kcm@gov.si, Kolarska 10, Koper

Društvo za nenasilno komunikacijo, Enota Koper, Tel: 031 546 098, 05 6393 170, e-pošta: dnk.koper@siol.net, spletna stran: www.drustvo-dnk.si

Nataša Prelesnik Korošič,
Regijska varna hiša Kras,
CSD Južna Primorska

BESEDO IMA NARAVA

Zavod Dobra pot v teh časih, ko veljajo omejitve gibanja, neprekinjeno ustvarja naprej, nove vsebine o kulturni in naravni dediščini smo prenesli v splet in se uspešno prilagodili trenutni družbeni situaciji, ko se lahko gibljemo samo znotraj občine. Še dobro, da živimo v občini, ki ji naravnih lepot ne manjka, saj se ponašamo s Parkom Škocjanske jame – svetovno naravno dediščino Unesca, ponašamo se tudi s 33 odstotki površin, ki sodijo v

posebna varstvena območja narave Natura 2000, ponašamo se z Brkini, Vremščico, s Senožeškimi podoljem, z naravo, ki nam pomaga prebroditi te moreče čase.

Ena od naših dejavnosti je ozaveščanje o ohranjanju naravnih habitatov in ravnovesja v naravi, zato v okviru projekta Cvetoče police v blogu Živost narave objavljamo različne zapise o naravi. Vabljeni ste, da si preberete Zgodbo o lokalnem šerifu:

Pred daljnimi stoletji so naravi podelili besedo popotniki, prvi naravoslovci, ki so podrobno in sistematično zapisovali značilnosti pokrajin ter se čudili prizorom narave. Opisovanja posebnih naravnih pojavov se je pri nas lotil v 17. stoletju baron Janez Vajkard Valvasor. Podolgem in počez je prehodil ozemlje svoje domovine, takratne Kranjske, doživetja pa zapisal in kartografsko dokumentiral v štirih knjigah Slave vojvodine Kranjske. Čudil se je

kraškimi pojavom in jih poimenoval *naravne redkosti*, najbolj ga je očaralo presihanje Cerkniškega jezera, omenil pa je tudi Škocjanske jame in reko Reko, ki se kot jezdec ali nestanoviten zemeljski plazilec pomika po skalovju, nato pa kot miš ali skrivni potapljač izgine v pečini in se ponovno pojavi na drugi strani hriba. Znani pruski geograf Alexander von Humbolt pa je na začetku 19. stoletja prvi uporabil izraz *naravni spomenik*.

Začetek naravovarstva povezujemo v Evropi z narodnostnim prebujanjem in zavedanjem povezanosti človeka z naravo. Natanko pred sto leti je izdal Odsek za varstvo prirode in prirodnih spomenikov Muzejskega društva za Slovenijo prvi slovenski program varstva narave, poimenovan Spomenica. Zapisali so naslednje: »*Skoraj vse kulturne države so uvidele potrebo ohranitve prirodnih spomenikov in so v ta namen ustanovile same ali pomagale ustanoviti z večjimi denarnimi prispevki ali z odstopom zemljiških kompleksov prirodovarstvene parke (rezervate, Naturschutzparke), kjer uživa vse živalstvo in rastlinstvo popolno varstvo.*«

Zahtevali so ustanovitev alpskih, sredogorskih in barskih varstvenih parkov, z zakonom prepovedali uničevanja redkih in za naše kraje tipičnih ter *znanstveno znamenitih* živali in rastlin, nadzor nad vstopom v podzemne jame, želeli pa so zainteresirati širšo javnost za varstvo prirode. Iz teh načrtov so z vztrajnim in s sistematičnim delom posameznikov in skupin naravovarstvenikov zrasli vsi zakoni o varstvu in ohranjanju narave, prvi zaposleni naravovarstveniki in, kar je najpomembnejše, vsa zavarovana območja naravnih parkov Slovenije s Triglavskim narodnim parkom na čelu. In zakaj je potrebnih toliko besed o naravovarstvu in ne o naravi sami? Ker

ohranjena narava, ki jo uživamo v Sloveniji, ni samoumevna in ker imamo naravovarstvo v krvi.

Zdaj pa k zgodbi o lokalnem šerifu. Če živiš na območju parka, v zavarovanem ali vplivnem območju, se slej ko prej srečaš z naravovarstvom, saj pritegnejo lepote ohranjene narave tudi tiste, ki bi jih radi izkoristili za svojo korist. Vendar prinaša življenje v zaščiteneh območjih poseben izziv in priložnost vsakemu, ki želi živeti z naravo. V Regijskem parku Škocjanske jame imamo prebivalci tega biosfernega območja tudi posebno možnost, da aktivno sodelujemo v različnih odborih, od varstva kulturne in naravne dediščine do podjetništva in turizma. In ker smo želeli bolje spoznati netopirje, ki letajo nad našimi glavami vsak večer, smo se v okviru monitoringov Centra za kartografijo favne in flore pridružili rednim opazovanjem netopirjev. Opazovanja so potekala v strogem zavarovanem območju, ob vhodih v jame in ob reki Reki. Prvi večer smo si ogledali teren, drugi večer pa že postavili mreže in na debudno čakali »na ulov«. Med čakanjem smo izkoristili priložnost in postavili svojemu vodji milijon vprašanj o netopirjih. Pol ure po sončnem zahodu so se začele mreže polniti. Hitro smo se priučili rokovanja z njimi, verjetno zato, ker je ob vsej mehкости njihovih kožuhov, strah pred njimi kmalu splahnel. Vsak netopir je moral počakati v bombažni vreči, da smo ga izmerili, stehali in v zahvalo za pomoč pri raziskovalnem delu odstranili vse parazite. Proti polnoči pride na vrsto zelo glasen netopir, ki je imel na obrazu polno brazgotin. Kljub temu da ni bil več tako mlad, njegova starost je bila ocenjena na 30 let, se je z vsemi močmi upiral merjenju. Da je identifikacija vrste točna, pa je bilo treba pregledati še zobe. Ko je netopir odprl usta, se je med zobmi pokazala luknja, manjkal mu je namreč

en zob kočnik. Ob tej častitljivi starosti in ob vseh znakih burnega in divjega življenja smo določili vrsto in netopirja poimenovali »lokalni šerif«.

Monitoringi so se nadaljevali in v petih letih smo skupaj s strokovnjaki odkrili veliko novih zanimivosti iz življenja netopirjev na tem območju, predvsem pa se je med nami, udeleženci popisovanj, spletlo netopirniško prijateljstvo, ki nas v poletnih večerih pokliče k reki Reki. Ob pogledu na leteče netopirje se v naše misli prikraše vprašanje: »A je to naš *lokalni šerif*, ki dela red po gozdovih in skrbi za ravnovesje v naravi, mu je bila zima naklonjena, a še ima kaj zob, da si bo lahko privoščil kakšnega hrošča s trdim oklepom?«

Naravni parki so izjemnega pomena za ohranjanje biotske raznovrstnosti, ki je osnova življenja na tem planetu in bodo postali, seveda zraven zmanjševanja potrošnje, ključni dejavniki pri reševanju podnebne krize. Potrebujemo samonikle rastline, potrebujemo avtohtone živali, potrebujemo zaščitena območja, ki so povezana med sabo, da lahko živalske in rastlinske vrste prehajajo same in se selijo čez kulturno krajino ter tako bogatijo svoja in naša življenja!

V novem letu 2021 si želimo, da bi naša življenja še bolj bogatili kulturne in spoštljiv odnos med nami in do narave.
Vse Dobro za nas in naravo!
Ekipe Zavoda Dobra pot

Sitka Tepeh,
Zavod Dobra pot
Foto: Sitka Tepeh

SPOŠTOVANI,

vsakič, ko grem na sprehod ali pa se peljem z avtom v smeri iz Divače proti regionalni cesti, se zgrozim ob pogledu na črno odlagališče odpadkov ob nadvozu nad železniško progo. To vidijo tudi turisti in obiskovalci, ki se ustavijo v Divači, ki med drugim slovi tudi po izvrstnih Etna picah. Ne verjamem, da nihče od vas vključno z odgovornimi za okolje in prostor tega ni videl. Kdor pa še ni, naj si ogleda in poda svoje mnenje.

Ne morem razumeti, da tako malo damo na svoj kraj, da je dopuščeno, da so stanovalci tega objekta, ki stoji na vstopu in izstopu iz Divače, spremenili svoj vrt v črno odlagališče odpadkov vsem na oči. V tej stavbi kar naenkrat živi precej ljudi, družin, legalno ali ne-

legalno, to se mene ne tiče. Tiče se me pa izgled in urejenost kraja, v katerem živim, za katerega še vedno trdim, da ga ni bolj prijaznega za starejše ljudi. Ni nikogar, ki bi jim to preprečil oziroma jih podučil, da to ni pravo mesto za odpadke, in jim z odločbo naročil, naj svoje odpadke takoj odstranijo in jih odpeljejo na zbiralnico odpadkov v Divači? Ni predpisa, na osnovi katerega je možno z odločbo doseči, da stanovalci sami to počistijo oz. to stori Komunalna na njihov račun?

Vsa pohvala občini, da je poskrbela za lokacijo in uredila zbiralnico odpadkov. Treba je samo še osvestiti ljudi, da jo bodo tudi uporabljali. Ena od možnosti bi bila, da začnemo že pri otrocih v vrtcu in šoli. Učitelji bi jih

lahko odpeljali na ogled in jim razložili namen in ves postopek zbiranja odpadkov, da ohranimo našo naravo, naše okolje in s tem prispevamo tudi k boljšemu počutju in zdravju ljudi, živali in rastlin. Na mladih svet stoji, pravimo. Mi, starejši, pa jim moramo dati dobre temelje, da bo lahko stal in obstal za njihovo dobro. Zavedam se, da je za uresničitev ohranjanja okolja in narave treba vložiti veliko truda in energije ter dobre volje, vendar je vredno.

V upanju na dobro rešitev te težave vas iskreno pozdravljam,

Magdalena Klarič,
Trg 15. aprila 1b, Divača

POSLOVANJE, INFORMACIJE IN NAROČANJE STRANK PRI UPRAVNI ENOTI SEŽANA

Vam v kratkem poteče osebna izkaznica, prometno dovoljenje, vozniško dovoljenje ali veste, da boste morali na upravni enoti urejati katerokoli drugo upravno zadevo? Upravna enota Sežana občane obvešča, da se je zaradi preprečevanja okužb s COVID-19 spremenil način poslovanja upravne enote.

V skladu z usmeritvami Vlade Republike Slovenije, Nacionalnega inštituta za javno zdravje, Odlokom o razglasitvi epidemije nalezljive bolezni COVID-19 na območju Republike Slovenije ter v skladu z usmeritvami Ministrstva za javno upravo so zaradi preprečevanja širjenja virusa COVID-19 na vseh upravnih enotah do preklica uvedeni naslednji ukrepi:

- za obisk upravne enote z namenom urejanja upravnih zadev, se mora stranka se naročiti

Naročite se lahko :

- **po telefonu na številki 05 73 12 700**
- **po elektronski pošti na naslovu ue.sezana@gov.si**
- **po pošti; naslov Upravna enota Sežana, Partizanska cesta 4, 6210 Sežana**

- nenaročene stranke se sprejema zgolj v primeru urejanja nujnih zadev, katerih ureditev ni mogoče odložiti na kasnejši čas
- plačilni promet (npr. plačilo upravne takse) se prioritarno izvaja z uporabo plačilnih ali kreditnih kartic (brezgotovinsko);
- obvezno je nošenje zaščitnih mask, spoštovanje primerne varnostne razdalje (najmanj 1.5 m), razkuževanje rok;
- zadrževanje in zbiranje večjega števila oseb pred poslovno zgradbo je prepovedano.

Krajevni uradi Komen, Divača in Hrpelje, ki delujejo na območju Upravne enote Sežana so, zaradi trenutne epidemiološke situacije in zagotavljanja najnujnejših storitev na sedežu Upravne enote Sežana, **ZAPRTI do nadaljnjega.**

VATOVVLJE – RADOŽIVA VAS V BRKINIH

Vatovlje so bile "bolj vstran" od mestnih središč v drugi polovici prejšnjega stoletja, ko še ni bilo slemen-ske ceste in cestnih povezav med vasi v Brkinih, dandanes pa so Vatovlje z urejenimi cestnimi poveza-vami pravzaprav blizu, le kakih petnajst kilometrov do avtoceste in potem do mestnih središč, a do občinskega središča Divače je le kilometer več. – Vas šteje 18 prebivalcev. Imajo ugodne možnosti za pridelavo kakovostnega sadja in kakovostnih drugih kmetijskih pridelkov, da pridelajo lahko več kot le zase. Le načine trženja bi bilo potrebno organizirati. – Vatovlje se začnejo od cerkve sv. Jurija in pokopališča. Do vasi, ki se pokaže izza ovinka, vodi vzdrževana asfaltirana cesta. V vasi je kot v dolini miru, svežega zraka sredi brkinskih slemen je napretek. Estetski užitek nudi pogled na urejene domačije z vrtovi ter razgled na vzdrževane travnike in travniške sadovnjake, obdelane njive, bližnje gozdove in vasi po slemenih. (Nabrala sem nekaj podatkov o Vátovljah, vási, ki s silno radoživostjo oživlja. Jožica Planinc)

POKRAJINSKE MIKAVNOSTI NA VATOVVLJAH

Na cesti mimo Zavhka, Varej, Ostrovice, Artviž je odcep za Misliče in Vatovlje. "K nam zaide redko kak turist, samo če se izgubi in ugotovi, da je prišel v vas, kjer se cesta konča, zato lepo obrne in se odpelje. Tu smo pravzaprav sami s seboj," pove Karmen Likinova.

Pokrajinske mikavnosti narave so po brkinskih slemenih rodovi oblikovali stoletja: vzdrževani travniški sadovnjaki lepšajo izgled tudi vatovske krajine, s sadnim drevjem in cvetjem zasajeni vrtovi krasijo domačije in mikaven razgled z Vatovelj zaobjema brkinske vasi: Suhorje in zadaj Pivko, vidiš Prelože, Kozjane, njive na Tatrach, Padež, gozd pod Orehkom, Ostrovice, cerkev na Artvižah, Misliče, Barko in Vremščico ...

PRIČEVALCI VAŠKE ZGODOVINE

O več stoletni zgodovini Vatovelj pričajo hišna imena domačij, ki radoživo vztrajajo še dandanes naprej: **Klemijeni** (Vatovlje 1), **Matičkovi** (Vatovlje 4), **Likínovi** (Vatovlje 10), **Likínovi** (Vatovlje 9), **Meclínovi** (Vatovlje 12), **Káparjevi** in **Segulínovi**. Najstarejša v vasi je **Silva Brezovec Meclínova**, ki je letos julija dopolnila 90 let. Z rojstnodnevnim voščilom so se pri njej zvrstili vsi sovaščani, ampak zaradi epidemije koronavirusa eden po eden preko dneva.

Svojega otroštva in mladih let na Vatovljah se takole spominja Silvina sestra **Ema Rožanc, rojena pri Meclinovich na Vatovljah leta 1932**, ki po poroki od leta 1967 živi na Varejah: "Slovensko pisati in brati nas je naučil župnik **Franc Koritnik** po rodu iz Dolenje vasi, ki je na Vatovlje prišel leta 1939. Stanoval je v "farovžu" (župnišču). Gospodinjala mu

Vatovlje, pred župniščem. Ema Meclinova v tretji vrsti peta z leve med 11 deklicami in 22 dečki, ki so prejeli sveto obhajilo. Fotografiral jih je leta 1940 tedanji kaplan na Vatovljah, ki je otroke učil dveh vrednot: vrednoto naroda in vrednoto vere.

je nekaj časa njegova mama, kasneje pa je hodil na kosilo k nam in tudi prali smo mu pri Meclinovich. Rad je

fotografiral. Otroci smo radi hodili k njegovim veroučnim uram." Ema pravi, da je bilo v njeni mla-

Vatovlje 8, domačija Kovačevih sicer ni stalno naseljena, a se odseljeni sorodniki vračajo občasno in domačijo vzdržujejo. (Fotografirala Jožica Plavninc, 6. g. 2020.)

Vatovlje, nov. 2020: Latnik grozdja smrdljivke (bučarce) na Meclinovi domačiji. Včasih so bili tovrstni latniki pred vsako hišo na Vatovljah. (Fotografirala: Karmen Ivancič.)

dosti veliko druženja na vasi, veliko petja. Petje se je slišalo od vsepovsod z okoliških hribov, posebno za vaške praznike – opasila. V spominu ji je ostalo opasilo leta 1950, ko so godci igrali najprej pred cerkvijo sv. Jurija, po maši pa so v procesiji šli v vas odplesat ples "v prvega" na borjaču Matijevih na Vatovljah, ki so ga

ta dan ogradili v plesišče in postavili mlaje. Potem so šli vsak na svoj dom na praznično kosilo in se zgodaj popoldne spet vrnili na plesišče. – V spominu je Emi ostalo tudi opasilo leta 1978, ko je na Misličah igral ansambel Slak. "Tokrat slemenska cesta še ni bila asfaltirana, a je prišlo veliko ljudi od vsepovsod. Veselo je bilo,

čudovito vreme, čudovita doživetja, vse je vriskalo in pelo pozno v noč. Luna je sijala." je še dandanes navdušena podoživljala tiste čase Ema. Odseljeni prebivalci niso prekinili stikov z Vatovljami, ampak so se vračali. **Dušan Napret, roj. 1952**, živi v Šmarjah pri Sežani, je 17. 11. 2020 zapisal svoje spomine na Vatovlje:

Vaščani Vatovelj. Fotografirala Karmen Ivancič.

Z desne: Mateja Suglinova in Miha Klemenov z ženo Ano.

Vatovlje, pri Kaparjevih: z leve - Silva Meclinova, Marija Likinova in Jaka Klemenov.

Vatovlje, pri Segulinovih, 12. 6. 2020 - z leve: Tjaša, Matija in slavljenec Miran Segulinova ter Silva Meclinova, ki je letos praznovala 90 let.

Damijana in Branko Brezovec ter Mitja Ivancič. Matičkova, Damijan in Marta.

Z leve: Boris Napret in Dragana, Stojan Ivancič in Zdravko Vatovec.

“Moja nona Marija in nono Jože Vatovec, Káparjeva, sta imela 4 otroke. Nono je šel s trebuhom za kruhom v Ameriko in se nikoli ni vrnil. – Počitnice sem preživel pri Polúzovih na Vatovljah, pasel krave, se dužil z Darkom Matičkovim, Rajkom Poluzovim in Damijano Suglínovo, ki živi v Izoli. V lepem spominu imam Zdravka Kleménovega, Branka Likínovega, Mirana Suglínovega in mojo teto Rozo Polúzovo, ki me je, ko sem se smukal okoli krušne peči, opozarjala: “Ne smeš jesti še toplega kruha!” Rad sem stikal kot 12-letnik po opremi, ki je še ostala od nekdanje gostilne in trgovine pri Poluzovih, po kašetinih (predalih) omar, spominjam se dolgega šanka. Še se vračam na Vatovlje, kjer živi moj brat Boris na obnovljeni Káparjevi domačiji.”

Karmen Ivančič, Likínova, roj. 1963, z Vatovelj se spominja, da je k verouku hodila v župnišče na Vatovljah. da je župnik Milan Prelc otroke privabil s pripovedovanjem, da je bil šaljav, nasmejan in dobrosrčen, da je prinesel pečico, da so se grelj.

Druga svetovna vojna je tako kot drugod po Brkinih zavrla tudi na Vatovljah populacijski in gospodarski razvoj. Cela vas je sodelovala v narodnoosvobodilnem boju, tu so se stalno zadrževali partizani, ki jih je vas sprejela za svoje. A po vojni jim jugoslovanska država ni nudila dovolj, ni jim nudila pričakovane podpore, ni bilo ceste do vasi še desetletja po vojni, ampak bolj ko ne blaten kolovoz, In z Vatovelj so se izseljevali v druge dele Slovenije, predvsem na Obalo. Posledično so nekatere domačije po drugi svetovni vojni kar poniknile, ni jih več ali so podrti: **Polúzovi** (še pred drugo svetovno vojno sta bili tu trgovina in gostilna), **Klijévoli** (sedaj nov lastnik), **Matíjevi** (domačije ni več), **Par Tišlarčku** (domačije ni več), **Kébrovi** (domačija podrti), **Čeledínovi** (ruševine je prerasel bršljan).

Šele z zgrajeno slemensko cesto v Brkine leta 1978 je bila tudi Vatovcem dana možnost dostopa do mestnih središč, da so mladi lahko živeli v domači vasi in se dnevno vozili na delo v druge kraje, da so lahko živeli v domačih hišah in ohranjali domači kraj pri življenju.

TRADICIJA: OPASILO – SHÔD TREH VASI 2020

Vasi Vatovlje, Vareje in Misliče praznujejo opasilo, največji vaški praznik, prvo nedeljo v septembru. Letos so morali zaradi epidemije koronavirusa opustiti nekatere tradicionalne povezovalne navade, denimo druženje ob sladkem prigrizku po maši, letos tudi niso organizirali druženja s plesom. Sicer pa so dogovorjeni, da vsako leto organizacijo opasila prevzame ena vas. Letos so bile glavni organizator Vatovlje. Predsednik KS Mirko Grlica je povedal, da so v času pred opasilom pospravili in uredili okolico cerkve. Prostovoljki krasilki **Mateja Kocjančič** z Vatovelj in **Cvetka Bordon** z Mislič sta letos še posebno skrbno pripravili bogoslužni prostor, tako da je bila praznična sv. maša še lepša koronavirusu navkljub. Obiskovalci so vsi upoštevali zaščitne ukrepe: pred vstopom so si razkužili roke, pustili v škatli telefonske številke, nosili obrazne maske. Zaradi upoštevanja razdalje so žal zaradi premalo prostora nekateri ostali pred cerkvijo, zategadelj bi bilo dobro, da bi bila maša ozvočena, da bi cerkev imela ozvočenje. Obred je bil za obiskovalce doživet kulturni dogodek, ki ga je ubrano, tiho in mirno vodil domači župnik **Slavko Obed**.

Na dan opasila sem se sprehodila skozi z naravnimi danostmi praznično

vas Vatovlje, z obrazno zaščitno masko, seveda. Vse mirno in tiho je bilo. In veliko cvetja v jesenskem soncu, sadnega drevja, obloženega, da so se veje šibile pod sadovi jeseni kot v Indiji Koromandiji.

Ogovoril me je vaščan **Franc Matičkov, roj. 1933**. Povedal je, da se je njegov nono na Vatovlje priženil s Kozjan in prinesel gene za čebele in rože. “Imam 70 panjev,” je ponosen Matičkov, “in smo že tretji rod, ki se ukvarjamo s čebelami. Ljubiteljsko,

Franc Družina, Matičkov, pred svojim gospodarskim poslopjem na Vatovljah. (Fotografirala Jožica Planinc, 6. g. 2020.)

Praznično mašo, ki za opasilo poveže prebivalce treh vasi: Vareje, Misliče in Vatovlje, je vodil domači župnik Slavko Obed. (Fotografirala Jožica Planinc, 6. g. 2020.)

ampak je to tudi trdo delo." In nadaljeval je svojo izpoved: "Ej, časi se spreminjajo. Po drugi svetovni vojni so Brkine hoteli uničiti, mladi so odšli v mesta in v tujino. A sedaj se počasi vračajo. Potrebne bo še pol stoletja, še ena generacija, da bo vas zares oživila. Leta 1903 je bilo iz te vasi čez sto otrok v šoli – zdaj pa? Ej, časi se menjavajo. Eh, sem že onemogel, težave s srcem ..." Ampak Matičkov ima svojo vas Vatovlje rad, skrbi ga zanjo, to mu daje moč za naprej. Rad prenaša spoznanja in izkušnje na mlajše sovaščane, ki tradicijo vasi cenijo in spoštujejo.

CERKEV NE BI SMELA POSTATI MRLIŠKA VEŽICA

Vasi Vatovlje, Misliče in Vareje imajo v skupni rabi tri objekte: cerkev sv. Jurija, pokopališče in manj kot dve desetletji nazaj je stavba nekdanjega župnišča še nudila prostore za veroučne ure otrokom z Vatovelj, Varej in Mislič. Vse do leta 1948 je bila v tej stavbi tudi šola, ki se je kasneje preselila v obnovljeno šolsko poslopje na Misličah.

V cerkvi sv. Jurija na Vatovljah so že leta 1792 imeli svojega kaplana. Kaplanija se je leta 1855 ločila od vremske župnije in se pridružila rodiški župniji. Potem ko je delovala kot župnija Vatovlje, se je leta 2017 pridružila Župniji Vreme. Pridružena župnija pa izroči svoje premoženje prevzemni župniji in se preimenuje v podružnico, prevzemna župnija pa ji njeno premoženje vrne v upravljanje.

Sicer pa vsem trem vasem cerkev na-

Cerkev sv. Jurija, vhodna vrata – detalj. Tudi vhodna vrata cerkve bi bilo potrebno restavrirati. Skozi odprtino pod njimi se v cerkev lahko splazi še kaj večjega od žabe. (Fotografirala Jožica Planinc, 6. g. 2020.)

domešča tudi mrliško vežico. Vaščani Mislič so leta 2016 na srečanju z županjo in svetniki Občine Divača izrazili željo, da bi bilo smiselno mrliško vežico locirati ob cerkvi sv. Jurija oz. v sklopu farovža (župnišča). Vaščani Vatovelj pa nakazujejo možnost, da bi mrliška vežica bila locirana ob robu pokopališča.

IZJAVA 10. 9. 2020: "V vsako od treh možnih variant lokacije mrliške vežice (v prostorih farovža, ob cerkvi, ob pokopališču), bi morali precej vložiti, bodisi odkupiti del nekdanjega župnišča, čigar lastnik je Škofija Koper, odkupiti zemljišče, v kolikor bi bila lokacija ob robu pokopališča, oz. ob cerkvi. Tako smo z danimi sredstvi pokrpali kritino cerkve, a ker ni žlebov, ni fasade, pri oknih zamaka ..."

Mirko Grlica, predsednik KS Vareje, Vatovlje, Misliče

IZJAVA 5. 11. 2020: "Župnišče na Vatovljah je takratna župnija Vatovlje (sedaj župnija Vreme) z vednostjo in odobritvijo Škofije Koper oddala v najem in pogodba še velja. V Škofiji Koper smo naklonjeni reševanju vprašanja mrliških vežic s pomočjo cerkvenih objektov. To velja tudi za Vatovlje. Zdi se nam prav, da pogovor o tem steče na ravni delovnih sestankov. Vodstvu KS predlagamo, da se s pisnim predlogom oz. pobudo obrne na domačega župnika, ki bo potem nadaljeval ustrezne postopke tudi v odnosu do Škofije Koper. Škofija Koper in tedanja župnija Vatovlje sta leta 2011 vodili pogovore s KS in Občino glede možnosti odprodaje dela župnišča za pozidavo mrliške vežice, a do dogovora ni prišlo."

Božo Rustja, Tiskovni urad Škofije Koper

Cerkev z župniščem

Detalj cerkve na Vatovljah

V središču pokopališča Vatovlje je znamenje – kamniti križ z letnico 1860, ki je potreben obnove. V ozadju pa je vidna "mirtvašnica" "kapelica" na "žegnu". (Fotografirala Jožica Planinc, november 2020)

IZJAVA 9. 11. 2020: "KS je nekaj sredstev namenila za sanacijo cerkve, vendar ne dovolj, še marsikaj je potrebno postoriti. Občina ima v proračunu za obnovo cerkva 13. 000.00. Za ta sredstva vložijo vlogo župniki. V naši občini imamo dva župnika, ki se dogovorita, za katero cerkev bodo ta sredstva namenjena. Letos so bila porabljena za cerkev v Divači. Žal občina kakih velikih sredstev v cerkve ne more vlagati, ker so last Škofije Koper. Lahko nameni le sredstva iz naslova urejanje kulturne dediščine. – Za cerkev na Vatovljah doslej ni prišla še nobena vloga za dodelitev sredstev. – Mrliška vežica da ali ne, o tem se mora odločiti KS in vaščani. Lotili smo se že dela glede umestitve mrliške vežice, vendar se je KS opredelila, da namesto vežice uredijo cerkev."
Alenka Šrucl Dovgan, županja Občine Divača

UTRIP VASI PRED IN MED KORONAVIRUSOM

Na kar nekaj domačijah živijo tri generacije (otroci, starši in stari starši). Tudi mladi imajo hotenje ostati v vasi in slemenska cesta jim dnevne migracije v Divačo, Sežano, Koper in druga mestna središča omogoča, saj ima vsaka družina avtomobil.

V vas se vračajo odseljeni domačini, ki pa nikoli niso prekinili stikov z Vatovljami. Prihajajo na počitnice, obvezno pa se vsa žlahta (sorodstvo) zbere za opasilo.

Značajske vrline Vatovcev so skromnost, marljivost, poštenost in odkritost, so potrpežljivi, prilagodljivi in sprejemajo ponujeno. Pridelujejo živež za lastne potrebe in več. Krave imajo v vasi samo še Matičkovi. Nekaterim dodaten dohodek predstavlja čebelarstvo. Sicer pa Vatovci največ pridelajo krompirja, fižola, zelja, repe. Oživili so tradicionalno pri-

delavo kakovostnega sadja (češnje, jabolka, hruške, slive): vzdržujejo stare sorte jablan, obnavljajo travniške nasade in na novo urejajo sadov-

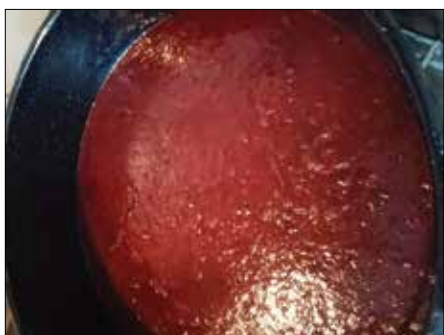
Stojan Ivančič – stiskanje jabolčnika

Vatovski sadovnjak Pri Topolu (Fotografirala Karmen Ivančič, november 2020.)

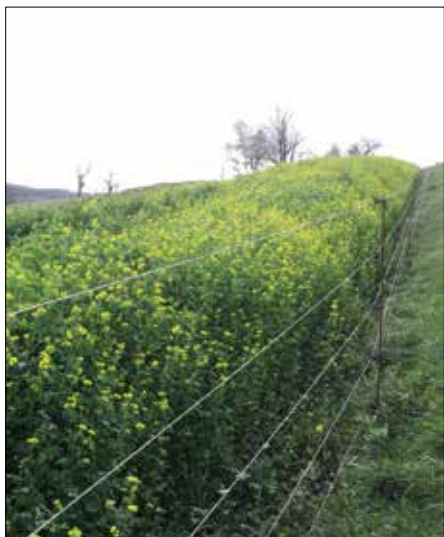

Zdravko Klemenov na traktorju pelje mimo Klevove domačije in vaškega skupnega ograjenega prostora, kjer je bil v preteklosti kal. (Fotografirala Karmen Ivančič, novembra 2020.)

Pobiranje sliv in kuhanje marmelade

njake Na Salinah, Pär Tapuoli, Na Taveliki njivi. Več kot le zase stisnejo jabolčnika, skuhamo češpove marmelade in še kaj. In morda bi lahko pridelali še kaj več, a je trženje tvegano, neorganizirano, morali bi oblikovati trženje, se odpreti navzven, za svoje pridelke poiskati trge (divaška nova tržnica?), oz. pritegniti kupce za svoje kakovostne kmetijske pridelke kar domov na Vatovlje.

Vatovska njiva Na Salinah (Fotografirala Karmen Ivancič, november 2020.)

Otroci pri ruženju graha

“Naša vas je složna,” je povedala Karmen Ivancič, Likinova z Vatovelj, tudi vaška fotografinja.

“Razlog za druženje se vedno najde: družili smo se, ko je Zdravko Klemenov naredil novo masivno mizo za pod latnik, družili se bomo, ko bo Branko Likinov zgotovil vrata na daljinca za borječ, zaradi korone smo preložili druženje, ko smo na naši domačiji prenovili prostor za sušenje mesnin – če kdo naredi kaj novega, se uspeha veseli vsa vas. Pred koronavirusom smo se družili ob okroglih obletnicah. Vsi iz vasi. Poleti zunaj. Pozimi pa zdaj pri enem zdaj pri drugem domâ, saj Vátovci nimamo vaškega skupnega prostora.” Karmen je povedala tudi o navadah v decembru na Vatovljah, da zadnja leta otroci praznujejo miklavž-

Vatovlje, pri Likinovi: Otroci so prostor za igro našli na prikolicci, na kateri se suši pira. (Fotografirala Karmen Ivancič, 2019.)

evo, ko od staršev dobijo sladkarije, za božič gredo Vatovci k maši in potem praznujejo doma z družino, novo leto pa pričakajo vaščani skupaj, vsako leto pa pri drugem – gospodinje spečejo pecivo, narežejo domače dobrote (pršut, klobase, panceto). Letos koronačasi narekujejo drugačno praznovanje. A složnost vasi ostaja, saj Karmen trdi, da je covid-19 letos Vatovce še bolj povezal, v oporo so drug drugemu. Na pomoč priskočijo drug drugemu, ko je bilo nujno, je Mateji kar doma pomagal zobozdravnik Boris.

V koronačasih se vaščani sicer ne družijo, a se vidijo ob raznih opravilih in si pomahajo na daleč. So čuječi drug do drugega in negujejo skrb drug za drugega.

Jožica Planinc

Pogled na Vremšičo z Vatovelj (Fotografirala Karmen Ivancič, november 2020.)

METOD ČEPAR – SLOVENŠČINA JE POMEMBNA, NEGOVANJE DOMAČEGA GOVORA JE VREDNOTA

Metod Čepar je bil rojen 17. 10. 1985 v Ljubljani kot peti otrok mami Ani Čepar (dekliski priimek Kos) iz Dolnjih Vrem in Dragu Čeparju, Gašperjevemu z Barke.

Leta 2009 je na Oddelku za slavistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani diplomiral iz slovaščine in primerjalnega slovanskega jezikoslovja. Doktoriral je leta 2013 iz zgodovinskega jezikoslovja, zaposlen je v Sekciji za zgodovino slovenskega jezika Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Z družino živi na Prestranku.

Na dan reformacije, 31. 10. 2020, sem raziskovalcu zgodovine slovenskega jezika dr. Metodu Čeparju zastavila vprašanja, na katera je rad odgovoril.

Metod Čepar, zapisali ste, da je materni jezik pomemben za razvoj narodne zavesti, da z njim ohranjamo zgodovinsko dediščino in tradicijo lastne družine in naroda. Kake sledi so v vas pustili starši?

Starši, sploh oče, so v meni pustili pomembno zavedanje, da lasten jezik in država nista nekaj samoumevnega, ampak, da je vse to skrbno ohranjeno in priborjeno. Pa ne samo leta 1991, ampak že prej, ko so naši predniki na Primorskem kljub hudemu mučenju, ki so ga morali prestajati, samo zato, ker so bili Slovenci in ne "pura sanguine latina", ohranjali in razvijali slovenski jezik. Tudi po mami, ki je rojena v Beli Krajini, po koreninah pa Dolenjka, sem dobil dovolj signalov, da je slovenščina pomembna. Konec koncev je bil od starega ateta ate amaterski dramski igralec in je kot tak (sploh v času okoli sto let nazaj) gotovo negoval lepo slovenščino. S citatom, ki ste ga navedli v vprašanju, sem mislil, da samo v svojem jeziku lahko zares razumemo in doumemo celostno sliko vsega izročila, ki ga imamo.

Sam sem študiral slovaščino in jo obvladam do te mere, da lahko v tem jeziku prosto razmišljam. Pa vendar nikoli ne bom v slovaščini čutil vseh odtenkov, vsega izročila, ki stoji za stanjem, kakršno poznam jaz. V slovenščini pa podzavestno nosim s seboj celotni razvoj od alpske slovanščine naprej.

Po vaseh naše občine so še živo v rabi hišna imena, ki označujejo domačije. Sami ste izbrali hišna in ledinska imena v vasi Barka za predmet raziskave svoje diplomske naloge (2009). Bi predstavili kratko rezultate raziskave (morda kak za vaščane Barke, občane Občine Divače zanimiv izsek)?

V diplomu o ledinskih in hišnih imenih vasi Barka sem zabeležil nekaj čez petdeset hišnih ter več kot dvesto ledinskih imen. Škoda, da sem takrat precej hitel, zato nisem izdelal zemljevida ledinskih imen, ki bi bil bolj praktično uporaben, kot diploma sama. Pomembno je, da pri raziskovanju imen izhajamo iz lokalnega govora. Recimo Jebance ali pa Jeblana kot ime glavnega mesta naše države lahko razložimo samo v okviru našega narečja (uradno poimenovanje notranjsko narečje mi je precej zoprno, ker smo vsi njegovi govorniki Primorci) in barskega govora. Prvo poimenovanje iz Gubanice (u se centralizira v y, g pred y se palatalizira kot pred e in i v j. Y v nenaglašeni poziciji preide v e oz. v polglasnik (kepatav, oz. čepavat za kupovati). Podobno se zgodi pri Ljubljani, samo da je tam j iz

Na fotografiji (november 2020): Raziskovalec Metod Čepar s svojim diplomskim delom iz leta 2009 Ledinska in hišna imena v vasi Barka v Brkinih (publikacijo hrani tudi ilirskobistriška knjižnica Makse Samsa v domoznanski zbirki).

lj. Takega razvoja recimo v gorenjščini ali prekmurščini ne more biti, pa tudi v kakem drugem primorskem narečju ne. Zanimivo mi je bilo, kako jasno se že v poimenovanjih ločita t. i. grišči in brdni del. Seveda je pri zbiranju podatkov prihajalo do zapletov, ko sem npr. spraševal zdaj že pokojno Vero Ambrožič, od kod so šli, če so bili na Puči in so šli domov (hotel sem dobiti roditelja – s Puče). Prepričana je bila, da jo zafrkavam in je najprej rekla, da mi je menda to lahko že oče povedal, potem pa, da ravno od tam na Barko po Stari poti.

Starejši občani v divaški občini se sporazumevajo pretežno v narečju, pri mlajših generacijah je zaznati povečano zagretost za narečje (brčinski govor, vremski, snužejski), s čimer želijo poudariti svoj »lokalpa-

triotizem«, izpostaviti svojo identiteto – domoljubje s poudarjeno rabo vaških govorov, tudi v javni komunikaciji (družbena omrežja, lokane publikacije, kulturna društva z dramskimi prizori v lokalnem govoru ...), včasih v izogib zbornemu knjižnemu jeziku. Je to skrb za narečja ali zanemarjanje slovenskega knjižnega jezika, posebno v koronačasih, ko potekajo delo oz. učenje in komunikacija nasploh na daljavo? Ali je slovenski jezik razvrednoten, saj Applove računalniške in druge pametne naprave niso na voljo v slovenskem jeziku?

Meni osebno se zdi negovanje domačega govora ali narečja velika vrednota. Zavedati se moramo, da je knjižni jezik umetna tvorba, pravzaprav naš prvi tuji jezik, ki je seveda domačemu od vseh ostalih najbolj podoben. In kot se navadno doma in s prijatelji ne sporazumevamo v angleščini, je pričakovati, da se tudi v knjižni slovenščini ne. Zelo me zaboli, ko slišim kake mlade starše, ki se s svojim otrokom pogovarjajo v knjižni slovenščini. Prosim lepo, knjižno slovensko se otrok nauči iz knjig (zato tudi knjižni! jezik) in v šoli, oz. v uradnih situacijah. Jasno da tudi na vprašanja v intervjuju ne bom odgovarjal "pa domače". Ampak to so zelo jasno definirane situacije. Za vse ostalo, pa je nujno negovati domače narečje. Ker če svojega narečja ne negujejo njegovi govorci, ga ne bo nihče drug. Knjižni jezik pa obstoji v vsakem primeru. Tudi sam sem imel ravno zato željo priti nazaj na Primorsko, da bi otroci govorili normalno. Mi je to precej večja vrednota, kot da bi ostal v Ljubljani in imel vse na dosegu roke. Seveda se narečja spreminjajo. Pred kratkim sem se pogovarjal z znancem iz Koč, ki je star nekaj čez osemdeset let. Gospod dosledno aka. Torej je šel damu, je blu globoku, smo gavarili itd. Ampak dosledno je pa šel na pukupališče. Zanimivo, kako je knjižno tujko pokopališče sprejel v svoj govor z ukanjem, čeprav na vseh ostalih prednaglasnih pozicijah aka. Pri knjižnem jeziku je pa tako, da se vsake toliko časa na novo kodificira, se preveri, ali taka norma, kot je bila do nekega trenutka, še velja. Če se jezik v svoji knjižni normi in tudi sicer ne bi spreminjal, bi še vedno govorili kot v času brižinskih spomenikov. Kar se tiče komunikacije prek raznih elektronski naprav, pa mislim, da je jasno, da prihaja do razlikovanja. Kjer taka komunikacija nadomešča spontano druženje, je normalno, da knjižna norma ne bo upoštevana. Sicer pa je seveda prav truditi se uporabljati knjižno normo. Katere naprave imajo in katere nimajo slovenščine, sam ne vem. Si pa mislim, da bi bilo smiselno, če Applove naprave res niso na voljo v slovenščini, to sporočiti proizvajalcu, ali pa kupiti napravo proizvajalca, ki nudi slovenščino kot jezik naprave. V teh časih, ko smo prišli do točke, da lahko govorimo v evropskem parlamentu slovensko, res ni potrebe, da bi se udinjali angleščini ali kakemu drugemu jeziku, ki velja za bolj imenitnega. Na nas samih je, kaj bomo z našo materinščino počeli.

Koronavirus je zaznamoval tudi letošnji praznik 31. oktober – dan reformacije, ki obuja spomin na versko, politično in kulturno gibanje v 16. stoletju ter rojstvo slovenskega knjižnega jezika.

Metod Čepar, posvečate se raziskovanju slovenskega knjižnega jezika v 16. stoletju. Kakšno je sporočilo odgovornih posameznikov Primoža Trubarja, Jurija Dalmatina in Adama Bohoriča v skrbi za Slovence iz tistega časa za današnji čas?

Znan nagovor Primoža Trubarja je: Lubim Slovencom mirinu gnado, kar bi verjetno veljalo tudi danes. Naši protestantski pisci 16. stoletja so bili res pionirji svoje vrste. V slovenskem jeziku so predstavili zelo obsežna besedila. V sekciji imamo čez tri milijone izpisov pojavitev besed, kar je zavidljiv korpus. Ne vem, ali se dovolj zavedamo, da smo Slovenci dobili Sveto pismo in slovnico med prvimi na svetu in to pred marsikaterim velikim jezikom. Res se je slovenski knjižni jezik formalno rodil takrat, treba pa je vedeti, na to zelo opozarja kolega Kozma Ahačič, da je določena knjižna tradicija obstajala že prej. In tudi potem ne bi bilo nič, če se ne bi za njihov jezik zavzel npr. tako osovraženi Tomaž Hren. V napetosti tistega časa je bil sposoben preseči verske spore (ko naši vrlji protestantski pisci pišejo, da je papež opica, kurba in da bi strli glavo njemu in njegovi prekleti jezuitski sekti) in ohraniti knjižno normo, ki jo je prepoznal kot dobro. Premalo je samo poveličevati delo posameznikov in spregledati ves trud, ki je kasneje pripeljal do tega, kar imamo danes. Tudi sam dan reformacije je pravzaprav zlorabljen, saj to v prvi vrsti ni praznik slovenske knjige, ampak se na ta dan spominjamo, kako je Martin Luther na vrata od cerkve nabil svoje teze, kar uradno predstavlja začetek protestantizma. Prav je tudi vedeti, da so bile njegove zahteve presenetljivo blizu sodobnemu katoliškemu nauku in po mojem mnenju do razkola ne bi prišlo, če ne bi bile vmes osebnih zamer.

Za zaključek pa še prošnja za poslastico pozabljenih starejših slovenskih besed. Bi kako predstavili v našem glasilu? Morda kaj za veselejši december iz naše preteklosti, morda značilno za naše kraje. Lahko pa tiste, ki ste jih izpostavili v Jezikovnem kotičku v oddaji Dobro jutro, RTV SLO, 13. 12. 2019.

Sam pristnega barskega govora ne obvladam ravno zgleddno, so mi pa pri srcu besede kot npr. *kantrega, ki pomeni stol, raplanje – pobiranje po že pobranem, kontrad (da se ve, do kod je naše☺)*. Tukaj bi bil boljši naslov Primož Polh, on je zbral staro orodje in seveda izraze zanj. Morda bi se lahko malo pošalil iz svojega priimka, saj vemo, da je čeper (prednik Matevž Oštirjev, ki je dal obnoviti barsko cerkev, je na portonu zapisan kot Čeper) zelo nadležen zajedalec (klop). Sicer pa mi je od starih slovenskih besed zelo všeč guglanje (da se prideš nepovabljen najest na gostijo). Pa naj še kdo reče, da Slovenci nismo od nekdaj v koraku s časom.

Jožica Planinc

Foto: osebni arhiv Metoda Čeparja

»SLOVENSKI NAROD, 22. APRIL 1874«

Članek iz časopisa Slovenski narod, objavljen 22. aprila 1874, ki govori o prednostih in slabosti dveh variant nove ceste iz Senožec proti Vremski dolini – po prvi varianti gre cesta skozi Gabrče, po drugi pa skozi Senadole.

— odobrila, ter jo v največji náglici nekemu podvznetniku v izdelovanje izročila, smo vsled tega prisiljeni proti temu javno protestovati. Namen cest je gotovo v prvej vrsti ta, da se razni kraji, dežele in mesta po najprimernejših, najvarnejših in najkrajših potih med soboj zvežejo, ter da se z njih pomočjo komunikacija pospešuje. Ná to se pa nij pri zgoraj imenováni cesti, kakor bodemo spodaj obširniše dokazali čisto nič gledalo, kajti ona je: a) 200—300 sežnjev daljši, nego ona čez Gabrče; b) pada na seženj 4 1/2" (palce); e) na njej je po zimi strašno velikanska burja, ki se s težko obloženimi vozovi igra in jih prekuenje ter sneg v dolge in debele zamete, ki se velikokrat še o binškojih nabajajo, znaša. Stari možje pripovedujejo, da so konec preteklega stoletja binškožno nedeljo v Senožeče k maši grede našli nad Sinadolami voz, voznika in volli v zametu iz katerega je ob istem času komaj en rog ven molil. d) ob celej tej črti od Senožeč do Divače nij ne ene hiše, v katerej bi se mogel voznik po zimi v smrtni nevarnosti zavolje burje in mraza ustávití, tudi nij ne enega vodnjaka (kala), kjer bi ob huđej vročini po leti šivino napojil, ko bi se pa to napraviti hotelo, bi veliko stroškov prizadelo. Če se bode voznik na tej cesti smrtni nevarnosti v Sinadolskem dolu ubranil, čakala ga bode druga hujša od prve pri tako imenovanem „dolenjskem mostu“ pod Gabrkom, kjer je uže veliko ljudij vsled strašne burje, ki popotnika tako zmede in oslepi, da nič ne vidi poginilo. Ker smo slabe strani te ceste opisali, naj tudi njene dobre strani odkrijemo. Ose obstoje v tem, da je ta črta: a) za kakih par sto sežnjev do državne ceste krajša; b) da zavoljo tega malo manje stroškov prizadene; in c) da imajo dve mali vasi Sinadole in Dolenja vas, — katerih vasij župana si za to cesto toliko prizadeneta — v Istro, s katero jih pa tako nikaka kupčija ne veže malo krajšo pot. Tu nastane vprašanje: ali se smejo interesi ene cele dežele dvem vsem na ljubo v škodo staviti? Ne! in če ne, zakaj se ta črta odobruje? ker je zgornja črta čez Gabrče: a) na celej liniji od Senožeč do Divače za 200—300 sežnjev krajša; b) pada na seženj komaj 2"; e) ob tej črti je med Senožečami in Divače vas z imenom Gabrče, kjer voznik ob huđej zimi lahko pribežališče najde, in po leti ob velikej suši, ki je navadno vsako leto, v več vodnjakih, ki se ob

Iz Senožec 18. aprila. [Izv. dop.]
(O podaljšku nove istrijske ceste).
Ker se je o tem predmetu uže veliko govorilo in pisalo, ter so se dobre in slabe strani obeh tras, čez Gabrče in Sinadolski dol prav dobro odkrile, pa je visoka c. kr. deželna vlada vse eno to poslednjo črto — ne glede na svarilne glase, ki so se proti njej izrazili

tej cesti nabajajo šivino napoji, kar je na skalovitem Krasu neprecenljive koristi. d) ako bi se ta črta odobrila bi se celemu našemu jako bornemu okraju in še posebno pak Vremške dolini veliko koristilo, ker bi potem odpala okrajna cesta — za katere popravljanje se vsako leto veliko potrosi — in bi bila Vremška dolina z Senožečami po veliko lepšej poti zvezana, kajti doseđanja okrajna cesta pada na seženj 10", nova bi pa le 2"; e) na tej črti burja naravnost piha, je torej manje škodljiva ker ne dela zametov, in ne more tako lahko vozov prevračati itd. Slabe strani te ceste so pa te-le: a) bi ta cesta malo več stroškov prizadela in b) ostajajo na njej med Senožečami in Gabrčani mali zameti, zavoljo ob straneh stoječih zidov, čemur bi se pa s tem da bi se cesta malo vzdignila in zidovi odstranili prav lahko v okom prišlo.

Naj bi visoka ces. kr. deželna vlada, predno se delo prične, zgoraj navedene resnične razloge še enkrat v pretres vzeti blagovolila, ter izdelovanje črte čez Sinadolski dol ustavila, ter zgornjo črto izpeljati zavkazala. Zdi se nam, da bode s to cesto tako kot je bilo z ono konec preteklega stoletja, narejeno čez gozd Brda iz Razdrtega na Gabrk, kjer so voznike z vojaki nanjo silili s čemur pa niso itak nič opravili, kajti zbralo se jih več skupaj da so se uprli in skoz Senožeče vozili. Narejena je bila le „pro forma“, rabil jo tako nobeden nij. Enako bo tudi s to. Zakaj so uže dve tam narejeni opustili, pa se zdaj v tretje tam napravlja? Ali nij to največja budalost? Uže naprej morámo zagotoviti, da bodo novci za to cesto porabljeni popolnem zavrženi! kajti gotovo je, da ne bode zlasti v pozimskem času nobeden pameten po njej vozaril in se s tem v smrtno nevarnost stavil. Ako bi bila ona cesta v resnici boljša, gotovo bi se blago iz Divaškega kolodvora ne vozilo skozi Gabrče, nego tam. Nikoli se še nij slišalo, da bi na zgornjej črti skozi Gabrče kdo zmrznil, ali oropan bil, na onej se pa to šestokrat zgodi. Kamor so roparji pred 30 leti ces. kr. poštni voz iz državne ceste zapeljali in oropali, tam se sedaj cesta napravlja!

NA OBISKU PRI KOTLARJU BOŠTJANU GAŠPERŠIČU

Obrtno izdelovanje kotlov in posod za vodo in kuhanje iz pločevine in železa se je razvilo v 19. stoletju v pravih kotlarnicah. Kotlarski izdelki so bili tudi delo domače obrti. Poglaviti izdelki so bili kotli (za kuhanje, žganjekuho, sirjenje), posode in drugi gospodinjski pripomočki, škropilnice, kotli za pranje in umivanje. Žganjekuha je bila tudi na Krasu in v Brkinih pomembna dopolnilna dejavnost kmetij, ki pa jo je država kontrolirala in od nje pobirala davke. Izdelovanje in popravilo kotlov pa je bila domena kotlarjev.

Ker se bliža čas kuhanja različnih vrst žganja in bo po Brkinih kmalu zadisalo po slivovki in sadjencu, sem se povabila v delavnico kotlarja Boštjana Gašperšiča iz Famelj in z njim o tej stari obrti malo poklepeta.

Se lahko našim bralcem z nekaj besedami opišete?

Po izobrazbi sem prodajalec, preden sem se po letu 2000 pridružil očetu pri obrti, sem delal kot poštar.

Koliko let je obrt kotlarstva že vaša družinska dejavnost?

Oče je z dejavnostjo obrti kotlarstva in kovinarstva začel leta 1998, najprej je delal sam in sem mu v prostem času le pomagal. Po letu 2000 pa sem se tudi sam odločil pridružiti se očetu in prevzeti obrt.

Po izobrazbi niste kotlar, vem, da tudi mojster kotlar niste, od kod potem ideja in želja postati kotlar?

Ne, po izobrazbi nisem niti blizu temu poklicu. Ko sem prevzel obrt, naziva mojster kotlar ni bilo več mogoče pridobiti. Edini poklic, ki vključuje tudi znanje kotlarstva, je oblikovalec kovin, vendar se za šolanje sam nisem odločil. Dejansko sem kotlar samouk, veliko znanja pa je name prenesel oče.

Obrtništvo je v teh časih težak posel. Kako sami to občutite? So razlike v primerjavi z začetki?

Seveda je težje, vedno so neke spremembe, bodisi v poslovanju, zakonodaji, več je birokracije, večji so prispevki. Vendar imam dela dovolj, glede tega se res ne moram pritoževati. V tem delu Slovenije sem edini in mi dela ne zmanjka, kar je pa tudi v redu.

Prosim za krajši opis obrti ter predstavitev, katere izdelke izdelujete.

Ja, kotlar je obrt, pri kateri kotlar izdeluje in popravlja kotle. Dobro je nekoliko poznati obdelovanje kovin, njihove značilnosti, obenem pa je spretnost izrednega pomena.

Sam izdelujem kotle za žganjekuho (navadni kotli, brkinski kotel, kotel z dvojnimi dnom, kotel z mešalom), kotle za destilacijo eteričnih olj ter druge manjše izdelke (kotličke, ponve, ograje).

Omenili ste brkinski kotel. Gre za poseben kotel, značilen za naš brkinski prostor. Nam ga lahko opišete?

Sestavlja ga spodnji del (kurišče), vanj je postavljen spodnji del kotla, v katerega damo drozgo, nato si sledijo bunka, vrat in hladilna kapa, v katero se nalije vodo. V kapi je še dodatna bunka, v kateri se para utekočini. Iz kape vodi cevka, iz katere se izteka destilat ali žganje. Material za izdelavo tega kotla je baker. Prostornina kotla je okoli 40 litrov. Žganje se s tem tipom kotla kuha le enkrat in prekuhanje ni potrebno.

Ko sva ravno pri izdelkih. Iz katerih materialov pa so vaši izdelki?

Kotle izdelujem največ iz bakra in »rosfaja«, medtem ko so drugi izdelki povečini iz železa.

Verjetno je jesen čas, ko imate največ dela. Koliko časa je potrebnega za en nov izdelek in koliko za popravilo?

Ja, res je, jeseni se povpraševanje po kotlih poveča, saj se ljudje pripravljajo na žganjekuho, zato je dela nekoliko več. S povečanjem dela pa se tako podaljša za kakšen dan tudi dobava. Težko rečem, koliko časa potrebujem za nov izdelek – približno teden dni, pri popravilih kotla pa je odvisno od napake, lahko nekaj ur, morda en dan, lahko pa tudi več.

Lahko našim bralcem zaupate, na kateri izdelek ste še posebej ponosni?

Ne vem, morda v zadnjem obdobju na destilacijsko kapo na kolone. Gre namreč za nov izdelek v moji ponudbi, ki pa se med kupci še ni prijel. Izdelek je nastal letos spomladi v času prvega koronskega vala, ko smo bili pri poslovanju nekoliko omejeni. Gre namreč za izdelek, ki je nastal po zgledu srbskega kotla. Za to kapo je značilna večstopnost, pri čemer se izboljša aroma žganja ter izločanje odvečnih alkoholov. S pomočjo te kape se tako žganje kuha le enkrat in prekuhanje ni potrebno.

Na prodajnih policah so različna eterična olja čedalje bolj priljubljena. Se to pri izdelavi destilacijskih kotlov tudi občuti?

Ja, zadnja leta je na našem področju

vedno bolj priljubljena sivka. Posledično to pomeni, da se je predelava iz sivke povečala in da je povpraševanje po destilacijskih kotlih večje.

Da imate dovolj dela, je pomembna tudi prepoznavnost. Kako je s tem pri vas in od kod vse imate stranke?

Imam svojo spletno stran in preko nje dobivam tudi nove stranke. Danes, ko smo vsi bolj ali manj odvisni od spleta, je to najpomembnejša reklama. No, seveda ne smem pozabiti tudi na reklamo od ust do ust. Stranke prihajajo s področja Krasa, Brkinov, Obale, pa tudi Goriške in Notranjske, nekaj strank pa je tudi iz Italije, predvsem s Tržaškega Krasa.

Pri promociji dejavnosti so sejmi tudi pomemben vidik prepoznavnosti. Se jih udeležujete?

Se strinjam, predstavitve na sejmi so pomemben vidik prepoznavnosti, vendar se sam za to redko odločim. Sedaj je že nekaj let od tega, ko sem sodeloval na sejmu v Ilirski Bistrici in enkrat sem na povabilo organizatorja PŠJ sodeloval na Belajtni. Ker pa delam sam, imam dela ravno dovolj, da ga še obvladljivo opravljam, zato na sejme niti ne hodim.

Po Sloveniji verjetno ni veliko kotlarjev. Se med seboj poznate,

imate mogoče kakšna srečanja?

Kotlarjev je v Sloveniji le peščica, sam vem še za dva, eden je iz osrednje Slovenije, drugi pa s Štajerske. Med seboj se ne poznamo, niti se še nismo srečali. Na Primorskem sem jaz edini.

Kakšno je vaše mnenje o vključevanju obrti v turistično promocijo?

To vključevanje je vsekakor pozitivno tako za turizem kot obrtništvo in lahko bi ga bilo še več. S tem se popestri turistično ponudbo, obenem pa je to promocija same obrti in obrtnika. Tudi sam sem v svoji delavnici že gostil nekaj skupin turistov, ki so obiskali Vremško dolino.

Za konec najinega pogovora se bova dotaknila še prihodnosti. Kako jo vidite, je kotlarstvo ogrožena obrt?

Res, zanimanja za to obrt ni veliko, vendar verjamem, da se bo med obdelovalci kovin še našel kdo, ki bo to obrt ohranjal tudi v bodoče, le upati si morajo. Dela bo vedno dovolj, povpraševanje po storitvi bo vedno, vsaj dokler bodo ljudje kuhali žganja in izdelovali eterična olja ter tako potrebovali nove kotle ali le popravila.

Barbara Race Krašovec
Foto: Boštjan Gašperšič

O DEFICITARNIH IN OBETAVNIH POKLICIH LETOS Z MULTIMEDIJSKIMI VSEBINAMI

V začetku meseca oktobra se je Območna obrtno-podjetniška zbornica Sežana (OOZ Sežana) promocije deficitarnih in obetavnih poklicev v letošnjem letu lotila prilagojeno razmeram. Tradicionalni dogodek, v katerem smo učence devetih razredov osnovnih šol vseh štirih kraško-brkinskih občin povezovali s srednjimi šolami in potencialnimi delodajalci, smo letos nadomestili z multimedjskimi vsebinami. V želji po varnem spoznavanju poklicev in zaposlitvenih priložnosti smo za več kot 200 devetošolcev pripravili niz video vsebin, ki jim bodo omogočile spoznavanje tako poklicev kakor tudi možnosti za nadaljnje šolanje.

Predsednik OOZ Sežana Jernej Bortolato je ob tem izpostavil, da se Območna obrtno-podjetniška zbornica Sežana promociji deficitarnih in obetavnih poklicev pridružuje že 14. leto: »Na Krasu in v Brkinih se gospodarstvo, podobno kot drugje po Sloveniji, srečuje z izzivom pomanjkanja ustreznega kadra. Vpisi osnovnošolcev v poklicne in srednje tehnične šole so vse manjši in v nenehnem upadanju. Prav zato Območna obrtno-podjetniška zbornica Sežana načrtno spodbuja učence za poklice, ki jih primanjkuje. Letos smo pripravili video predstavitev poklica kuharja, steklarja, kamnoseka, cvetličarja in strugarja. Te poklice jim bomo skušali približati in upam, da bodo učenci vsaj nekoliko doživeli poklic, ki izpostavljenim podjetnikom poleg preživetja daje tudi neizmerno zadovoljstvo.«

Promocija deficitarnih in obetavnih poklicev je potekala na osnovnih šolah v vseh štirih občinah Krasa in Brkinov: Divača, Komen, Hrpelje-Kozina in Sežana. Sodelujoče srednje šole bodo skupaj s podjetniki (delodajalci) učencem z izbranim nizom video predstavitev predstavili šolske programe in poklice, po katerih povprašuje trg in učencem povečujejo zaposlitvene možnosti. Devetošolci bodo prejeli informacije o šolskih centrih, o možnostih nadaljnjega izobraževanja ter posameznih poklicih, ki jih izvajajo v sklopu rednega izobraževanja, lokalni podjetniki pa bodo predstavili delovna področja izbranih vpoklicev v svojem delovnem okolju.

Sodelujoče osnovne šole, v katere je vključeno več kot 200 devetošolcev: OŠ Antona Šibelja Stjenka Komen, OŠ Dr. Bogomirja Magajne Divača, OŠ Dragomirja Benčiča-Brkina Hrpelje, OŠ Dutovlje in OŠ Srečka Kosovela Sežana.

Sodelujoče srednje šole in srednješolski centri: Strojna, prometna in lesarska šola Nova Gorica, Gimnazija in zdravstvena šola Nova Gorica, Elektrotehniška in računalniška šola Nova Gorica, Biotehniška šola Nova Gorica, Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje, Srednja tehniška šola Koper, Srednja gostinska šola Izola, Srednja turistična šola Izola,

Srednja gradbena, geodetska in okoljevarstvena šola Ljubljana, Gimnazija, elektro in pomorska šola Piran, Šolski center Srečka Kosovela Sežana, Višja strokovna šola Sežana, Šolski center Postojna, Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna.

Sodelujoči podjetniki: Okrepčevalnica in catering Apetit, Lindič Matjaž, s. p. (poklic kuhar in sorodni poklici), Strugarstvo Franetič, d. o. o. (poklic strugar in sorodni poklici), Cvetličarna Erika, Kljun Peric Erika, s. p. (poklic cvetličar in sorodni poklici), Steklarstvo Tulek, Tulek Idriz, s. p. (poklic steklar), Kamnoseštvo Tavčar, d. o. o. (poklic kamnosek in sorodni poklici). Območna obrtno-podjetniška zbornica Sežana s podporo kraško-brkinskih občin s tovrstno promocijo že od leta 2006 spodbuja interes učencev za vpis med deficitarne poklicne smeri. S projektom in načinom predstavitve želimo mladostnikom in tudi njihovim staršem omogočiti vpogled v vsebino posameznega poklica in v delovna okolja. Na ta način spoznajo napredek tehnologij ter perspektivnost izbranih poklicev.

Klementina Križman

Foto: arhiv OOZ Sežana

PROJEKTNO POVEZOVANJE KRAŠKO-BRKINSKIH OBČIN ZA IZBOLJŠANJE KAKOVOSTI BIVANJA OBČANOV

Zadnje desetletno obdobje na območju Krasa in Brkinov je minilo v znamenju številnih projektov, s katerimi so se občine Divača, Komen, Hrpelje-Kozina in Sežana pristopile tako k nadgradnji obstoječe infrastrukture kot k zagotavljanju nesnovnih nadgradenj idejnih zasnov in vzpostavljenih sodelovanj, ki prebivalcem vseh štirih občin zagotavljajo mehanizme za ohranjanje naravne in kulturne dediščine ter pomembno izboljšujejo kakovost bivanja občanov.

Povezovanje kraško-brkinskih občin je mogoče zelo jasno ponazoriti v treh skupnih projektih, ki se izvajajo na urbanih območjih LAS Krasa in Brkinov:

- »**Včeraj za jutri**«, s polnim nazivom »Projekt za lokalni razvoj – ohranjanje dediščine za prihodnje rodove« (nosilec: Občina Sežana);
- »**Staro sejmišče – novo stičišče**«, s polnim nazivom »Oživitve nekdanjega sejmišča v Hrpeljah« (nosilec: Občina Hrpelje-Kozina);
- »**Večnamenski objekt v Divači**« (nosilec: Občina Divača), ki so sofinancirani iz evropske kohezijske politike, in sicer s sredstvi Evropskega sklada za regionalni razvoj in s sredstvi državnega proračuna za kohezijsko politiko (Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo).

Med projekti, ki se zaključujejo na urbanih območjih LAS Krasa in Brkinov, je »**Večnamenski objekt v Divači**«. Večnamenski objekt pravokotne oblike je dostopen gibalno oviranim osebam, kar je njegova največja prednost. Nahaja se v samem občinskem središču v Divači, kjer je utrip naselja najbolj intenziven, s postavitvijo večnamenske dvorane pa se ustvarja sodoben mestni prostor, ki izboljšuje kakovost bivanja tako prebivalcev kot obiskovalcev. Dostopnost večnamenskega objekta narekuje tudi njegovo odprtost, saj je namenjen otrokom, ženskam, gibalno oviranim osebam in ranljivim skupinam za iz-

vedbo delavnic, dogodkov, promocij, degustacij, prikazov dobrih praks in spontanem druženju.

Pomembnost projekta »**Večnamenski objekt v Divači**« jasno opredeljujejo njegovi cilji, saj projekt pripeva k spodbujanju:

- uporabe lokalnih proizvodov in storitev s pomočjo spodbujanja lokalne potrošnje in prodaje na različnih dogodkih,
- inovativne podjetniške naravnosti in razvoja socialnega podjetništva z izobraževanjem mladih, spodbujanjem lokalne samooskrbe ter prispevkom k ohranitvi in varovanju podeželskega okolja preko izobraževanja mladih in drugih skupin o sonaravnem kmetovanju na Krasu,
- medgeneracijskega povezovanja in povečevanja družbene povezanosti in socialne vključenosti vseh skupin prebivalstva.

Projekt oživitve nekdanjega sejmišča v Hrpeljah »**Staro sejmišče – novo stičišče**«, v katerega je vključena tudi Občina Divača, zajema rekonstrukcijo nekdanj najživahnejšega dela Hrpelj. Prostor trgovanja in druženja (staro sejmišče) je skozi čas izgubil obe funkciji, zato je območje dobilo novo namembnost tako za domačine kot obiskovalce z novim postajališčem za avtodome s pripadajočo infrastrukturo. S ciljem ustvarjanja novega stičišča in prostora medgeneracijskega druženja se je med urbano opremo dodalo elemente, ki prostor namenjajo tudi domačinom: večje otroško igrišče, klopi, pametno klop ter električna kolesa s polnilnico. Projekt pomembno vpliva tudi na varovanje okolja, saj spodbuja alternativne oblike mobilnosti.

Projekt za lokalni razvoj – ohranjanje dediščine za prihodnje rodove, z okrajšano različico imena »**Včeraj za jutri**« kot rdečo nit opredeljuje ohranjanje dediščine za prihodnje rodove. Projektni partnerji so aktivnosti usmerili v medgeneracijsko druženje in prenos znanj med generacijami.

Poleg občin Krasa in Brkinov v projektu sodelujejo tudi Območno združenje veteranov vojne za Slovenijo Krasa in Brkinov Sežana, Komunalno stanovanjsko podjetje, d. d., socialno podjetje Brinjevka, d. o. o., so. p. Premišljen koncept aktivnosti tudi na območju divaške občine je usmerjen v konkretne in prebivalcem vseh štirih občin dostopne rezultate projekta »Včeraj za jutri«, med drugim z zasnovo ureditve oz. preureditve obstoječega parka v Spominski park v Sežani in organizacijo javnih prireditev in ureditvijo zunanosti Interpretacijskega centra kraške vegetacije (ureditve dostopa za gibalno ovirane osebe in sanitarije, dostopne za tudi za gibalno ovirane osebe) ter ozaveščanje o razvoju socialnega podjetništva v okolju, prenos tradicionalnih znanj na mlajše generacije s tematskimi delavnicami za širšo javnost.

Občina Divača je ob skupnih projektih, ki se izvajajo na urbanih območjih LAS Krasa in Brkinov, v zadnjih petih letih vključena tudi v številne druge projektne aktivnosti, med katerimi posebej velja izpostaviti partnerstvo v projektu **Krasnost Krasa in Brkinov (2017–2021)**, Razvoj in dvig kakovosti turističnih storitev ter povezovanje tipičnih izdelkov in pridelkov Krasa in Brkinov v turistično ponudbo destinacije. V ospredju je oblikovanje smernic za razvoj turistične destinacije, ki bo temelj za nadaljnji skupni razvoj Krasa in Brkinov s pripravo izhodišč za nadaljnji razvoj skupne blagovne znamke Krasa in Brkinov. V okviru različnih prireditev se promovirajo in razvijajo turistični programi, ki temeljijo na razvoju trajnostnega turizma. Številne dediščinske delavnice pri različnih skupinah prebivalstva, tudi najmlajših, krepijo okoljsko osveščenost, lokalno identiteto in prepoznavnost tipičnih izdelkov, pridelkov in storitev območja LAS Krasa in Brkinov.

Med izvedenimi aktivnostmi izpostavljam:

- izdelano strategijo razvoja in krepitev blagovne znamke destinacije,

- realizacijo odprtih kleti v sklopu »Martinovanja na Krasu«,
- izvedbo Festivala kraška gmajna (brošure)
- pripravo zgibank Poletje odprtih kleti,
- izvedba Železničarskega praznika v Divači,
- izvedbo Dnevov kobilarne Lipica (v sklopu tega delavnice z dediščinskim programom),
- izvajanje komunikacije (4 izjemno dobro obiskane novinarske konference, komuniciranje z mediji in celovito izvedeno komuniciranje na družbenih omrežjih Facebook in Instagram),
- oglaševanje največjih prireditev (v klasičnih in digitalnih medijih).

Projekt se izvaja od začetka leta 2019 in pokriva območje vseh 4 kraško brkinskih občin, financiran je preko LAS Krasa in Brkinov ter Agencije za kmetijske trge in razvoj podeželja, sofinanciran iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje.

Občina Divača je vključena tudi v projekt **PRIBLIŽAJMO UNESCO-**

VA BIOSFERNA OBMOČJA PRE-BIVALCEM. LAS Krasa in Brkinov je eden od šestih partnerskih LAS-ov pri projektu, katerega cilj je povečati prepoznavnost biosfernih območij in izkoristiti potencialne, ki jih »Unesco-vo« imenovanje prinaša posameznemu območju, tudi območju občine Divača. Z vključenostjo v projekt spodbujamo trajnostno gospodarstvo, ki bo upoštevalo načela ohranjanja narave in biodiverzitete.

V Parku Škocjanske jame sta bili v okviru projekta izvedeni seriji motivacijskih delavnic z Lučko Pelhan iz podjetja I&S Aladin, ki so bile namenjene deležnikom Biosfernega območja Kras. Prva serija treh delavnic je bila izvedena v celoti, drugo pa je prekinila epidemija, zato bomo manjkajočo tretjo delavnico te serije izvedli v mesecu septembru. Izvedli smo Dan Biosfernega območja, v letošnjem letu pa bo ta potekal v nekoliko okrnjeni obliki konec septembra. Izdelana je bila zgibanka Biosfernih območij Slovenije (za ranljivo skupino, lahko branje), posneta pa je bila tudi TV oddaja o Biosfernih območjih Slovenije v formatu "Village folk". V oddaji smo

z Biosfernega območja Kras predstavili lokalne ponudnike: Čebelarstvo Gombač iz Naklega, Kmetija Biščak iz Buj in Domačija Belajevi iz Kačič. V jesenskih mesecih načrtujemo še izobraževanje Gostitelj interpretator.

Projektne partnerja LAS Krasa in Brkinov ter LAS Med Snežnikom in Nanosom sta izvedla še serijo delavnic in podjetniških svetovanj za ponudnike na našem območju ter ekskurzijo v Biosferno območje Obsotelje in Kozjansko, v jeseni bomo z lokalnimi deležniki obiskali še Biosferno območje Julijske Alpe in Biosferno območje Mura. Pri nas smo na ekskurziji gostili deležnike Biosfernega območja Julijske Alpe in Biosfernega območja Obsotelje in Kozjansko.

Projektne aktivnosti, ki se izvajajo na urbanih območjih Krasa in Brkinov, utrjujejo tradicionalno povezanost občin, območja, aktivnosti, infrastrukturne opremljenosti in ljudi v širšo skupnost, ki ne temelji zgolj na geografski bližini ampak tudi naravni, dediščinski, kulturni in turistični povezanosti območja.

Janja Novoselc,
KASPR

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSKI
RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

ZAKLJUČEN 3. JAVNI POZIV LAS KRASA IN BRKINOV IZ EKSRP SREDSTEV

LAS Krasa in Brkinov je zaključil izbirni postopek tretjega javnega poziva za izbor operacij za uresničevanje ciljev Strategije lokalnega razvoja na območju občin Divača, Hrpelje-Kozina, Komen in Sežana v letu 2020, ki se bodo financirale iz sredstev Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (v nadaljevanju: javni poziv).

V javnem pozivu, ki je bil objavljen 30. 4. 2020 in se je zaključil 10. 7. 2020, je bilo razpisanih **374.859,54 EUR** sredstev. Sredstva so bila razpisana na treh tematskih področjih (Ustvarjanje novih delovnih mest, Razvoj osnovnih storitev, Varstvo okolja in ohranjanje narave) v osmih ukrepih za izvajanje operacij. Vsaka operacija se lahko predlaga za sofinanciranje samo v okviru enega izbranega ukrepa, lahko pa vpliva na doseganje več ciljev ali

naslavlja več tematskih področij.

Na javni poziv je prispelo **devet vlog**, njihova skupna višina zaprosenih sredstev za sofinanciranje pa znaša **389.077,99 EUR**.

V času trajanja odprtja javnega poziva je vodilni partner LAS, ORA Krasa in Brkinov, d. o. o., nudil vso podporo in pomoč potencialnim prijaviteljem pri pripravi vloge na javni poziv. Ker je bil javni poziv odprt v času razglašene epidemije COVID-19, je bila organizirana tudi spletna predstavitev javnega poziva.

Po zaključku javnega poziva je prišla na vrsto petčlanska Ocenjevalna komisija LAS Krasa in Brkinov, ki je v preteklih dveh mesecih prejete vloge najprej pregledala z vidika pogojev za upravičenost, potem pa še z vidika specifičnih meril. Na podlagi pregle-

da in ocenitve vlog je pripravila poročilo za Upravni odbor, ki je o operacijah odločal konec septembra, na svoji 3. redni seji v mandatnem obdobju 2019–2023. Glede na razpoložljivo višino razpisanih sredstev v okviru javnega poziva je Upravni odbor potrdil **sedem predlogov** operacij za sofinanciranje z nepovratnimi sredstvi EKSRP. Skupna višina sofinanciranih operacij znaša **303.576,16 EUR**.

Vodilni partner LAS je celotno dokumentacijo izvedbe javnega poziva poslal v predogled na Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP). Po potrditvi ustreznosti izvedbe postopka javnega poziva MKGP bo LAS vloge poslal v potrditev na pristojni organ – Agencijo RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP), ki bo z odločbo odobrila

ali zavrnila operacij za sofinanciranje s sredstvi EKSRP.

Seznam potrjenih operacij na ravni LAS, ki so bile izbrane za sofinanciranje na 3. Javnem pozivu LAS iz EKSRP sredstev:

- **Razvojno partnerstvo VF** (prijavitelj Zavod Fabiani) z odobrenimi sredstvi v višini 43.397,90 EUR;
- **Vrtovi Krasa** (prijavitelj Komunalno stanovanjsko podjetje, d. d.) z odobrenimi sredstvi v višini 31.928,55 EUR;
- **»Po poti zdravja«** (prijavitelj Bolnišnica Sežana) z odobrenimi sredstvi v višini 41.084,33 EUR;
- **Sobivanje** (prijavitelj Ekološka kmetija – Sandi Fedrigo) z odobrenimi sredstvi v višini 56.221,84 EUR;
- **Medgeneracijski park Sveto** (prijavitelj Občina Komen) z odobrenimi sredstvi v višini 41.395,27 EUR;
- **Izročilo** (prijavitelj Zavod Dobra pot) z odobrenimi sredstvi v višini 47.259,58 EUR;
- **Sopotniki 2.0** (prijavitelj Zavod Sopotniki) z odobrenimi sredstvi v višini 42.288,69 EUR.

Maja Colja,
LAS Krasa in Brkinov

POTRJENA OPERACIJA 5. JAVNEGA RAZPISA PROJEKTOV SODELOVANJA

LAS Krasa in Brkinov je konec februarja 2020 na Agencijo RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (v nadaljevanju ARSKTRP) oddal vloge za tri operacije (projekte) sodelovanja. Prijavljene operacije 5. Javnega razpisa za podukrep 19.3. – Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine so **S kolesom v naravo, Gastronomski turizem ter Kolesarska veriga na podeželju**. V začetku julija 2020 je ARSKTRP izdala odločbo, s katerimi so bile vse tri vloge zavržene. Prvi dve zaradi neporavnanih davčnih obveznosti enega od partnerjev sodelujočega LAS, zadnja pa zaradi premajhnega števila točk na točkovanju. Vstopni prag za potrditev operacij je bil pri 83 točkah, prijavljena vloga pa je prejela 80 točk. LAS Krasa in Brkinov se je skupaj še z ostalimi 11 sodelujočimi LAS-i pritožil na odločbo ARSKTRP, vezano na operacijo sodelovanja **Kolesarska veriga na podeželju**, ter bil pri tem tudi uspešen. ARSKTRP je tako konec oktobra 2020 z izdajo novih odločb omenjeno operacijo **potrdila**.

V operaciji poleg LAS Krasa in Brkinov sodelujejo še LAS Gorenjska košarica, LAS Srce Slovenije, LAS Loškega pogorja, LAS Dolenjska in Bela

krajina, LAS V objemu sonca, LAS Vipavska dolina, LAS Goričko 2020, LAS Pri dobrih ljudeh 2020, LAS Prlekija, LAS Suhe krajine, Temenice in Krke ter LAS Med Snežnikom in Nanosom. Celotna vrednost aktivnosti v operaciji v vseh slovenskih LAS-ih, znaša **1.666.680,65 EUR**.

Na strani LAS Krasa in Brkinov poleg vodilnega partnerja LAS kot projektni partnerji sodelujejo še Občina Divača, Občina Hrpelje-Kozina ter Občina Sežana. Celotna vrednost aktivnosti v operaciji znaša **139.251,91 EUR**, višina sofinanciranih EKSRP sredstev pa **79.574,18 EUR**. Gre za ambiciozno operacijo povezovanja na območju dvanajstih LAS in devetindvajset občin med severno in južno mejo države, ki se bo izvajala v letih 2021 in 2022. V operaciji bo prišlo do povezave v vseslovensko mrežno izposojno koles oz. bikesharing. Na območju LAS Krasa in Brkinov bodo postavljene dodatne štiri postaje za izposojno koles, ki bodo kompatibilne z ostalimi postajami v sodelujočih

LAS-ih. Vsaka postaja v sistemu izposoje koles bo opremljena z dvema električnima in tremi navadnimi kolesi. Poleg tega se bo izvedlo še vrsto aktivnosti za povezovanje in promoviranje skupnega sistema izposoje koles, od certificiranja, izobraževanja o rabi električnih koles ter prenosa dobrih praks z drugih območij.

Posledično se pričakuje povečanje trajnostnega kolesarskega turizma, novih delovnih mest in prepoznavnost območja. Ob povečanju dostopnosti do naravnih in kulturnih znamenitosti ter novemu doživljanju le-teh se bo hkrati zmanjšal tudi vpliv na okolje, povečala raba učinkovite energije obnovljivih virov in znižanje emisij. Učinki se bodo povečali tudi s pripravo študije pozitivnih učinkov in povezave že obstoječih materialov z eno dostopno točko – spletno in mobilno točko.

Maja Colja,
LAS Krasa in Brkinov

"MLADOST JE NOROST, PO OBČINI SKAČE, KJER JE MOST."

Pod domiselno preoblikovanim pregovorom "Mladost je norost, po občini skače, kjer je most" so organizatorji, in sicer Zavod MOVIT v sodelovanju z Uradom Republike Slovenije za mladino, Mladinskim svetom Slovenije, Mladinsko mrežo MaMa, Mestno občino Ljubljana, Mestno občino Novo mesto, Občino Brežice, tudi letos prijazno povabili vse slovenske občine k sodelovanju na letni konferenci, namenjeni krepitvi podpornih struktur za razvoj mladinskega dela in mladinske politike v lokalnih skupnostih ter mreženju predstavnikov občin, medsebojnemu povezovanju in izmenjavi dobrih praks. Konferenca je platforma, ki je nastala na podlagi izraženih potreb uslužbencev občin na področju mladine v okviru projekta Europe Goes Local (EGL) in postaja tradicionalna.

Letos je potekala 11. novembra, in sicer v virtualnem okolju. Sodelovalo je 50 predstavnikov občin, županov, podžupanov, občinskih svetnikov in občinskih uslužbencev, ki so skozi različne aktivnosti obravnavali osrednjo temo letošnje konference: Kaj lahko naredimo za več participacije mladih? Uvodoma je zbrane nagovorila Sara Tomšič, podžupanja Mestne občine Novo mesto, gostiteljske občine letošnje konference. Pomen lokalnega okolja pri zagotavljanju kakovostnega mladinskega dela je uvodoma iz-

postavila tudi direktorica Urada RS za mladino, mag. Dolores Kores. V prvem delu konference smo udeleženci razmišljali o tem, kaj pomeni participacija mladih. Sledilo je izredno zanimivo predavanje prof. dr. Tomaža Deželana o izzivih participacije mladih, v katerem je predstavil glavne značilnosti generacije mladih. Konferenco je s spodbudnimi besedami zaključil Uroš Skrinar, direktor Nacionalne agencije Movit: "Namen partnerjev v tem skupnem projektu je, da zgradimo platformo za povezovanje občin, da odpiramo tudi mednarodno razsežnost, prenašamo dobre prakse iz tujine, pa tudi iz lokalnih okolij. Zavežujemo se, da bomo pri načrtovanju prihajajočih aktivnosti upoštevali vaše pobude in želje in da bomo s skupnimi prizadevanji podprli mlade, ki so nosilci sedanjosti, ne samo prihodnosti."

Organizatorji so na konferenci osvetlili sodobni izziv pregovorne odtujenosti današnje generacije mladih ter ponudili razloge in načine za njihovo vključevanje v javno življenje. Predstavili so primere praks, kjer so občine uspešno nagovorile mlade in jih spodbudile k sodelovanju ter dosežanje aktivnosti na področju partnerstva Europe Goes Local. Konferenca je potekala v kombinaciji plenarnih predstavitev in dela v skupinah. Sle-

dile so predstavitve dobrih praks in projektov občin, ki so v šestih lokalnih skupnostih že nagovorile mlade k večji participaciji. Z delom v skupinah smo udeleženci prepoznavali različne izzive, s katerimi se srečujemo v svojih lokalnih skupnostih. Ob podpori svojih kolegov in kolegic iz ostalih občin smo iskali rešitve na izzive, medsebojno delili izkušnje in izdelali korake strategije za boljšo participacijo mladih v občinah. Sklepni del konference je bil namenjen pogledu v prihodnost. Ponosni smo, da je tudi naša občina sodelovala. Kot občina, ki aktivno sodeluje v projektu Europe goes local, smo na konferenci posredovali tudi naše izkušnje in načrte za delo z in za mlade, ki smo jih pridobili in nadgradili s sodelovanjem v omenjenem projektu. Tovrstna srečanja pomenijo neprecenljivo dodano vrednost za vse občine, ki smo sicer v primarnih nalogah zadolžene za skrb in razvoj mladih, še pomembnejše pa je, da to področje vsi deležniki skupno s posebnim odnosom postavljamo na prioriteto mesto.

Romana Derenčin,

Občinska uprava Občine Divača

Vir: <http://www.movit.si/erasmus-mladi-v-akciji/novice/detajl/clanek/bliza-se-letna-konferenca-mladost-je-norost-po-obcini-skace-kjer-je-most/>

LAHKIH NOG NAOKROG

En lep jesenski pozdrav od otrok iz skupine "Miške".

Za nami so že skoraj trije meseci novih dogodivščin, ki smo jih večinoma doživeli na potepu po naši okolici. Ogleдали smo si različna intervencijska vozila na tehniškem dnevu šole, prvič smo se sprehodili do parka Sonček, kjer smo raziskovali talni poligon, uspelo nam je prikorakati tudi do nogometnega igrišča z umetno travo. Na sprehodih uživamo, ogledamo si jesenske dobrote, nekatere plodove pa smo tudi nabrali in jih uporabljamo pri naši igri. Dneve preživljamo aktivno in v naravi, lepo se imamo pa tudi v naši novi igralnici.

Mateja Lah Vojska, vzgojiteljica

Foto: Mateja Lah Vojska

JESENSKI E-TWINNING

Skupina "Miške" letos sodeluje v Erasmusovem E-twinning projektu z naslovom "For the earth with love – Zemlji, z ljubeznijo". Gre za izmenjavo dobre prakse učiteljev iz različnih evropskih držav. Poudarek projekta je na spoštovanju, skrbi in preživljanju časa v naravi. Učitelji se v spletni učilnici dogovorimo za ideje, kaj bi lahko izvedli skupaj z otroki, nato pa svoje dejavnosti izvedemo, primerjamo in evalviramo v skupni učilnici.

Naše etwinning dejavnosti so bile v oktobru naslednje:

- obeležiti dan živali – 4. oktober – odpravili smo se po bližnji okolici vrta ter poiskali in poimenovali živali. Ogledali smo si muce, kokoši, kužke. Otroci so jim zapeli pesmico "Kuža pazi" in "Muca maca";
- obeležiti dan jezikov – otroci so si ogledali logotip projekta "For the earth with love", ga pobarvali, strokovni delavki pa sva prebrali pozdrave v različnih jezikih (slovensko, italijansko, bolgarsko, turško, grško);
- obeležiti dan hoje – sprehodili smo se po Divači, se igrali z jesenskim listjem, opazovali grozdje, jablane, obiskali smo sadovnjak,

v katerem smo dobili vsak svoje jabolko;

- obeležiti dan hrane – 16. oktober – ker smo dva dni prej v sadovnjaku dobili domača jabolka, smo iz njih naredili jabolčne krlje in jih posušili. Otroci so spremljati proces sušenja, primerjali sveža in posušena jabolka, opazili so spremembo barve sadja;
- pripraviti virtualno razstavo z izdelki otrok – otroci so spoznava-

li jesensko listje, njegove barve, nato pa so listje odtisnili kot grafiko;

- obiskala nas je tudi teta Jesen, zaplesali smo ob glasbi ter se premikali kot jesensko listje;
- nabiranje jesenskih plodov, ki smo jih uporabljali za igro.

Mateja Lah Vojska,
vzgojiteljica

Foto: Mateja Lah Vojska

SUŠENJE JABOLČNIH KRHLJEV

Jeseni smo spoznavali našo okolico in jesenske pridelke v bližini vrta. Ob dnevu hoje smo obiskali bližnji sadovnjak, kjer nam je ga. Dolenc pokazala in razdelila nekaj njihovih jabolok. Spoznali smo deklamacijo Jabolko, ki je bila otrokom zelo všeč in so jo izkoristili tudi za okušanje, tipanje in vohanje jabolok. Jedli smo jih tudi za malico. Naslednji dan smo jabolka pripravili na sušenje. Za sušenje sva jih s pomočnico zrezali sami, saj so otroci še premajhni. So naju pa pri tem z zanimanjem opazovali in ponovno malicali jabolka, ki jih imajo tako zelo radi. Jabolka sva razrezali, jih olupili in razrezali na majhne krlje, otroci pa so jih nato lepo razporedili po pladnjih. Ko so bili pladnji polni jabolčnih krljev, smo jih odnesli k sušilniku in ga vklopili, ta pa je začel sušiti naše jabolčne krlje. Naslednji dan so bili naši jabolčni krlji že posušeni, zato smo jih poskusili. Otroci so opazili drugačno barvo jabolok. Otrokom so bili tako kot sama jabolka všeč tudi posušeni jabolčni krlji. Ker je bilo teh kar veliko, smo jih lahko jedli več dni zapored. Ob tem smo poudarek dali tudi na zdravo in raznoliko prehrano ter poglobljali vsebine EKO vrta.

Mateja Lah Vojska, vzgojiteljica

Foto: Mateja Lah Vojska

DAN HOJE

V naši enoti smo v mesecu oktobru obeležili dan hoje. Ta dan smo vsi preživeli na svežem zraku in uživali v sončnem jesenskem dopoldnevu.

Vsaka skupina posebej se je odpravila v bližnjo, nekateri pa v malo bolj oddaljeno okolico našega vrtca. Mravljice, Zajčki in Pikapolonice so si naredili nahrbtnike in se urno odpravili na pohod po gozdni poti v bližnjo vas Gorenje. Ob poti so lahko opazovali lepote narave, kako lepa je v jesenskih barvah, videli so tudi veliko različnih dreves in rastlin.

Otroci iz skupin Lisičke in Muce so se tudi podali v gozd. In sicer v bližnji gozdiček pri železniški postaji. Med njihovo pustolovščino so s pomočjo sličic iskali različno jesensko listje, veje, gobe, storže, želode, kostanje in podobno.

Žabice in Miške smo si na daljšem sprehodu po Divači ogledali buče, ki so bile razstavljene pred hišo domačinov. Miške so se že na začetku sprehoda ustavile v bližnjem sadovnjaku z jabolki, kjer so si ogledale jablane ter se sprehodile po prekrasni okolici ve-

likega vrta. Žabice smo se tu ustavile ob koncu našega dolgega sprehoda.

Naši najmlajši so dan preživeli v bližnji okolici vrtca. Sončki so se najprej razgibali v igralnici ter kasneje odšli na njihov prvi sprehod okrog vrtca. Levčki so se odpravili na sprehod po vrtčevskem igrišču in tam imeli še gibalne minutke.

Maja Škrli,
vzgojiteljica

Foto: Foto: Maja Škrli

PRIDI, SPOZNAJ IN SE NAUČI NEKAJ NOVEGA – TEDEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA NA PODRUŽNIČNI ŠOLI VREME

Podružnična šola Vreme se je tudi v letošnjem šolskem letu priključila TVU – tednu vseživljenjskega učenja. Projekt usklajuje Andragoški center Slovenije in ga izvaja v sodelovanju z različnimi ustanovami in posamezniki po vsej državi in tudi onkraj naših meja. S projektom želijo opozoriti na vseprisotnost in pomembnost učenja v vseh življenjskih obdobjih in za vse vloge, ki jih posamezniki v življenju prevzemamo.

Na naši podružnici smo izvedli brezplačne delavnice, ki so bile namenjene učencem, s katerimi smo kot udeleženci prispevali k udeležanju slogana »Slovenija, učeča se dežela«. Izvedba delavnic je potekala na zunanjih površinah in v skladu z omejitvami za preprečevanje nalezljivih bolezni.

Na delavnici vseživljenjskega učenja **Otroški ljudski plesi**, so učenci spoznavali slovensko ljudsko glasbo in se učili ljudskih plesov. Pod mentorstvom **Mirjam Frankovič Franetič** so spoznavali osnovna vedenja o plesu, zgodovinske podatke, gibalne zmožnosti človeškega telesa

ter si razvijali občutek za disciplino, ritem in obvladanje lastnega telesa. Na **Ustvarjalni delavnici**, ki jo je vodila **učiteljica Katja Kovačič**, so izdelovali izdelke iz odpadnega materiala ter se tako urili v ročnih spretnosti. Izpod spretnih prstkov učencev so nastali unikatni izdelki. Učenci so pod vodenjem usposobljene trenerke rokomet **Tanje Miklavc** na delavnici **Rokomet skozi igro** spoznavali osnove rokomet skozi različne igre. Učenci so aktivno izvajali igre za vzdržljivost, spretnost, hitrost reagiranja, ravnotežja in orientacije v prostoru. Ker je skrb za okolje na lokalni in globalni ravni treba vključiti v vse vidike izobraževanja in učenja, so se učenci pridružili dejavnosti **Ohranjanja narave** ter spoznavali pomen lokalno pridelane hrane. Prisotni so pod vodstvom **Katje Kovačič** aktivno sodelovali pri urejanju šolskega vrta. Pridobivali so teoretična in praktična znanja o pomembnosti naravnega načina obdelovanja vrta. V okviru **plesnih koreografij** so učenci pod vodstvom **Mojce Stojkovič** pridobivali znanja s področja angleškega jezi-

ka in matematike. Na delavnici so se srečali z motivacijsko učno izkušnjo z zabavnim učenjem.

Vsem, ki so sodelovali pri izvedbi delavnic, se iskreno zahvaljujemo.

Katja Kovačič

Foto: Katja Kovačič

SENOŽEŠKI UČENCI 1. TRIADE SLAVIJO ZMAGO

Ob mednarodnem Svetovnem dnevu habitata, ki vedno poteka prvi ponedeljek v oktobru, so v Centru arhitekture Slovenije za učence osnovnih šol od 1. do 9. razreda razpisali **natečaj Vseslovenski dan habitata 2020**. Letošnja tema **Arhitektura za vsakogar** je nagovarjala otroke in učence, da v svojem okolju šole prepoznajo glavne javne objekte, ki jih je vredno predstaviti in izpostaviti. Ob tem so želeli, da se ob delu učenci sprašujejo ter razmišljajo, če so ti objekti dostopni za vse (gibalno ovirane, slabovidne, mamice z vozički in ostale ranljive skupine).

Do 9. oktobra, ko se je iztekel rok za sodelovanje, so naslovniki natečaja na svoj naslov prejeli 25 izdelkov za področje osnovne šole. Komisija, ki so jo sestavljali **Jelena Torbica** (višja svetovalka, Ministrstvo RS za okolje in prostor), **Natalija Kocjančič** (viš-

ja svetovalka za likovno umetnost Zavoda RS za šolstvo), dipl. inž. arh. **Tomaž Ebenšpanger** (Fakulteta za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo Univerze v Mariboru) in **Vesna Kamin Kajfež** (Center arhitekture Slovenije) je obravnavala vse predloge in v torek, 20. 10. 2020, sprejela odločitev o nagrajencih.

Učencem 1. triade iz Senožeč ter mentoricama **Tini Babuder** in **Nataši Adam** so dodelili **1. nagrado** v skupini učencev 1. triade. V to jih je prepričal dobro zastavljen predlog obnove senožeške **Mitnice** ter divaške **Škratelnjove hiše**. Učencem in mentoricama so podelili nagrado, to je **vodeni ogled neznanih kotičkov glavnega mesta Ljubljane** pod strokovnim vodstvom Centra arhitekture Slovenije in **obisk Predsedniške palače**.

V svojo obrazložitev nagrade so zapisali:

Nagrajenec:

OŠ DR. BOGOMIRJA MAGAJNE DIVAČA, PŠ SENOŽEČE, 1.–3. razred (mentorici: Nataša Adam, Tina Babuder)

Žirijo je najbolj prepričalo likovno delo učencev od 1. do 3. razreda podružnične šole Senožeče (OŠ dr. Bogomirja Magajne Divača), saj so pokazali odlično razumevanje kompozicijskih zakonitosti z uporabo različnih likovnih tehnik: kolaža, akvarela, slikanja s kavo ... Ustrezno so predstavili izbor javnih objektov v svojem kraju. Delo izkazuje nadpovprečno natančnost, ustvarjalnost in predanost. Iskrene čestitke!

Vir: <http://igrivarhitektura.org/svetovni-dan-habitata-2020/#-1603798461250-3493c309-d0ff>
Priznati moram, da sem ponosna na otroke, ki so izkazali izjemen posluh

za likovno snovanje, raziskovanje novih materialov in likovnih tehnik ter rahločutno opazovanje arhitekture okoli nas, in komaj čakam na boljše čase, ko jih bova z učiteljico Tino lah-

ko odpeljali na zaslužen izlet v glavno mesto Slovenije.

Nataša Adam
Foto: Nataša Adam

DAN SLOVENSKEGA ŠPORTA NA PODRUŽNICI VREME

Državni zbor je na pobudo Olimpijskega komiteja Slovenije – Združenja športnih zvez v mesecu juniju 2020 razglasil 23. september za nov državni praznik Dan slovenskega športa. To je praznik s posebnim pomenom, posvečen slovenskemu športu in promociji športa. S praznikom želimo povečati zavedanje o pomenu telesne in športne dejavnosti.

Dan slovenskega športa naj spodbuja vrednote telesne aktivnosti, uživanja življenja in skrbi za dobro počutje. Naj bo Dan slovenskega športa čas za šport. Praznik vseh državljanek in državljanov Republike Slovenije.

Začetek organiziranega športa na Slovenskem sega v leto 1863, ko je bilo ustanovljeno prvo telovadno društvo Južni Sokol. S tem so bili postavljeni temelji za razvoj organiziranega športa v Sloveniji, razvoj športa v šolah, razvoj športnih društev in oblikovanje trdne podlage za številne športne dosežke naših športnikov.

Letos mineva 20 let, ko je na OI v Sydneyu prvič zaigrala slovenska himna v čast olimpijcem, veslačema Iztoku Čopu in Luki Špiku ter strelcu Rajmondu Debevcu.

Slovenija se bo s tem praznikom pridružila sedmim državam, ki imajo praznik športa. Indiji, Iranu, Maleziji, Katarju, Turčiji, Tajski in Japonski, kjer je dan športa tudi dela prost dan. Hkrati je današnji praznik tudi prvi dan evropskega tedna športa, ki bo v Sloveniji letos potekal šestič, in sicer med 23. in 30. septembrom.

Tudi na naši šoli smo se odločili, da bomo obeležili dan slovenskega špor-

ta. Organizirali smo športni dan, na katerega smo povabili znane športnike Vremske doline, trenerka rokometne Tanja Miklavec pa je z učenci izvedla uro športa, pri kateri so učenci izvajali elemente rokometne.

Andrej Prelec je doma v Famljah in se ukvarja z avtomobilskim športom. Tekmuje v gorsko hitrostnih dirkah. V tem športu je že 14 let. Prvič je s sposojenim Yugom dirkal leta 2006

v Ilirski Bistrici. Od takrat je nanižal že vrsto uspehov: leta 2013, 2014 in 2015 je bil državni prvak, 2017 pa je zasedel 3. mesto. V letošnjem letu pa je osvojil drugo mesto v državnem prvenstvu. Trenutno tekmuje z avtom znamke Suzuki Swift. Udeležuje se tekom doma in v tujini (Avstrija, Italija, Hrvaška). Učenci so z zanimanjem raziskovali njegov avto in si nadeli čelado, ki je nujna oprema tovrstnih dirk. Andrej je učencem svetoval, naj vztrajajo v športu, ki ga izberejo, poudaril je tudi, da je treba slediti svojim sanjam.

23-letni **Jože Čeper** živi v Gornjih Leževčah in se ukvarja s streljanjem z zračno pištolo na 10 in 25 metrov. Svojo športno pot je začel kot plezalec. V sedmem razredu pa je obiskal strelski krožek. Trener Andrej Hreščak je v njem videl talent in tako se je njegova športna pot nadaljevala v strelstvu. Njegov poznejši trener Izidor Hreščak je prepričan, da je Jožetov talent za streljanje povezan z močjo v rokah, ki jo je pridobil s pleza-

njem. Je športnik mednarodnega razreda in član državne reprezentance. V svoji karieri je nanižal mnogo izvrstnih rezultatov. Naštela bom le nekaj njegovih odličnih rezultatov. Leta 2017 je v Bakuju na mladinskem evropskem prvenstvu osvojil 5. mesto, 1. mesto na Evropskem pokalu leta 2019, 1. mesto na Finalu Evropskega pokala, je trikratni državni prvak, 1. mesto na Evropskem pokalu v Aarhusu na Danskem 2020.

Učencem se je predstavil na domačem strelišču v Famljah. Opisal je svojo zelo uspešno športno pot. Učenci so radovedno opazovali njegovo strelno orožje in prikaz treninga. Spodbudil jih je k vpisu, saj je strelišče blizu, v domači Vremski dolini.

Slovenska košarkarska reprezentantka **Tina Trebec**, ki prihaja iz Zavrhka, trenutno živi in igra v Franciji. Športno pot je začela v Sežani, nato pa je igrala še za Ježico, Hit Kranjsko Goro in Athlete Celje, s katerimi je osvojila naslove slovenske prvakinja in zmagovalke pokala.

INTERVJU TINA TREBEC

Prosim, da se predstaviš.

Moje ime je Tina Trebec in prihajam iz Zavrhka. Rojena sem bila 10. marca 1990 v Postojni.

Katero OŠ si obiskovala?

Prva štiri leta osnove šole sem obiskovala podružnico v Vremskem Britofu, nadaljnja štiri leta (ko sem jaz hodila v šolo, smo imeli osemletko in ne devetletko) pa v osnovno šolo v Divači.

Katero šolo si končala?

Končujem Ekonomsko fakulteto v Ljubljani, zaradi športa je trenutno študij na drugem mestu.

S katerim športom se ukvarjaš?

Profesionalno se ukvarjam s košarko.

Zakaj si se odločila za ta šport in kdo te je navdušil?

Od nekdaj sem bila visoka, zato je od nekod prišla ideja, da bi začela trenirati košarko.

Kdaj si začela z igranjem košarke? Kakšni so tvoji spomini na ta začetek?

Moja višina je bila vsekakor eden izmed razlogov za odločitev o treniranju košarke, ki sem jo začela igrati v 3. razredu. Medtem sem trenirala tudi karate in atletiko. Sem bila pa od nekdaj uspešna pri vseh športih.

Spomini na to obdobje so lepi, košarka me je pritegnila zaradi ekipnega duha in spoznavanja novih punc, ki so kasneje postale tudi moje prijateljice.

Koliko si bila stara, ko si začela igrati pri članicah?

V srednji šoli (obiskovala sem gimnazijo Šentvid v Ljubljani) sem prvič igrala tudi za članice, mislim, da sem imela 15 ali 16 let.

Kateri je bil tvoj prvi klub?

Košarkarski klub is Sežane, v katerem sem se resno začela ukvarjati s košarko.

V katerih klubih si že igrala? (povej tudi v katerih državah)

V Sloveniji sem igrala za klube iz Sežane, Ljubljane, Kranjske Gore in Celja. V tujini pa sem igrala na Hrvaškem, v

Bolgariji, Italiji, Slovaški, Češki, Švici, Švedski in Franciji. Verjetno sem še kakšno državo pozabila omeniti.

Koliko si bila stara, ko si šla v tujino?

21 let.

Ali si imela v svoji karieri kaj poškodb? Kaj si si poškodovala? Koliko časa je potekalo okrevanje?

Da, imela sem kar nekaj poškodb v svoji karieri. Omenila bom le najtežji dve, in sicer operacijo levega kolena in operacijo hrbta. Okrevanje je trajalo kar dolgo, sploh pri kolenu, zaradi česar sem bila z igrišč odsotna kar 10 mesecev.

Kako športnik ostane motiviran, da ne odneha in gre naprej?

Če počneš nekaj, kar te resnično veseli in izpopolnjuje, potem ni težko najti motivacije za nadaljevanje, najsi gre za šport ali druge stvari v življenju. Seveda pridejo tudi slabi dnevi, ampak če smo dovolj zagnani, nas to ne more zaustaviti. Meni osebno je družina vedno stala ob strani, vedno so me podpirali in bili ponosni name. So pa tudi dobri rezultati tisti, ki nas dodatno motivirajo.

Kje preživljaš praznike (velika noč, božič in novo leto)? Se rada vračaš domov?

V košarkarskem svetu praznikov večinoma ne poznamo. Običajno imamo pavzo med božičem in novim letom, takrat se vedno z največjim veseljem vrnem domov in preživim božični čas z družino in s prijatelji. Se je pa že zgodilo, da sem na božični dan igrala tekmo, zato sem z domačimi praznovala nekaj dni kasneje.

Spoznala si že več držav. Kako bi primerjala Slovenijo s temi državami?

Igrala sem že v vseh državah Evrope in vsaka država je nekaj posebnega. Nekatero državo so precej podobne Sloveniji, spet druge so zelo različne, je pa vsaka na svoj način lepa in zanimiva. Ampak kot pravi stari slovenski pregovor, je povsod lepo, ampak doma je najlepše.

Si tudi slovenska reprezentantka. Kakšen občutek je igrati za reprezentanco? Kateri so tvoji repre-

zentančni uspehi?

Igranje za reprezentanco si štejem v čast. Moj najljubši del tekem je ogrevanje, pri katerem zavrtijo himni obeh ekip. Ko zaslišim našo Zdravljico, čisto vsakič dobim kurjo polt in nek poseben pozitiven občutek, ki se ga težko opiše. Že drugič zapored smo se z ekipo uvrstile na evropsko prvenstvo, sedaj imamo možnost ponovne, tretje uvrstitve. Da bi to dosegle, moramo zmagati še dve kvalifikacijski tekmi proti ekipama Islandije in Grčije.

Kako pa je bilo, ko se je začel širiti koronavirus?

Zaradi virusa so se vse košarkarske sezone po svetu zaključile prej kot pričakovano. Trenutno je prihodnost kar malce negotova, saj se virus hitro širi tudi med športniki in tako morajo klubi precej tekem prestaviti. Zaenkrat je situacija v moji ekipi pod nadzorom, tedensko izvajamo teste za koronavirus in vesela sem, da smo vse punce zdrave.

Kdo je tvoj športni vzornik?

Nikoli nisem imela le enega športnega vzornika. Sem pa zadnja leta bolj in bolj ponosna na vse slovenske športnike, ki dosegajo najboljše rezultate na najvišjih nivojih. Le nekaj dni nazaj sem navijala za slovenske kolesarje na Tour de France tekmovanju. Ena izmed etap je potekala skozi moje mesto in štejem si v čast, da sem lahko v živo videla dirko. Naša fanta Roglič in Pogačar sta švignila mimo gledalcev tako hitro, da sem komaj uspela posneti njun prihod.

Kako poteka tvoj običajen dan? Ali imaš kaj prostega časa? Kateri so tvoji hobiji?

Po navadi treniramo dvakrat na dan. Uro in pol dopoldne ter uro in pol popoldne, če trener ni zadovoljen s treningom, pa včasih tudi po dve uri in več. Tekme imamo ob sobotah, nedelje so pa večinoma proste. Zjutraj se zbudim, spijem kavo in pojem zajtrk. Odpravim se na prvi trening. Po treningu skuham in pojem kosilo, grem počivat in popoldne spet treniram. Vmes najdem čas za druženje s soigralkami, za klic domov, branje knjig ali pa gledanje filmov. Poskušam tudi študirati na daljavo, vendar zaradi treningov veliko predavanj zamudim. Letos sem začela tudi s tečajem fran-

coščine, upam da mi bo šlo dobro.

Ali moraš paziti na prehrano? Kakšna je tvoja prehrana?

Skoraj vsak športnik mora vsaj malce paziti na prehrano. Ne toliko zaradi izgleda kot zaradi boljšega počutja in večje energije za treninge in tekme. To pomeni, da moramo jesti raznoliko (veliko sadja in zelenjave) in se poskušati izogibati sladkorju ter hitri prehrani. Zame je ta del težak, saj obožujem čokolado.

Na kaj si v življenju najbolj ponosna?

Na svojo družino, ki mi pomeni največ. Na svojo košarkarsko pot, ki ni bila lahka. Nase, da sem vztrajala v tistih težkih trenutkih in zaradi tega uspela.

Tvoji načrti za prihodnost?

Nerada delam velike načrte za prihodnost. Trenutno večino svojega časa posvečam košarki. To je moja služba, ki jo opravljam z veseljem in upam, da bom lahko še nekaj let igrala. Medtem bom zaključila s šolanjem na Ekonomski fakulteti. Rada bi imela svojo družino in dobro službo, vendar je ta prihodnost še predaleč, da bi o njej veliko razmišljala.

Kakšen je tvoj nasvet za mlade?

Poslušajte svoje starše. Večinoma imajo prav, pa čeprav tega nočemo priznati 😊. Poslušajte tudi učitelje, tudi oni veliko vedo. Izobrazba je vsekakor dobra popotnica za naprej. Sprejemajte ljudi takšne kot so, bodite prijazni in pomagajte drugim. Predvsem pa uživajte življenje in počnete stvari, ki vas resnično veselijo.

Zahvaljujemo se vsem, ki so obogatili naš športni dan.

Andreja Perhavec Čok,
učiteljica, PŠ Vreme

Foto: Katja Kovačič, Tina Trebec

MATIČNA ŠOLA DIVAČA JE POSTALA PRETESNA

Že res: »Sprememba je edina stalnica v našem življenju«. To misel večkrat slišimo, jo ponavljamo, se udejanja. Že veliko sprememb sem doživela v svoji več kot tri desetletja dolgi pedagoški praksi. Da pa bo tako rekoč skoraj čez noč postala matična šola Divača pretesna za naše učence, je postalo jasno v letošnjem šolskem letu.

V šolskem letu 2020/21 obiskuje Osnovno šolo dr. Bogomirja Magajne Divača 422 učencev, od teh 20 podružnično šolo Vreme, 53 podružnično šolo Senožeče, kar 349 pa matično šolo v Divači. V zadnjih petih letih ostaja število učencev na podružnični šoli Vreme približno enako in se giblje med 20 in 24; na podružnični šoli Senožeče se je število učencev povečalo za 7. Na matični šoli v Divači se je število učencev v zadnjih dvanajstih letih postopno povečevalo od šol. leta 2012/13 do 2018/20, in sicer povprečno 11 na leto. V zadnjih dveh letih pa se je število učencev dodatno povečalo za 70 predvsem zaradi priseljevanja mladih družin, ki je izrazitejša prav v kraju Divača. Povečano število učencev vpliva na oblikovanje oddelkov rednega pouka, ki se je na matični šoli v zadnjih dveh letih povečalo kar za 4 oddelke. Do šol. leta 2018/19 je bilo 14 oddelkov rednega pouka, v šol. letu 2020/21 pa imamo kar 18 oddelkov.

Oddelki rednega pouka so osnovni kriterij, ki narekuje število potrebnih učilnic za izvajanje pouka. V skladu z normativi Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport se učenci od 6. do 9. razreda posameznega oddelka delijo v

manjše skupine pri predmetih: gospodinjstvo, tehnika in tehnologija, šport. V 8. in 9. razredu izvajamo pouk slovenščine, angleščine in matematike v manjših skupinah, kjer se pri 36 učencih lahko oblikuje tri učne skupine. Poleg tega se je z uvedbo devetletke razširil predmetnik še na izbirne predmete v 3. triletju, kasneje pa še na neobvezne izbirne predmete v 1. razredu ter v 2. in 3. triletju. Našteti so le bistveni podatki, ki utemeljujejo, da za izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela potrebujemo več učilnic, kot je število oddelkov rednega pouka.

Prostorsko stisko smo do letošnjega leta uspeli relativno dobro reševati tako, da gostujemo z enim oddelkom učencev v vrtcu, tretje leto pa tudi z dvema oddelkoma v t. i. stari šoli. Letos je prostorska stiska še toliko bolj pereča, ker moramo zagotavljati ukrepe za preprečevanje širjenja bolezni Covid-19, ki narekujejo, da učenci ves čas pouka ostajajo v svojih matičnih učilnicah, kar je narekovalo potrebo, da smo tudi večnamenski prostor in čitalnico uredili v učilnici.

Iz opisanega izhaja, da na šoli primanjkuje 6 učilnic. Večje število zaposlenih pomeni, da je premalo kabinetov. Dejstvo je, da le dva kabineta razredne stopnje, v katerih se shranjujejo tudi didaktični materiali, uporablja kar 12 učiteljev razredne stopnje. Glede na to, da izvajamo na šoli 47 ur individualnega pouka za učence z učnimi težavami, bi potrebovali še kak dodatni prostor za individualno delo.

Tudi skupni prostori, kot so garderobe, hodniki, toaletni pro-

Število učencev od šol. leta 1970/71 do 2020/21

Šolsko leto	Divača	Misliče	Senožeče	Vreme	Skupaj
1970/71	310	14	41	48	413
1971/72	297	17	44	41	399
1972/73	280	23	45	33	381
1973/74	279	22	31	50	382
1974/75	272	12	49	30	363
1975/76	263	7	43	27	340
1976/77	260	6	43	26	335
1977/78	260	6	46	22	334
1978/79	259	6	40	17	322
1979/80	250	7	43	21	321
1980/81	250	8	36	21	315
1981/82	246	8	43	20	317
1982/83	233	0	45	31	309
1983/84	249	8	47	22	326
1984/85	251	10	60	17	338
1985/86	266	8	53	18	345
1986/87	284	11	73	17	385
1987/88	286	14	67	15	382
1988/89	298	14	64	24	400
1989/90	287	15	65	32	399
1990/91	308	20	48	29	405
1991/92	293	25	45	29	392
1992/93	284	23	39	27	373
1993/94	287	20	41	29	377

1994/95	268	16	41	30	355
1995/96	270	13	44	29	356
1996/97	268	7	50	25	350
1997/98	270	5	49	26	350
1998/99	264	5	41	23	333
1999/2000	256	3	42	22	323
2000/01	260	0	44	30	334
2001/02	260	0	41	20	321
2002/03	241	0	42	24	307
2003/04	237	0	39	18	294
2004/05	220	0	34	15	269
2005/06	200	0	42	14	256
2006/07	201	0	42	13	256
2007/08	199	0	42	11	252
2008/09	194	0	42	16	252
2009/10	195	0	42	15	252
2010/11	202	0	33	17	252
2011/12	199	0	31	16	246
2012/13	209	0	33	21	263
2013/14	230	0	32	17	279
2014/15	251	0	37	21	309
2015/16	252	0	43	23	318
2016/17	258	0	46	24	328
2017/18	269	0	44	21	334
2018/19	279	0	48	24	351
2019/20	315	0	52	20	387
2020/21	349	0	53	20	422

stori, jedilnica, večnamenski prostor, so postali premajhni. Med odmori je po hodnikih opazna gneča, v garderobah zmanjkuje prostora za omarice, v času kosila je pred jedilnico vrsta čakajočih učencev.

Na podlagi demografskih podatkov o številu rojstev v preteklih petih let in ob pričakovanem povečanju števila prebivalcev Divače zaradi priseljavanja je realno pričakovati, da se bo število učencev še povečevalo oz. dosegalo število med 350 in 400 učencev na matični šoli. Zato je treba v najkrajšem možnem času pristopiti k reševanju pereče prostorske stiske.

Na občini Divača se županja, občinska uprava in svetniki že ukvarjamo s tem izzivom. Upamo, da bodo finančna sredstva in odgovorne ter pogumne odločitve prispevale k uvrstitvi te investicije kot ene od prednostnih. Pri tem verjamemo v podporo delavcev šole, staršev in drugih krajanov, saj se vsi zavedamo, da si naši učenci zaslužijo dobre pogoje za učenje.

Naj nas pri nadaljnjih prizadevanjih vodi prepričanje,

Prostorske kapacitete matične šole:

- na nižji stopnji: 5 učilnic, 2 kabineta, garderoba;
- na višji stopnji: 10 učilnic (8 matičnih in 2 manjši-specializirani), 6 kabinetov, garderoba;
- računalniška učilnica;
- prostor za individualni in skupinski pouk,
- prostor za sprostitev in individualno delo – »kotiček miru«;
- telovadnica s kabinetom;
- večnamenski prostor;
- knjižnica s čitalnico;
- zbornica;
- upravni prostori (pisarne: ravnateljice, pomočnice ravnateljice, tajnice, računovodkinje in šolske svetovalne službe);
- kuhinja;
- jedilnica.

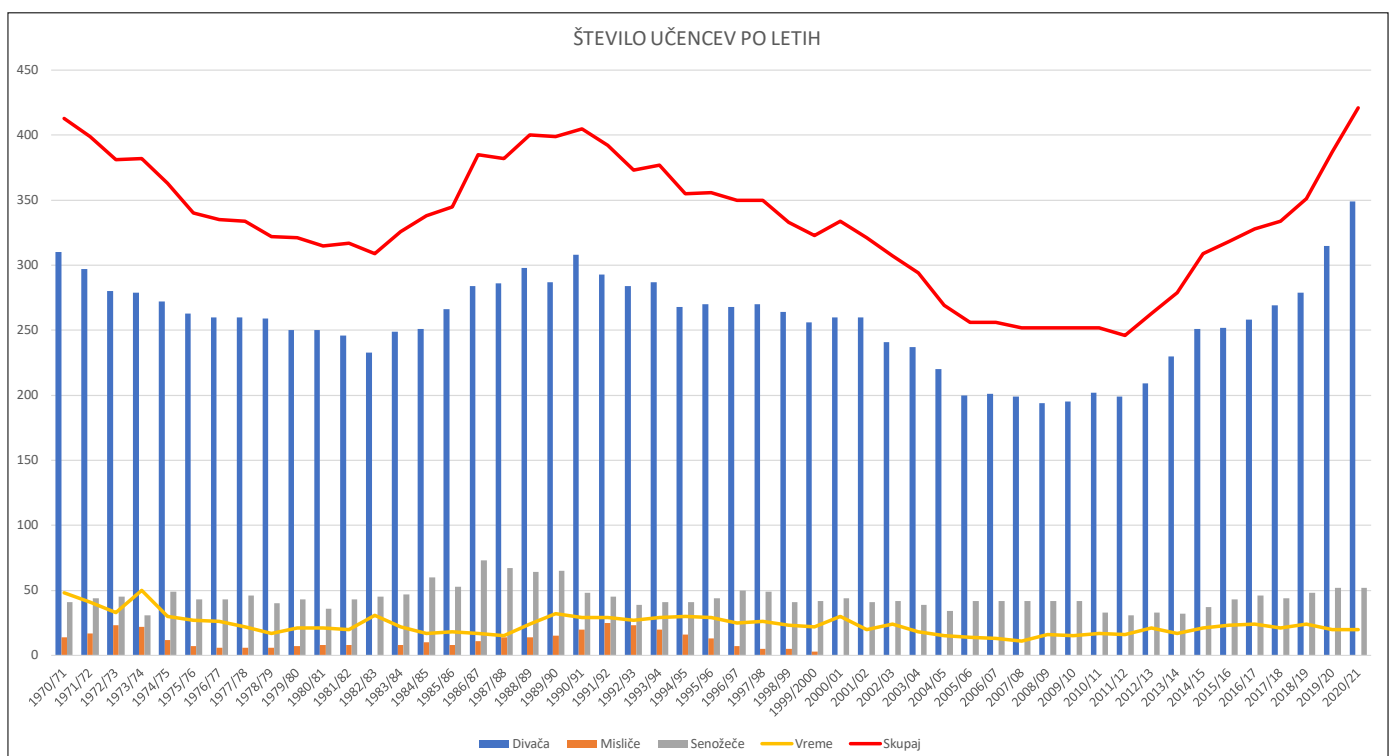

da je »investiranje v razvoj mladih kapital, ki se najbolje obrestuje«.

Star pregovor pravi, da »na mladih svet stoji«. Tako je bilo v preteklosti in tako bo tudi v prihodnosti. Da so mladi prihodnost družbe in so ključnega pomena za razvoj in napredek občine, se verjetno vsi strinjamo. Dodajam še misel, da so mladi najranljivejši in najšibkejši člen družbe, ki mu je treba nameniti še posebno pozornost.

Damijana Gustinčič,
ravnateljica OŠ Divača

Foto: arhiv šole in Emil Velikanje

LJUBITELJSKA KULTURA V ČASU KORONAVIRUSA VAM ŽELI ZDRAVO IN SREČNO 2021!

Kot že velikokrat rečeno, so samo spremembe stalnica v našem življenju in temu primerno naše prilagajanje le-tem. Koronavirus je globoko posegel v naš vsakdan, omejil naše navade in razvade ter nas prisilil k sodelovanju. V teh novih razmerah so spremembe za nekatere velik problem, za druge velik izziv. Pa vendar je prav, da smo v iskanju novih načinov sodelovanja tudi kreativni in dovolimo spremembam, da nas potegnejo iz ustaljenih navad, razmišljanj in utečenega delovanja. Najbolj pomembno je, da se ne sprijaznimo z nedelovanjem in da ne preveč »zaspimo«, saj je bilo vloženega veliko napora, da smo si ustvarili kulturno življenje, ki ga sedaj močno pogrešamo. Pogrešamo udejstvovanje na vseh področjih kulturnega ustvarjanja, pogrešamo sproščeno druženje, pogrešamo dogodka in pogrešamo drug drugega. Pogrešamo družabno in kulturno življenje, ki je bilo pogosto za nas samoumevno. Pa pride ta presneti virus in nam na vseh ravneh našega življenja pokaže popolnoma drugačno sliko, spremeni naše potrebe, omeji našo svobodo, loči resnico od domnev, pokaže, kaj je pomembno in kaj ne, na kaj smo bili premalo pozorni in kaj nas je preveč zaposlilo. Ljubiteljska kultura je bila v vsem tem času nekje v bližini. Res je, da moramo upoštevati vse omejitve in zahtevane ukrepe, res pa je tudi, da kljub temu iščemo pot do soljudi, do svoje publike, do pozornosti, ki jo potrebujemo in si je želimo. Ker je to pač v naravi ljudi. Sežanska območna izpostava JSKD je v tem času koronavirusa na svoj način ostala v stiku z društvu, jih spodbujala, da so kljub vsem ustvarjali na varen in kreativen način. Dogodki so dobili manjši obseg in preselili so se na družbena omrežja. September je bil precej likovno obarvan. V začetku jeseni je bila organizirana otvoritev **državne likovne razstave OBLO IN OGLATO**, ki smo jo spremljali najprej po spletu, v živo pa smo si jo lahko ogledali na Gradu Snežnik posamično oz. v manjših skupinah. Na razstavi, ki nosi naslov **OBLO IN OGLATO**, lahko občudujemo tudi

dela **Cvetke Šemrov** in **Stanislave Vodopivec**, ki jih je državni selektor Janez Zalaznik izbral za 7. državno razstavo v organizaciji JSKD. Iskreno jima čestitamo za uspešno sodelovanje na likovnem razpisu z željo, da jima je to lepa spodbuda za nadaljnje ustvarjanje.

A avli Občine Divača je od 22. oktobra na ogled zelo lepa in zanimiva razstava **JAGODNI IZBOR**. Gre za izbrana dela kraško brkinskih likovnih ustvarjalcev, katerih dela so bila izbrana na državne tematske razstave JSKD v času od leta 2008 do 2020. Slavko Guštin, Dajana Čok, Stanislava Vodopivec, Cvetka Šemrov, Vesna Jogan, Ana Hanzel in Gaja Hanzel se predstavljajo s svojimi deli, s katerimi so uspešno sodelovali na skladovih državnih tematskih razstavah tudi v letnem koledarju JAGODNI IZBOR, ki smo ga naredili v ta namen.

Dajana Čok iz Divače, **Erna Kopše** iz Senožeč in **Cvetka Oblak** iz Sežane, pa so bile uspešne na 19. regijski razstavi primorskih likovnih ustvarjalcev, ki nosi naslov **Odsevi izolacije** in je bila prvič predstavljena v petek, 2. oktobra, v Sončni dvorani v Izoli. Tudi njim iskrene čestitke za uspešno likovno ustvarjanje.

Regijska razstava **Odsevi izolacije**, je od 10. novembra razstavljena v Mali galeriji Mira Krajnca v Kosovelovem domu v Sežani, ki pa je žal zaradi nastalih razmer do nadaljnega zaprt. 3. decembra se razstava seli v Pretorsko palačo v Kopru, kjer si jo lahko ogledamo do začetka prihodnjega leta. Razstavljena dela si lahko ogledamo na Facebook straneh in drugih medijskih portalih. Radi bi se zahvalili tudi vsem ostalim 30 likovnim ustvarjalcem, ki so se odzvali na naše povabilo k oblikovanju **Ulične galerije v Občini Hrpelje-Kozina** in ki so se odzvali na regijski razpis **Odsevi izolacije** in sedaj svoja dela razstavljajo v avli Kulturnega doma Hrpelje pod skupnim naslovom **Odsev življenja – Odsev izolacije**, ki bo na ogled še kar nekaj časa.

Tudi ljubitelji fotografije so dobili priložnost za svoje ustvarjanje v času karantene, saj smo jih povabili, da skupaj z Občino Hrpelje-Kozi-

na v mesecu decembru pripravimo fotografsko ulično razstavo, ki smo jo poimenovali **OKRONANA**. Veselimo se fotografij, ki bodo v času zimske idile krasile naše kraje in vasi, saj se bo razstava selila tudi v ostale kraško-brkinske občine kot **ULIČNA GALERIJA**.

Mladi literati so bili uspešni na mednarodnem literarnem natečaju Mlada Vilenica, ki je dobil tri nove nagrade. Tudi ponatis **Rodiških pravc** Jasne Majde Peršolja, ki je že skoraj zagledal luč sveta, je pomembna pridobitev v tem času. Pred vrati pa je tudi izid dvojezične pesniške zbirke Avstralke, živeče v Sloveniji, She Mackenzie Hawke, ki je bila izbrana med tri državne nagrajence literarnega festivala Sosed tvojega brega v organizaciji JSKD, **Slovenian Poems; Being with you**, ki jo je z ljubeznivo posvetila času, ki ga je preživela v Sežani.

Za gledališke skupine je predvidena delavnica z Majo Gal Štormar, delno po elektronski pošti in delno po ZOOM aplikaciji, sledilo pa bo končno srečanje v živo, ko bo to NIJZ ponovno dovolil. Gledališka šola za otroke in odrasle je že začela s svojim delom, le da je trenutno na »čakanju«. Za instrumentalne skupine (godbe in harmonikarska orkestra) se pripravljaja scenarij za končno produkcijo oz. predstavitev TLK, katerega letošnja tema je bila instrumentalna glasba. Projekt se bo zaključil prihodnje leto, ker so sedaj snemanja onemogočena. V stiku smo tudi s folklornimi in plesnimi skupinami, odraslimi in otroškimi pevskimi zbori, ki jih obveščamo o novostih na njihovem področju, o skladovih razpisih in možnostih ustvarjanja v danih razmerah. Zagotovo pa to ni vse, kar smo in bomo še uspeli ustvariti ljubiteljski ustvarjalci kljub neugodnim razmeram. Vse to vam želimo čim prej pokazati tudi v živo, na naših in vaših domačih odrih, zato pazite nase in na druge ter ostanite zdravi.

Za konec pa še ena vesela novica. JSKD Ol Sežana se je preselila na novo lokacijo, in sicer ulico Mirka Pirca 4, Sežana (stavba na drugi strani knjižnice, kjer je tudi zavod za zaposlovanje). Lep in

urejen prostor nam je zagotovila Občina Sežana, za kar se jim prisrčno zahvaljujemo, vas pa vabimo, da nas obiščete vedno, kadar se želite pogovoriti o svojih projektih, kadar želite nasvet ali sodelovanje območne izpostave oz. vodje JSKD OI Sežana. Leto 2020 se počasi poslavlja, na pragu je že nov čas. Preživite ga v duhu voščila **Svetlane Makarovič**, ki pravi:

»V srebrnem ivju bakle plapolajo, božični sel prinaša sporočilo, da že minevajo najhujši časi, da se bo vse na bolje obrnilo. Dobrota bo premagala sovraštvo, ljubezen v srcih bo pregnala mraz, zato praznujmo v miru, sestre, bratje, zaupajmo v srečnejši novi čas.«

SREČNO 2021!!!

Vladislava Navotnik,
JSKD OI Sežana

KOZMIČNE MANDALE

V **Knjižnici Kozina** so v oktobru, v rojstnem mesecu razstavljalke, na ogled kozmične mandale **Marjance Vergan**, grafične oblikovalke, profesionalne astrologinje z mednarodnim certifikatom, astroterapevtke, energijske astrologinje, doma iz Ilirske Bistrice, živeče v Divači. Na ogled so mandale na različnih oblikah in velikostih platna. "Z barvitostjo in oblikovno dovršenostjo dvignejo človekovo razpoloženje in v življenje privlačijo srečo," pove avtorica. Po poklicu je grafična oblikovalka, na prelomni točki v življenju pa se je odločila za študij astrologije na Kepler inštitutu v Beogradu. "Mandale so po naravi vesele, barvite, dinamične, kreativne in navdihujoče. Z navzočnostjo prebujajo pozitivne občutke, ki vodijo v pozitivne misli, te pa v dobre odločitve, sproščenost in zaupanje. Mandale so osnovni simbol pri osredotočanju, meditaciji, osebnostno zrelostnem procesu, zaščiti in zdravljenju. Med ustvarjanjem in opazovanjem mandal začutimo,

kako nas s svojo energijo nežno prebujajo. Preko barv, oblik in vzorcev v naše življenje prinašajo občutek urejenosti, stabilnosti in strukture. V njihovi prisotnosti začutimo harmonijo in lepoto popolnosti tudi v sebi ... Mandale se s svojo pozitivno vibracijo na skrivnosten način dotaknejo naše in s svojo vibracijo, barvno kombinacijo in geometrijskim vzorcem v naše življenje prinesejo harmonijo in ravnovesje. Vibracija mandale povezuje vsa nasprotja, tako v nas kot tudi zunaj nas. Združevanje nasprotij pa predstavlja zavest samo po sebi. Mandala je namreč kozmični diagram in ključ do enosti, nam še pove ustvarjalka. Mandala simbolizira harmonijo, spiritualnost, duhovnost, lepoto, enostavnost, red in smisel. Premore tudi energijo manifestacije željenega. Študij astrologije, astrohealinga, energijske psihologije so bili razstavljalke v pomoč, da je lahko prepoznala in aktivirala strast in sledila lastnim občutkom, hkrati pa naredila potreben korak, da pri-

de do izraznosti jaza. Verganova ima svojo spletno stran, kjer si lahko ogledate več o njej in njenem delovanju.

Patricija Dodič
Foto: Patricija Dodič

NA OBISKU PRI ASTROLOGINJI IN KREATORKI TALISMANSKIH MANDAL

TALISMANSKE MANDALE – POMOČNIKI ZA URESNIČITEV CILJEV

Ideja za kreiranje Talismanskih mandal se je grafični oblikovalki in profesionalni astrologinji Marjanci Vergan, ki se je pred sedmimi leti iz Ilirske Bistrice preselila v Divačo, utrnila ob združevanju znanja astrologije, energijske psihologije in oblikovanja. Tako pod njenimi prsti nastajajo prečudovite osebne mandale in talismani kot slike obeski, verižice ali pa 3-D mandale (slončki, drevo življenja, maske

...), ki pozitivno vplivajo na naše počutje in delujejo v najvišje dobro. Prav gotovo je edina v Sloveniji, ki združuje astrologijo z zdravnimi mandalami in oblikovanjem.

Kako sem odkrila svoj dar in svoje poslanstvo

„V letu 2012/13 se je moja situacija popolnoma spremenila. Okoliščine so me iz družbene aktivnosti, množice potovanj in opravljanja dveh služb hkrati, potisnile v svojevrstno izolacijo. Takrat še nisem vedela, da stopam v obdobje Sade satija, ki je predvsem namenjeno duhovni rasti in notranji preobrazbi. To je nekje sedem let in pol trajajoče obdobje, ko tranzitni Saturn preide v znamenje, ki se nahaja pred znamenjem, v katerem imamo v svoji astrološki karti postavljeno Luno in traja, dokler ne zapusti še znamenja, ki se nahaja za njo. Obdobje Sade satija se dogaja vsakih 29 let, odvisno je seveda, kdaj ga prvič doživimo,“ je Marjanca pričela svojo pripoved o tem, kako je odkrila svoj dar in svoje poslanstvo, ter nadaljevala:

„Veliki učitelj Saturn me je v tem času postavil v takšno situacijo, da sem bila »primorana« zaključiti obe službi, znašla sem se sredi ločitve in selitve v novi kraj. Kar naenkrat sem imela občutek, kot da sem kaznovana, kot da se mi svet sesuva in vse, kar sem do sedaj počela, izginja v prah ... V istem trenutku je hkrati prišla tudi pomoč – »rešilna bilka«. Pot me je vodila na študij astrologije in astrohealinga in tako se je mojih naslednjih sedem let in pol spremenilo v zelo zanimivo učilnico in izkustveno prakso.

Študij astrologije, spoznavanje sebe, podzavestnih vzorcev in odkrivanje vseh tistih skritih koticov, soočanje s svojimi občutki, s čustvenimi stanji, ki bi se jim najraje izognila, vsa ta notranja preobrazba mi je počasi ostrila sliko. Kdo sem, kaj si želim, kaj bi rada počela, v čem sem dobra, kje se skrivajo moji talenti, v čem je smisel življenja?“

Jasno sliko je dobila, ko si je na koncu postavila vprašanje: »Kako lahko združim vse, kar sem do sedaj počela,

kako lahko združim vse svoje 'ljubezni' – dizajn, astrologijo in nenehno iskanje smisla v vsem, kar počnem?“

Odgovor je našla v mandali.

„Mandali, ki je ena sama harmonija, spiritualnost, duhovnost, lepota, enostavnost, red in smisel, v mandali, ki kot osebni talisman (izdelan na osnovi astrološke karte posameznika in njegovega izbranega cilja) premore energijo manifestacije zelenega. Študij astrologije, astrohealinga, energijske psihologije, hooponopona in intuitivnega coachinga so mi bili v pomoč, da sem prepoznala in aktivirala svojo strast, da sem sledila svojim občutkom, poslušala svoj notranji glas, hkrati pa naredila potreben korak, da pridem do svojega »pravega jaza«. Tistega Jaza, ki je bil dolga leta v senci prekrit s kopreno nejasnosti, a hkrati vedno tu, v moji bližini,“ z veliko hvaležnostjo pove ustvarjalka mandal Marjanca Vergan.

Marjanca pa je tudi grafična oblikovalka in profesionalna astrologinja z

mednarodnim ISAR C.A.P. certifikatom (International Society for Astrological Research.). Poleg diplome iz astrologije, astrohealinga in energijske psihologije, ki jo je prejela na Inštitutu Johannes Kepler v Beogradu, je na Mednarodnem združenju za energijsko psihologijo (Association for Energy Psychology) zaključila certificiran program Intuitive & success coaching, poleg tega ima certifikat za prakso havajske duhovne tehnike hooponopono.

„Zdaj sem neskončno hvaležna tem okoliščinam, velikemu učitelju Saturnu, ki me je potisnil v osamo in raziskovanje sebe, prijateljici, ki me je spodbudila k ustvarjanju, svojemu partnerju Janiju za nesebično pomoč in vzpodbudo ter hvaležna sebi za svojo vztrajnost, saj v zunanjem svetu tega nikoli ne bi našla,“ z neizmernim veseljem doda vsestranska ustvarjalka, kreatorka talismanskih mandal, ki si je uredila svoj dom v Divači, v novozgrajeni hiši, katere stene krasijo številne mandale, na katerih se oko spo-

čije in nabere novih energij, ki so še kako pomembne v teh stresnih časih. Marjanca je tako znanje astrologije, energijske psihologije in oblikovanja uspešno združila v kreacijo osebnih talismanov, ki so izdelani na podlagi astrološke karte posameznika s točno določenim namenom oz. ciljem. Namen je lahko izražen kot želja za dobro zdravje, obilje, notranji mir, kvalitetne odnose, uspeh v poslu, učenju idr. V povezavi z angeli zodiaka (svetlobno inteligenco, ki ima svoj namen) talismani vključujejo še planetarno invokacijo (glede na izbrani cilj). Kot zanimivost pa kasneje v kamejah (tabele iz kabale) izriše še ustvarjalni podpis osebe. Tako ob pomoči angelov in hebrejskih zapisov njeno delo vsekakor temelji na astrološki karti posameznika. Že ob risanju talismana za posameznika daje določeno energijo. Sledi še obred posvetitve mandale. Slike talismanov pa je mogoče prenesti kot energijsko ozadje za telefonske aparate ali pa na zaslon računalnika. S posvetitvijo vdahne dušo mandali, da zaživi v vsej polnosti. Mandale niso le lepe, ampak tudi dvigujejo vibracijsko raven posameznika in prinašajo dobro v njegovo življenje.

Mogoče jih je dobiti v obliki obeskov in verižic, ki so zelo praktični in vedno pri roki, pa tudi v obliki drugih izdelkov, kot so slike, slike s kristali Swarovski, maske, drevo življenja ipd.

Kozmične mandale in astrološki posveti

Poleg talismanskih mandal Marjanca ustvarja tudi kozmične mandale, ki so povezane z energijskimi centri – čakrami. Vsak planet ima namreč odgovarjajočo korespondenco z energijskimi centri v našem telesu. In mandale s svojo barvno frekvenco in simbolno vibracijo pozitivno vplivajo na naše počutje.

Marjanca Vergan se poleg kreiranja mandal ukvarja z astrološkimi readingi oz. posveti, za katere je seveda potrebno predhodno naročilo. Tako je mogoče spoznati Načrt svoje Duše, sporočila, ki nam jih posredujejo naši Angeli, kot tudi naše Duhovne živalske vodnike.

Ves čas ji je v oporo še posebna afirmacija, ki jo želi divaška astrologinja in izdelovalka mandal podeliti z nami. To je afirmacija iz male knjižice z naslovom „Življenje je igra in kako jo igrati“ avtorice Florence Scovel Shinn,

ki ji jo je pred leti podarila njena mama. Afirmacija se glasi:

»Brezmejni duh dovoli, da se božanski načrt mojega življenja uresniči, naj se izrazijo vse moje genialne sposobnosti in naj jasno vidim popolni načrt.«

V času ukrepov zaradi koronavirusa je pripravila tudi spletno stran, na kateri si je nekatere njene izdelke mogoče tudi ogledati. Mandale so unikatno ročno delo v tehniki akrila na platnu z dekoracijo iz akrilnih kristalčkov in peres, nekatere pa oplemenitijo tudi kristali Swarovski, ki dajejo še posebno privlačnost in energijo

Z veseljem nas bo Marjanca, ki stanuje na Sončni ul. 6 v Divači, z mandalami na tisoč in en način razveseljevala in nam jih pokazala tudi osebno. Mandale nam bodo v pomoč, da bomo v svoje življenje zlahka privabili srečo. V začetku septembra pa nas vabi na razstavo mandal v BTC Ljubljana. Njene izdelke bi prav gotovo vsakdo rad imel v svojem domu.

Olga Knez

Foto: Olga Knez

PSI TAKO IN DRUGAČE V GALERIJ OBČINE DIVAČA

V začetku julija je v galeriji Občine Divača razstavljal Ivan Tavčar, amaterski fotograf in član Foto kluba Žarek iz Sežane, ki se je lanskega marca že predstavil v divaški knjižnici s serijo bližinskih in makro fotografij utrinkov iz narave.

Ivan je tokrat v barvni digitalni fotografski tehniki fotografiral nekaj manj kot 20 pasjih štirinožcev različnih pasem, tako v statičnih položajih kot v gibanju, kar od fotografa zahteva precejšnjo tehnično spretnost, saj pasje dinamike in hitrosti premikanja ni lahko ujeti v fotografski objektiv. Tema razstave z naslovom "Psi tako in drugače" pravzaprav ni naključje, saj se Ivan s partnerko Margo v zadnjih letih aktivno udeležuje pasjih lepotnih razstav po vsem svetu in izpopolnjuje tehniko pasje portretne fotografije. Na razstavi so lahko obiskovalci poleg kraškega ovčarja, ruskega hrta itd. občudovali tudi njegova pasja ljubljena Luciferja in Dakoto, irska

volčja hrta, lepotna šampiona v več evropskih državah in tudi ruska šampiona v lepoti.

Ivan se v zadnjih letih poleg makro precej posveča portretni fotografiji in konstantno izpopolnjuje svoje fo-

tografsko znanje tudi ob druženju z izkušenimi fotografi, zato se v prihodnosti nadajamo še kakšne razstave.

Vesna Matevljič

Foto: Igor Petaros

KARATE KLUB BUSHI

V divaškem karate klubu Bushi smo v novo šolsko in tekmovalno leto vstopili zelo optimistično. S treningi smo pričeli že v sredini avgusta in polni entuziazma načrtovali tudi turnir, ki ga sicer vsako leto izpeljemo v domači telovadnici. V septembru smo tako z 'dnevi odprtih vrat' uspeli v svoje vrste privabiti kar nekaj novih članov, s preostalimi vadečimi pa smo pridno trenirali za prihajajoče izpite.

Izpite za barvne pasove smo uspeli še pravočasno izpeljati, tiste za rjave in črne pasove pa smo morali zopet prestaviti, saj so kmalu zatem iz NIJZ prišle ne obetavne novice. Žal smo morali tudi mi zaradi splošne slabe epidemiološke slike odpovedati vse treninge.

Resnično upamo, da se trenutna situacija čim prej umiri in da bomo tako lahko kmalu zopet pričeli s treningi in z druženji, ki jih že zelo pogrešamo.

Čestitke vsem članom za uspešno opravljene izpite, ostanimo zdravi! OSS

Vesna Ferjančič

Foto: Vesna Ferjančič

ZGODILO SE JE

KNJIŽNICA NA SPLETU

Šola na daljavo, trgovina na spletu, predavanja na facebooku, digitalno poslovanje ... Koronačas temeljito spreminja naše vsakdanje življenje. Tudi naša knjižnica je v tem času drugačna. V njej smo samo zaposleni. Naše bralce v Sežani sprejemamo samo na vratih (vračilo) in ob odprtem oknu (izposoja), v podružnicah samo pri oknu. Veseli pa smo vsakega obiska. Radi bi ohranili stik z bralci, zato smo bolj kot prej aktivni tudi na spletu.

Redni uporabniki facebooka že poznajo našo stran s podskupinami (podružnice in mladinski oddelek), kjer vedno objavljamo novosti. Tisti strastni bralci nemudoma rezervirajo nove knjige, takoj ko se pojavijo v naši knjižnici. Tiste, ki tega še ne poznate, bi želeli opozoriti na možnost spletne rezervacije gradiva preko knjižničnega informacijskega sistema COBISS in aplikacije Moja knjižnica. Potrebujete le številko članske izkaznice in geslo, za katero lahko pokličete v knjižnico, če ga še nimate. Gradivo lahko rezervirate tudi po telefonu ali na elektronskem

naslovu. Tako bo izposoja tekla hitro in se boste izognili čakanju pred knjižnico.

Na spletni strani, predvsem pa na facebook strani knjižnice objavljamo vse za uporabnike pomembne spremembe in novosti. Velikokrat delimo zanimive vsebine ali objavimo kakšno pravljico. Te so se z oddelka za otroke preselile na splet. V začetku šolskega leta smo upali na ponoven obisk pravljicnih uric in šolskih ter vrtčevskih skupin. Pa smo kmalu videli, da ne bo tako. Prvo uro pravljic smo izvedli pod strogimi pogoji in imeli vsega skupaj dve mali obiskovalki, saj smo se že vsi izogibali zaprtih prostorov. Ker otroci ne morejo več v knjižnico poslušati pravljice, knjižničarke prvi in tretji četrtek v mesecu pravljico objavimo na naši facebook strani. Kakšna pa je še vmes, za posladek.

V novembru smo v sodelovanju z Osrednjo knjižnico Srečka Vilharja Koper v naših prostorih želeli postaviti zelo zanimivo in aktualno razstavo o varnosti na spletu, Glass room. Ker pa bi si jo v teh razmerah lahko ogledo-

vani le zaposleni, smo se odločili, da jo ponudimo na spletu. Dostopna je tako na naši spletni kot tudi facebook strani. Upamo, da si jo boste ogledali, saj je prav sedaj, ko še toliko bolj uporabljamo računalnik ter svetovni splet, nujno, da se zavemo čim več pasti, ki tam prežijo na nas.

Čeprav je najlepše brati knjigo v fizični obliki, včasih to ni mogoče. Morda je izposojena, morda ne moremo do knjižnice. Opozorili bi vas še na eno možnost. Obstajajo tudi e-knjige, ki si jih lahko s člansko številko in geslom na portalu Biblos naložite na katero od svojih naprav. Tako bodo dolgi večeri koristno in prijetno preživeti vsem omejitvam navkljub. V majhnem plašču besed, po katerim se skriva svetel, topel svet. Tudi Kosovelov Majhen plašč lahko v različnih jezikih poslušate na naših spletnih straneh. Posnetki so nastali ob tednu slovenskih splošnih knjižnic, ki smo ga obeležili od 16. do 20. novembra.

Marja Filipčič Mulič

OBELEŽITEV DOGODKOV V ŠPILAH

Epidemija koronavirusa je zelo spremenila naše življenje. Veliko stvari ne smemo početi ali pa jih moramo početi drugače...

V času epidemije koronavirusa se ne moremo družiti s prijatelji, z vaščani ... V zadnjih letih smo se navadili na praznovanje noči čarovnic, ki smo jo v devetdesetih letih začeli prevzemati iz zahodnoevropskih držav in ZDA. Letos je bil pred nami 31. oktober, ko je bilo treba spoštovati ukrepe za zajezitev epidemije. Ker je tradicionalno druženje s prijatelji v živo žal omejeno in glede na to, da moramo biti v tem »korona času« še bolj ustvarjalni, smo s podobami, ki ponazarjajo »noč čarovnic« ob vhodu v Špile, želeli vaščanom pričarati vsaj delček tega čarobnega večera.

Tudi letošnje tradicionalno martinovanje, kot smo ga bili vajeni, je žal odpadlo. Vaščani se nismo mogli podati na skupni izlet z obiskom kleti, kjer bi poskusili žlahtno kapljico ter

skupaj nazdravili in zapeli. V želji, da se tradicijo martinovanja tudi letos ohrani, smo ob vzhodu vasi pripravili simbolično obeležitev martinovega. Letos se je tako zaradi spleta okoliščin praznovalo malo drugače. Druženje je bilo prav tako prijetno, čeprav v ožjem

družinskem krogu in preko ekrana, vsak si je tako odprl buteljko dobrega vina in si pripravil nekaj dobrega za prigrizniti.

Tatjana Cerkvenik
Foto: Lilijana Drobniak

POLAGANJE CVETJA K OBELEŽJEM PADLIH V NOB V OBČINI DIVAČA

Zaradi koronavirusa in vseh zaščitnih ukrepov smo letos namesto komemoracije ob dnevu mrtvih položili cvetje. Ob spominskih obeležjih so se poklonili predstavniki združenja borcev, Občine Divača in veteranov.

Borci in borke NOB so premagali več tisoč močnejšega sovražnika in nam prinesli mir in blaginjo. Tudi mlajše generacije bomo premagale nevidnega sovražnika.

Nada Grandič

Foto: Mirjam Frankovič Franetič

POLAGANJE VENCEV PADLIM PRI SPOMENIKIH V ITALIJI

Pred dnevom spomina na mrtve se je županja Občine Divača pridružila delegaciji ob obisku spomenikom padlim za svobodo v Italiji. Delegacija je bila zaradi epidemije v nekoliko zmanjšanem obsegu, prisotna sta bila županja in predstavnik veteranskega združenja Zvone Vatovec. Spominu padlim sta se poklonila na pokopališču na Opčinah, ob spomeniku padlim v Repentabru, na pokopališču v Kontovelu in na pokopališču na Proseku. Letos je zaključna komemoracija v Rižarni v Trstu odpadla. Tržaško Rižarno so nacisti leta 1943 spremenili v koncentracijsko taborišče, kjer je življenje izgubilo več tisoč ljudi. Danes v Rižarni stoji spomenik kot opomin in spomin vsem žrtvam, med katerimi je bilo tudi precej Slovencev.

Pomembno je, da se kljub razmeram ne pozabi na ta del naše zgodovine in se tradicija nadaljuje.

Alenka Štrucl Dovgan, županja Občine Divača
Foto: arhiv Občine Divača

OHRANIMO BRKINE IN SE ZAVZEMIMO ZA REŠITEV, KI BO DOBRA ZA VSE!

V Civilni iniciativi Ohranimo Brkine nadaljujemo z aktivnostmi za preprečitev zaježitve Suhorce oz. Padeža in spodbujamo uresničitev rešitve, ki bo dobra za celo Obalno-kraško regijo – povezavo vseh obstoječih vodovodov. V začetku septembra smo še pred drugim valom epidemije organizirali pohod po 4 km dolgi trasi doline Suhorce; pohod je potekal tudi po delu, ki bi bil poplavljen, vključno s hišo in sadovnjakom pri Šmagurju, če bi prišlo do uresničitve zaježitve Suhorce. Namen pohoda je bil ozaveščanje javnosti o pomenu ohranjanja neokrnjene narave Brkinov in Unescove svetovne naravne dediščine – Parka Škocjanske jame ter o njenem pomenu za prihodnost naših krajev. Hkrati je bil pohod namenjen ozaveščanju o boljših rešitvah – tj. o povezavi obstoječih vodovodov, ki je najcenejša, hitrejša in okolju prijazna rešitev, ki zagotavlja varnost oskrbe s pitno vodo celi Obalno-kraški regiji. Na pohodu se je zbrala množica ljudi, poleg večjega števila domačinov so bili prisotni tudi občani istrskih in notranjskih občin. Vsi s(m)o bili enakega mnenja

– nujno je ohraniti ta prelep košček narave pred tako megalomanskim posegom, ki si ga ne moremo predstavljati, ter usmeriti svoje moči in pozornost v uresničitev rešitve, ki bo dobra za vse, še posebej, ker ta že obstaja. Tako številčna in raznolika udeležba nosi jasno sporočilo ministru Vizjaku

in pristojnim, da se ljudje zavedamo dragocenosti naše neokrnjene narave in UNESCO dediščine ter da ne bomo dovolili, da se ta uniči za namene okoriščenja posameznikov, saj na drugi strani obstaja mnogo boljša rešitev, ki take degradacije ne pozna in jo vsak zagovarja, če le sliši zanjo. Čemu nekaj

Suhorca

uničiti, če pa za to ni potrebe? Pohoda sta se udeležili tudi županja Občine Divača Alenka Štrucl Dovgan in županja Občine Hrpelje-Kozina Saša Likavec Svetelšek. Obe sta se ga udeležili, ker sta želeli videti, v kaj bi zajezitev posegla in si po pohodu nista mogli predstavljati, kako veliko in uničujoče bi to bilo.

V tem času smo prejeli veliko klicov in pisem podpore, med drugim tudi prebivalcev Istre. Prav tako se povezujemo z lokalnimi organizacijami, ki nam izražajo podporo in podajajo strokovna mnenja (Ribiška družina Bistrica, Lovska družina Slavnik – Materija, Društvo Brkinskih sadjarjev, Čebelarsko društvo Anton Žnidaršič), ter širše z nevladnimi organizacijami in civilno družbo (Alpe Adria Green, WWF Adria, Balkan River Defence, CI za spremljanje gradnje 2. tira Črni Kal), za kar smo vsem izjemno hvaležni. Naklonjeni so nam tudi mediji, saj smo bili nekajkrat v časopisih ter gosti oddaj na radiu in televiziji.

Trenutno smo v takem obdobju, da organizacija fizičnih aktivnosti ni mogoča, zato svoje aktivnosti usmerjamo na splet, v medije, članke, v povezovanje z različnimi strokovnjaki. Odzivamo se na aktivnosti ministrstva, na povabila v radijskih oddajah, kontaktirali smo UNESCO ter se posvečamo še nekaterim drugim aktivnostim, katerih rezultati se bodo še pokazali.

V nadaljevanju izpostavljamo pomembnejše dogodke, ki so se zgodili, na katere smo se odzvali, ter podajamo informacije, ki so pomembne za proces preusmerjanja aktivnosti ministrstva v pravo rešitev.

Konec oktobra je Ministrstvo za okolje in prostor (MOP) zaključilo javno naročilo in podpisalo pogodbo z izvajalci za izdelavo dokumentacije za pridobitev gradbenega dovoljenja za projekt »Ureditev oskrbe prebivalstva s pitno vodo slovenske Istre in kraškega zaledja«. Ob tem je minister Vizjak povedal, da so se po ponovnem pregledu vseh predhodnih študij za določitev strateškega vodnega vira odločili, da MOP ne bo ponovno pričel z analizo vseh že obravnavanih vodnih virov, ampak bo na osnovi vrednotenja variant študije leta 2006 nadaljeval z vsemi aktivnostmi za pripravo in izvedbo projekta. Novica o tem, da ne bodo preučili vseh alternativnih rešitev Padežu, kot je bilo obljubljeno

kraškim županom, nas žal ni prese-netila, saj smo navajeni, da minister govori in obljublja, kar župani želijo slišati, nato pa naredi drugače. Je pa izredno nesprejemljivo, da se je ministrstvo samo odločilo za zajezitev Suhorce oz. Padeža, brez vključevanja vseh deležnikov – torej nas – prebivalcev, kraških županov in PŠJ (POZOR – izsiljevanje ni vključevanje!). Svoje odločitve naslanjajo na študijo variant iz leta 2006, četudi je takrat projekt med drugim padel tudi zato, ker strokovnjaki niso mogli najti soglasja, katera rešitev je najboljša.

Minister Vizjak si je v začetku novembra dovolil še eno »cvetko«, in sicer je v Sobotni prilogi Dela izjavil, da ne drži, da smo Brkinci in PŠJ proti zajezitvi Suhorce ter da smo bili k pogovoru povabljeni od začetka, in da pogovori potekajo ves čas. V Sobotni prilogi Dela ter tudi preko družbenih omrežij smo mu jasno in glasno odgovorili, da zavračamo te laži, in da naj bo jasno, da smo prebivalci Brkinov PROTI zajezitvi Suhorce oz. Padeža. V bran imamo kar 800 podpisov za ustanovitev civilne iniciative (588 smo jih zbrali samo v 3 dneh) in 1217 podpisov spletne peticije. Na pogovore nismo bili nikoli povabljeni in komunikacija z ministrstvom NE poteka. Žal se minister za voljo ljudi in kakovost zdravega življenja v Brkinih ne zmeni, uničenje narave in potencialna izguba UNESCO statusa Parka Škocjanske Jame ga ne zanimata, strokovnih argumentov ne daje oz. se razpravi in soočenju spretno izogiba, pod mizo pa še vedno izsiljuje (npr.

pogodba o sofinanciranju vodovoda Ilirska Bistrica-Rodik še ni podpisana). To so dejstva, ki si jih le nekateri upamo izraziti jasno in glasno ter javno, drugi (župani, PŠJ) si zaradi izsiljevanj ministra tega ne morejo oz. ne drznejše privoščiti.

Ko čedalje bolj raziskujemo in se pogovarjamo s strokovnjaki z različnih področjih, smo prepričani, da je prava rešitev za oskrbo Istre in Krasa s pitno vodo **povezava kraškega, ilirsko-bistriškega in rižanskega vodovoda**, ki je hitrejša, cenejša, okolju prijaznejša ter zagotavlja varnost dostopa vode celi Obalno-kraški regiji.

V nadaljevanju podajamo še nekaj strokovnih argumentov in dejstev.

Potrditev Brestovice kot zanesljivega vodnega vira je strokovno argumentiral dr. Janko Urbanc iz Geološkega zavoda Slovenije, ki verjetno od vse slovenske stroke najbolj pozna Brestovico. Dr. Urbanc pravi, da:

- so rezultati črpalnega poskusa v Brestovici nedvomno pokazali, da je iz vodonosnika mogoče črpati najmanj 565 l/s podzemne vode tudi v poletnih sušnih razmerah. Voda je dobre kakovosti in primerna za oskrbo prebivalstva;
- so meritve električne prevodnosti črpane vode pokazale, da tudi ob dolgotrajnem obilnem črpanju ne prihaja do zaslanjevanja vode oziroma vdora morske vode v vodonosnik;
- so bile na podlagi dopolnilnih hidrogeoloških raziskav izdelane dopolnjene strokovne podlage

Za zanamce

za zaščito vodnih virov Klariči in Raša, ki so trenutno v fazi priprave akta o zaščiti na ministrstvu za okolje in prostor. V strokovnih podlagah so predvideni ukrepi, ki bodo lahko učinkovito zmanjšali nevarnost onesnaženja tega dragocenega vodnega vira. V tem okviru je bila obdelana tudi možnost zaščite zaledja na italijanski strani. K sreči čez mejo obstaja interes za čim bolj učinkovito zaščito kraškega vodnega vira, saj iz tega vira prek vodarne Randaccio deloma oskrbujejo z vodo Trst in njegovo okolico.

Če se posvetimo še številkam in odgovorimo na vprašanje, kolikšne so potrebe po vodi ter kaj bi pridobili s povezavo vodovodov: Rižanski vodovod potrebuje od 400–450 l/s (v turistični sezoni, podatki iz julija 2020). Po projektu *Oskrba s pitno vodo Obale in Krasa* iz 2011 bi s povezavo vodovodov pridobil dodatnih 300 l/s (z obstoječim črpanjem 130 (Rižana) + 35 l/s (Sečovelje) = 165 l/s), tako bi imela Istra 465 l/s vode (torej brez 140 l/s, ki ga kupujejo iz Hrvaške). Kapacitete vode na Klaričih in Bistrici je veliko več. Želja Rižanskega vodovoda je pridobiti dodatno 500 l/s, kar pa bi se dalo (glej zgoraj, koliko lahko dostavi samo kraški vodovod), a bi bilo treba povečati projekt iz 2011 (povečanje cevne sistema). Če bi povezali še postojnski vodovod, pa bi lahko dostavili enkrat več vode, kot jo Istra potrebuje.

Na žalost se cela stvar vrti samo okrog denarja in cene vodarine. Če bi prišlo do zajetja Suhorce (ocenjena vrednost 100 milijonov), bi celoten projekt financirala država, povezavo vodovodov (projekt iz 2011 je ocenjen na približno 50 milijonov) pa bi morale sofinancirati tudi vse vpletene občine. Da nadaljujemo; če bi prišlo do zajetja, bi se surova voda transportirala do Rižanskega vodovoda, ki bi vodo s čistilno napravo filtriral in jo nato naprej oddajal v sistem po svojih cenah. Če pa bi prišlo do povezave vodovodov, bi do Rižanskega vodovoda že prišla čista voda, kar pa bi pomenilo, da bi se cena vodarine za nekaj deset centov na kubičen meter podražila. To se pri gospodinjskih na mesečni ravni ne bi veliko poznalo, bi se pa poznalo pri industriji, ki v Istri odjema kar cca. 40 % vse pitne vode. V lanskem letu

je bil na mizi še predlog za izdelavo vodovoda iz Malnov, a je bil kmalu umaknjen, ko jim je postojnski župan rekel, da bo cena vode enaka, kot je v Postojni. **Tukaj se vprašamo – ali se skuša zagotoviti pitno vodo prebivalcem Istre ali gospodarstvu? Ker če bi se jo hotelo zagotoviti za prebivalce, bi se jo lahko s povezavo vseh vodovodov in ne bi bilo treba uničiti velikega dela Brkinov in Vremske doline ter ogroziti statusa svetovne naravne dediščine UNESCO!**

Naj še omenimo, da so v Padežu že delali geološke raziskave, naredili so vrtno. Za to območje je značilen kontaktni kras (stik apnenca in fliša). Ugotovili so, da je plast fliša zelo plitka, in da je spodaj kras ter da je zelo velika verjetnost, da fliš ne bi zadržal vode (jezera v velikosti Bohinjskega jezera, ki bi nastalo ob nasipu) in bi vsa zajeta voda stekla v kraško podzemlje. Ali to pomeni, da če bi želeli preprečiti izgubo vode, bi morali zabetonirati celo dolino (4,1 km dolgo, v najširšem delu 260 m široko in ter povprečno 18m globoko, kot je predvideno po načrtu iz 2006)? Si tega res želimo? Seveda ne!

Strinjamo se s tem, da je nacionalnega pomena, da ima Istra stabilen vodni vir, a ne na račun uničenja okolja, bistvenega poslabšanja kvalitete bivanja več tisoč ljudi in morebitne izgube statusa UNESCO svetovne naravne in kulturne dediščine, še posebej, ker obstajajo boljše rešitve. Državljanom je lahko zagotovljena ustavna pravica

do pitne vode po poti upoštevanja okolja in ne po uničenju le-tega. Kljub vsem populističnim, neargumentiranim in lažnim izjavam ministra v Civilni iniciativi Ohranimo Brkine verjamemo, da nam bo skupaj z vsemi aktivnostmi, s podporo strokovnjakov in najpomembnejše s pomočjo in sodelovanjem ljudi, ki stojite z in za nami, uspelo preusmeriti namero po degradaciji našega okolja in uresničiti rešitev, ki bo dobra za vse. Zavedamo se, da je to tek na dolge proge, a vseeno, imamo kondicijo preteči cel maraton in še več.

Vabimo vas, da spremljate naš facebook profil @OhranimoBrkine, na katerem sproti objavljamo informacije v zvezi z nameranim projektom, naše aktivnosti, mnenja strokovnjakov in podobno. Vabimo vas tudi, da podpišete spletno Peticijo za ohranitev Brkinov in za rešitev, ki bo dobra za vse! na naslednji povezavi: bit.ly/OhranimoBrkine.

Sedaj je priložnost, da stopimo skupaj in naredimo tisto, kar je in bo dobro za vse! Zahvaljujemo se vsem, ki nas na kakršen koli način podpirate!

Za Civilno iniciativo Ohranimo Brkine

Mario Benkoč,
predstavnik iniciative
Foto: Jošt Hobič

Pohod po dolini Suhorce

FOTOZGODBA: "RUDNIK" SE PREBUJA

Dela so v posameznih fazah potekala od leta 2015 do poletja 2020

SVEČANA OTVORITEV DVORANE RUDNIK VREME

Kljub trenutno težkim zdravstvenim razmeram v državi je ta vremski skupni večnamenski prostor svečano zasijal ob otvoritveni slovesnosti 2. oktobra 2020. Otvoritev je bila ob strogih varnostnih predpisih organizirana s strani Občine Divača, KS Vreme in društva TKŠD Urbanščica. Svečanemu prerezu traku je sledil bogat kulturni program, ki ga je povezovala članica TKŠD Urbanščica Tjaša Race. V kulturnem programu so sodelovali Pihalni orkester iz Divače pod vodstvom Mitje Tavčarja, Društvo ljubiteljev baletne umetnosti, učenci podružnične šole v Vremah pod vodstvom Petre Pugelj Peca in Andreje Perhavec Čok, Kulturno društvo Borjač iz Sežane pod vodstvom Tomaža Gantarja, Vokalna skupina Karina, harmonikar KD Kraška harmonika Ruben Žvab ter ljubiteljski igralci našega društva Urbanščica s skečem "Med rudarji". Prireditve so se udeležili tudi prijatelji iz pobratenega Etnološkega društva "Srečno" iz Griž in Zabukovice pri Žalcu. Društvu TKŠD Urbanščica so podarili svečano rudarsko uniformo ter sliko, ki bo le še obogatila rudarsko zbirko v muzeju. Slavnostno so svoje besede na prireditvi namenile tudi županja Občine Divača Alenka Štrucelj Dougan, predsednica TKŠD Urbanščica Mirjam Frankovič Franetič, predsednica KS Vreme Jana Trebec ter ravnateljica OŠ Divača Damjana Gustinčič. Za leta vztrajnosti, prizadevnosti ter srčnosti je bila s strani predsednice KS Vreme Jane Trebec podeljena zahvala svetnici in predsednici TKŠD Urbanščica Mirjam Frankovič Franetič, da je prišlo do realizacije projekta. Cenimo, kar imamo, in naj Dvorana rudnik Vreme služi svojemu namenu.

»Pa smo jo dočakali,« je stavek iz ust marsikaterega Vremca, ko v teh dneh in tednih beseda nanese na dvorano v Vremah. Danes se je po prehojenih desetih letih prijetno ozreti nazaj, vendar v tem vmesnem obdobju se je na

trenutke že zdelo, da tega dne Vremci ne bodo dočakali. Ideje o skupnem večnamenskem prostoru so stare desetletja, bile so pobude, bile so želje ...vse do leta 2009, ko je prostore današnje Dvorane rudnik Vreme zapustilo postojnsko podjetje Liv in je občina Divača prisluhnila želji krajanov o nakupu objekta in pripadajočega zemljišča ter zanj odštela 255.000 evrov. S tem so bili postavljeni temelji bodočega skupnega stičišča Vremcev. V naslednjih letih so si sledile faze obnove samega objekta (najprej obnova dotrajane strehe, statična ojačitev zidov, postavitev tlakov, izolacije, predelnih sten, instalacije, zamenjave oken in vrat, ureditev sanitarij ter kanalizacije in izgradnja male čistilne naprave ter nakup potrebne notranje opreme). Vsa ta obnovitvena in gradbena dela sta v celoti Občino Divača stala 1,3 milijona evrov.

Vendar upam si trditi, bilo je vredno vsega denarja, truda, prizadevanj, premagovanja težav, da nam ob pogledu na danes obnovljeno Dvorano rudnika Vreme po malem zastane dih. Ob prostorni prireditveni dvorani je tu še prostor

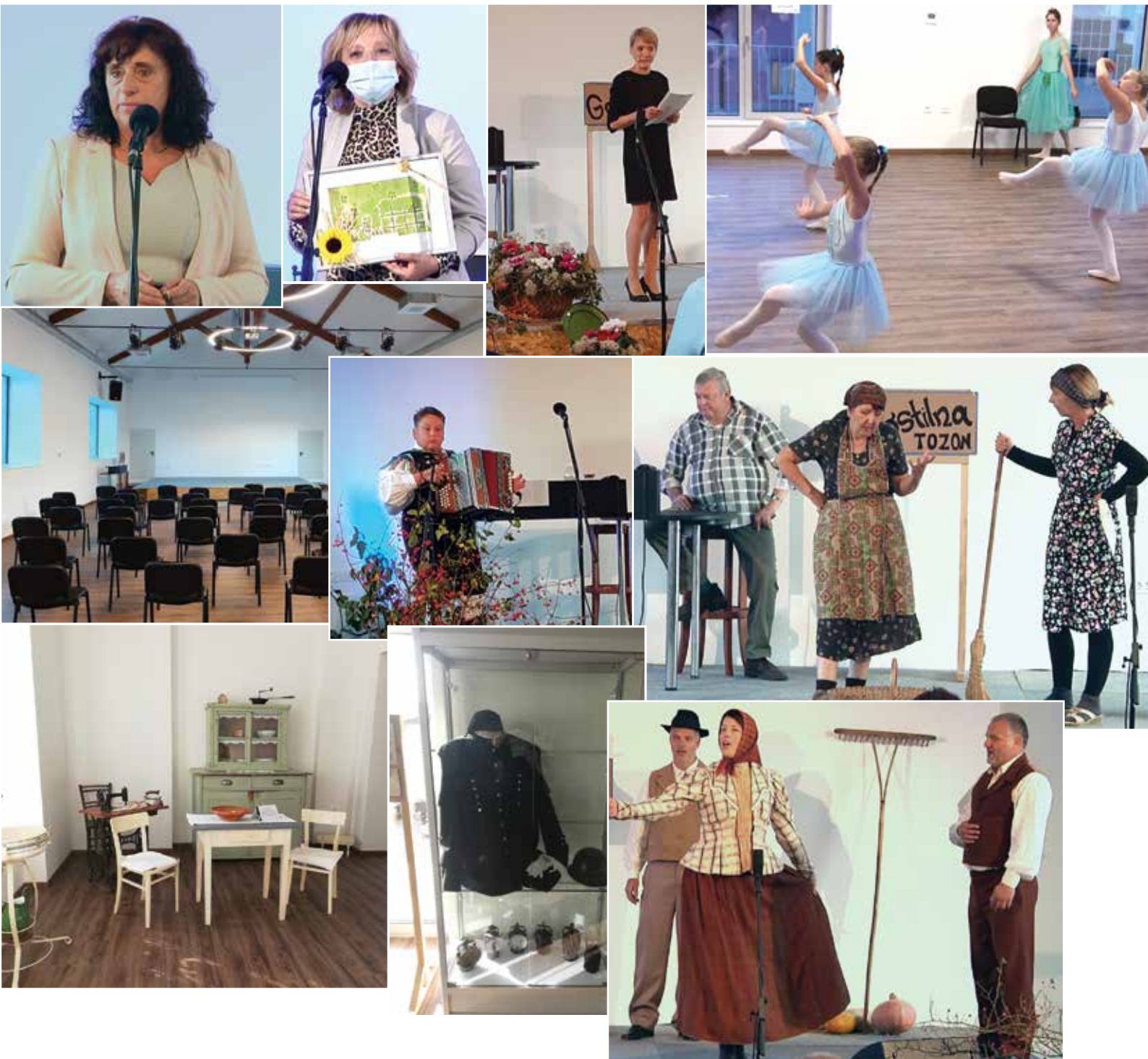
za kuhinjo, trije prostori za krajevno skupnost in društva, sanitarije in razstavni prostor. V tem hramu združevanja se bo tako našel prostor za kulturna in športna druženja zdajšnjega časa s prepletom in poudarkom na pomembnosti zgodovinske vrednosti in tradicije. Zgodovina tega objekta je namreč res bogata, stara več kot 200 let in sega v čas, ko so v Vremski dolini začeli s prvimi geološkimi raziskovanji in z iskanjem premoga. V 18. stoletju so bili tu trije kopi črnega premoga, ki pa je bil v neenakomernih plasteh, njegovo izkopavanje pa zato težavno in nevarno. Posebno dodatno nevarnost je v rudniku Vreme predstavljala tudi voda, ki je botrovala največji rudniški nesreči v Vremah decembra 1919 ter zahtevala deset življenj rudarjev. Rudnik je deloval do leta 1964, ko so ga dokončno zaprli. Odpuščeni rudarji pa so nato dobili delo v podjetju Kovinar iz Hrpelj,

ki je prevzel stavbo. Za ta zgodovinski pridih danes poskrbi stalna razstava, posvečena rudarstvu v Vremah. Domačini so z veseljem prispevali svoje rudniške eksponate in v danes lično urejenem razstavnem prostoru dobimo vpogled tako v dom rudarja kot v bogato zapuščino iz njegovega težkega dela (svetilke, rudniško orodje, dokumenti in fotografije).

Barbara Race Krašovec

Foto: Mirjam Frankovič Franetič, Barbara Race Krašovec in Ljubo Sever

FOTOGODBA: KO SANJE POSTANEJO REALNOST Otvoritvena slovesnost z 2. oktobra 2020

DELOVNA JESEN V KRAJEVNI SKUPNOSTI DOLNJE LEŽEČE

Pričele so se dolgo pričakovane gradbene aktivnosti na lokaciji bodočega vaškega doma.

Skupaj z občinsko upravo smo uspeli pridobiti vsa potrebna dovoljenja za izgradnjo mejnega zidu in istočasno podpornega zidu za izravnavo terena. Dela so se pričela s skupno čistilno akcijo, ki smo jo izvedli nekateri vaščani. Nadaljevanje del je potekalo s strojnim izkopom temelja za zid in planiranja terena, ki je bil dolga leta zanemarjen in neurejen.

Kamniti zid je prva faza pri izvedbi vaškega doma. V čim krajšem času bomo pridobili arhitekturno idejno zasnovo, ki bi jo čim bolj funkcionalno radi umestili v prostor, ki je na razpolago. V naslednjem letu pričakujemo podporo s strani občinske uprave in občinskega sveta, da izpeljemo postopke za pridobitev gradbenega dovoljenja ter izvedbo druge faze podpornega zidu in temeljne plošče za objekt.

V oktobru smo tudi izvedli stojno čiščenje s finim peskom kamnitega vodnjaka, črpalke za vodo in kamnitega zidu pred cerkvijo. Dela so izvedli usposobljeni delavci podjetja TOLOS, ki je pod nadzorom zavoda za kulturno dediščino iz Nove Gorice, tudi uspešno dokončalo čiščenje tako kamnitega kot železnega dela vodnjaka. Kamen se je na koncu premazal z vodoodbojnim premazom in sivo barvo za kovino. Usposobila se je tudi črpalka, ki sedaj po dolgih letih spet funkcioniра.

Vodnjak bo tako še naprej kljuboval vsem vremenskim vplivom in krasil našo staro jedro vasi.

Ob prihajajočih praznikih želim vsem vaščankam in vaščanom zdravja in sreče ter družinskega veselja.

Iztok Grandič, predsednik KS Dolnje Ležeče

Foto: Iztok Grandič

PRAZNIČNA JESEN V KRAJEVNI SKUPNOSTI DOLNJE LEŽEČE

“Lubi Slovenci” je Trubar v preteklost nagovarjal svoje rojake. 31. oktobra praznujemo dan reformacije, praznik, ki naj nas spomni in opomni, da v preteklosti ni bilo tako samoumevno, da slovenski jezik uporabljamo v javnem govoru, da lahko v slovenščini beremo knjige in da jih v slovenščini tudi pišemo. Primož Trubar je avtor prvih slovenskih knjig, napisanih v slovenščini, Abecednika in Katekizma, ki sta izšli leta 1550. Na ta mejnik je vaščane

Krajevne skupnosti Dolnje Ležeče z oglasne deske spomnil z besedami "Odkar svet stoji, se to nikdar ni zgodilo, zakaj slovenski jezik se doslej nikoli ni pisal, še manj pa tiskal."

Na ta dan pa praznujemo tudi noč čarovnic. Gre za poganski praznik, ki ima svoje korenine pri Keltih, čeprav ga v sodobnem času povezujemo z ameriškimi navadami in

njihovim načinom praznovanja. Verjetno je najbolj razširjena navada izrezovanje buč, ki naj bi pregnale zle duhove. Z domiselno oblikovanimi bučami smo tudi pri nas okrasili kamen sredi vasi.

Jana Volk

Foto: Jana Volk

ZDRAVSTVENA DOGODKA V VREMAH IN V DIVAČI

Na povabilo **Zdravstvenega doma Sežana** in ekipe **Zdravstvenovzgojnega centra** z vodjo **Elo Breclj**, univ. dipl. psihologinjo, smo se krajanje Vremske doline udeležili zdravstvenega dogodka namenjenega **Celostni podpori duševnemu zdravju**. Ekipa je s psihologinjo, fizioterapevko in medicinsko sestro izvajala meritve krvnega pritiska, sladkorja in holesterola, test telesne pripravljenosti ter izvedla posvet in vprašalnik o stresu. Navedena aktivnost je potekala v oktobru v novi dvorani v Famljah. Udeležilo se je dvajsetih krajanov. Naslednja povabilo je bilo čez deset dni pred trgovino Tuš v Divači.

Mirjam Frankovič Franetič

Foto: Mirjam Frankovič Franetič

UREJANJE VAŠKEGA JEDRA V GORIČAH

V začetku oktobra so se vaščani Gorič zbrali z namenom, da bi uredili in počistili vaško jedro vasi, osrednji prostor v vasi, ki ga tvorijo: balinišče oz. balinplac, štiri mogočne lipe in glavno križišče vaških ulic, ki predstavlja tudi kraj druženja vaščanov. Pred delovno

akcijo so bile lipe skrbno in pravilno obrezane, saj bodo le tako lahko spomladi ponovno bujno vzbrstele in zacvetele. Goričani so si obljubili, da bodo še naprej skrbeli, da bosta vas in okolica vasi urejeni in vzdrževani in bosta tako nudili še naprej prijetno okolje za bivanje. Želijo pa si, da bi bilo ponovno več druženja na vasi, seveda takrat, ko bo to spet mogoče.

Jana Martinčič

Foto: Jana Martinčič

JESENSKE PUSTOLOVŠČINE NA ŠKRATELJNOVI DOMAČIJI

Na prve jesenske dni je bilo v Muzeju slovenskih filmskih igralcev pestro tudi v letošnjem letu. V **Tednu otroka** smo se pridružili akciji slovenskih muzejev in galerij z naslovom *Z igro do dediščine*. V ta namen smo med 5. in 11. oktobrom pripravili zanimiv program in ugodnosti, namenjene prav družinam in najmlajšim. Otroci so se skupaj s starši pridružili pustolovščini *Filmski detektivi* in s pomočjo namigov spoznavali filmski svet. V torek, 6. oktobra, smo se odpravili v Cankarjev dom v Ljubljano, kjer je potekal **Kulturni bazar**. Na skupni muzejski stojnici smo tudi tokrat predstavili pedagoške vsebine in muzejske aktivnosti. Med 9. in 11. oktobrom smo obeležili **Dneve evropske kulturne dediščine** ter ponudili voden ogled domačije, ki velja za izjemen primer kraške arhitekture. V oktobru nas je obiskal Radio Prvi, ki je za svoje

poslušalce pripravil izjemno zanimiv prispevek o Divaški jami in našem muzeju. Posnetek smo delili tudi na našem Facebook profilu, kjer mu lahko še vedno prisluhnete. Zaradi zaostritve ukrepov za preprečevanje širjenja koronavirusa smo proti koncu meseca ponovno začasno zaprli svoja vrata. Čeprav še ni povsem jasno, kdaj se bomo lahko ponovno srečali v naših prostorih, vas v našo družbo prav prijazno vabimo vsaj virtualno.

Med 7. in 13. decembrom pod okriljem Skupnosti muzejev Slovenije načrtujemo nadaljevanje akcije *Naprej v preteklost*, v kateri smo sodelovali že v mesecu avgustu. Letošnje nenavadno leto želimo kljub vsemu zaključiti praznično in s pozitivnim pogledom v prihodnost, zato bomo sodelujoči muzeji na svojih socialnih omrežjih in spletnih straneh delili številne zanimivosti, ki se skrivajo v naših muzejih in galerijah ter na ta način, vsaj v določenem obsegu, skupaj preživeli veseli december, čeprav na nekoliko drugačen način, kot smo vajeni. Upamo, da vas bomo lahko kmalu povabili na obisk na Škrateljnovo domačijo, do takrat pa vam želimo veliko veliko zdravja in miru v teh neobičajnih časih.

Tamara Udovič

Muzej slovenskih filmskih igralcev

Foto: Tamara Udovič

ZANIMIV SEPTEMBER PRI SOPOTNIKIH V DIVAČI

V septembru se je pri Sopotnikih v Divači odvil pomembnejši dogodek – to je Evropski teden mobilnosti 2020.

Evropski teden mobilnosti je evropska platforma, preko katere lokalne skupnosti vzpodbujajo lokalno prebivalstvo k trajnostni mobilnosti. Tudi Sopotniki se pridružimo vsako leto z akcijo #ŽupaniZaVolani in opozorimo na problematiko mobilnosti starejših. Za krmilo vozila Sopotnikov je v Divači sedla županja občine Divača, gospa Alenka Štruel Dovgan. Gospa županja se vsako leto odzove na povabilo, tako da je bilo to sodelovanje že četrto zapored. Bravo! Odpravili smo se na posebno pot, v nam Kraševcem znano lokavsko slaščiarno - Slaščiarno Vesna.

Ko smo prišli po gospo Pio, nam je v pozdrav pomahal tudi njen soprog. Gospa Pia nam je zaupala, da takrat, ko je še vozila, ji je mož vedno rad kaj pripomnil glede njene vožnje, in da ji je šlo to malo na živce, zato se je odločila, da jo bo on vozil naokrog. Potem pa je gospa županja rekla, da je njej mož samo enkrat tako rekel in je ustavila avto in je šel peš naprej. Pogovor je naprej tekkel o vsakdanjih rečeh, npr.

kako dobro letos delajo "paradajzi", kako je bilo včasih, ko sta hodili peš v šolo, pa kako so se "cajti" spremenili – da je bilo takrat v njuni mladosti vse polno otrok na cesti, sedaj pa so vsi za računalniki. Pogovor je potekal v zelo sproščenem duhu.

Za sodelovanje se iskreno zahvaljuje-

mo gospe županji za dragocen prispevek k razveseljevanju in vključevanju starejših.

Še naprej bomo skupaj z vami Človek Človeku Sopotnik.

Zavod Sopotniki

RIBOLOV V BRKINIH IN ISKANJE VODNIH ZAKLADOV V PARKU ŠKOCJANSKE JAME

V drugi polovici septembra, med 14. 9. in 20. 9. 2020, smo v Parku Škocjanske jame (PŠJ) v sodelovanju z Univerzo na Primorskem in Festivalom kraška gmajna organizirali Poletno šolo za študente ter povezan niz dogodkov na temo zelene infrastrukture, kamor med drugim uvrščamo kale, suhe zidove in zelene poti.

Poletno šolo smo pričeli z vodenim ogledom zelene infrastrukture z e-kolesi v PŠJ, v okviru katerega smo udeležencem predstavili Pot vodnih zakladov. Občudovali smo kale, ledenice, štirne in reko Reko z obrežno vegetacijo, ki so pravi zakladi v drugače suhi kraški krajini.

Ostali dnevi Poletne šole so potekali na terenu v vplivnem območju Parka. Pregledovali smo stanje in popisovali kale, suhe zidove in travišča. Ugotovili smo, da v marsikaterem kalu ni več vode, mnogi suhi zidovi pa potrebujejo »lifting«. Kljub temu smo našli številne naravovarstveno pomembne vrste. Med drugim so se sončnim žarkom na suhih zidovih nastavljali kuščarji, travnike so preletavali za ta čas izjemno številni metulji. V kalih smo opazovali pisane kačje pastirje in druge nevretenčarje ter dvoživke, kot so zelene rege, urhi in pupki.

V več kalih smo našli tudi zlate ribice. Ti zlati koreslji oz. krapci, med katere spadajo zlate ribice, so v kalih tuje-rodni in povzročajo škodo. To smo

želeli prikazati v kalu na Ostrožnem Brdu, kamor smo se podali na (ribo)lov z mrežami in vršami. Za odstranitev zlatih ribic iz kala bo sicer izlov treba še ponavljati. Rezultati pa že nakazujejo, da je voda v kalu, v katerem so prisotne zlate ribice, vrstno izredno osiromašena blatna brozga, v kateri razen komarjev praktično ne (pre)živijo druge vrste.

Z namenom izobraževanja in ozaveščanja sodelujočih na Poletni šoli in širše javnosti o vplivu tujerodnih vrst, pomenu kalov in suhih zidov ter sistemu prostovoljnih naravovarstvenih nadzornikov v PŠJ so bila ob večerih Poletne šole izvedena tudi štiri zelo zanimiva predavanja, ki so bila odprta za javnost.

Niz septembrskih dogodkov na temo zelene infrastrukture v PŠJ smo zaključili 20. 9. 2020 z vodenim poho-dom »Spoznajmo kraške kale«. Glav-

na tema tega dne so bili ponovno kali in suhi zidovi, tokrat med Famljami in PŠJ. Občudovali pa smo tudi razvaline gradu Školj s čudovitim razgledom na sotesko reke Reke.

Poletna šola in niz povezanih dogodkov so bili izvedeni in sofinancirani v okviru projekta Krepitev zelene infrastrukture v čezmejni kulturni krajini IT-SI, akronim ENGREEN (Interreg V-A Italija-Slovenija 2014–2020), katerega vodilni partner je PŠJ, sodelujejo pa še Občina Dolina, Univerza na Primorskem in razvojna agencija vzhodne Benečije (VeGAL). Sodelovali pa sta še Občina Divača in TKŠD Urbanščica v okviru Festivala Kraška gmajna.

ALI POZNATE KAKŠEN KAL?

Veste za kakšen kal v bližini vašega doma ali pa ste kdaj slišali starše ali stare starše pripovedovati o katerem? Imate kakšen kal v vasi ali pa jih je celo več? Veste za kal, ki je nekoč bil in ga danes ni več? In mogoče veste, kaj je vzrok za to?

Pišite nam na elektronski naslov: renata.rozman@psj.gov.si

Vsaka informacija bo zelo dobrodošla, veseli pa bomo tudi vsake fotografije kalov (posebno tistih starejšega datuma). Prijazna hvala.

Renata Rozman, PŠJ

vodja projekta ENGREEN

Foto: Martina Lužnik, Renata Rozman, Sara Strah, Peter Maričič

VODEN POHOD SPOZNAJMO KRAŠKE KALE

Od 11. do 30. septembra je na Krasu potekal jesenski cikel dogodkov Festivala kraška gmajna, ki obiskovalcem nudijo pester vpogled v eno najstarejših kulturnih krajin in enega najbogatejših življenjskih prostorov v Evropi. V festivalskih dneh se odvijajo različni tematski pohodi, kreativne delavnice in strokovna srečanja. V okviru festiva-

la smo 20. 9. 2020 ob upoštevanju vseh ukrepov in priporočil NIJZ izpeljali tudi pohod od kala do kala iz Famelj do Matavuna. Na pohodu nas je vodila izkušena vodnica Mirjam Frankovič Franetič. Prehodili smo skoraj 10 km v dobrih 4 urah. Na pohodu nam je bila predstavljena dediščina kalov in njihov pomen za ljudi, živali in rastline.

Organizator: Razvojni center Divača, Javni zavod Park Škocjanske jame, Občina Divača, TKŠD Urbanščica

Aktivnost sofinancirata Evropska unija iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja in Republika Slovenija v okviru Programa razvoja podeželja 2014–2020. Za vsebino je odgovoren Zavod za šport, turizem in prosti čas Sežana. Organ upravljanja, določen za izvajanje Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014–2020, je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Partnerji projekta so Zavod za šport, turizem in prosti čas Sežana, Občina Sežana, Občina Hrpelje-Kozina, Občina Divača, Javni zavod Komenski Kras, Kobilarna Lipica, Park Škocjanske jame, Območna obrtno-podjetniška zbornica Sežana in Razvojni center Divača.

Olga Knez

Foto: Olga Knez

POHOD VREMSKA DOLINA-BRKINI

V okviru Festivala kraška gmajna, ki je letos potekal od 11. 9 do 30. 9. 2020, smo poleg različnih dogodkov v vseh kraških občinah izpeljali tudi pohod iz Vremske doline v Brkine. Žal smo program zaradi ukrepov in priporočil NIJZ morali okrniti in spremeniti, vendar nas je kljub vsemu pričakal lep dan in na Varejeh, na kmetiji Benčič tudi odlična hrana in prijazna postrežba.

Apnenčasti in flišni svet se na koncu Vremske doline prepletata. Pohodniki so tako spoznavali pestro dediščino na meji med kraško-brkinskim svetom. Na cilju pa so si lahko ogledali razstavo, posvečeno rudniku premogovništva na območju Vremske doline.

Pohod iz Famelj preko Barke, Varej, Potoka in Škofelj nazaj na izhodišče je trajal 4 ure. Vodila nas je izkušena vodnica Mirjam Frankovič Franetič.

Organizator: Občina Divača, Park Škocjanske jame, TKŠD Urbanščica, RC Divača

Aktivnost sofinancirata Evropska unija iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja in Republika Slovenija v okviru Programa razvoja podeželja 2014–2020. Za vsebino je odgovoren Zavod za šport, turizem in prosti čas Sežana. Organ upravljanja, določen za izvajanje Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014–2020, je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Partnerji projekta so Zavod za šport, turizem in prosti čas Sežana, Občina Sežana, Občina Hrpelje–Kozina, Občina Divača, Javni zavod Komenski Kras, Kobilarna Lipica, Park Škocjanske jame, Območna obrtno-podjetniška zbornica Sežana in Razvojni center Divača.

Jana Martinčič

Foto: Jana Martinčič

KOLESARSKI IZLET PARK ŠKOCJANSKE JAME-VREMSKA DOLINA-BRKINI-MITSKI PARK

Tudi letos smo različni partnerji z občin, ki ležijo na območju Brkinov, organizirali Festival Brkinske sadne ceste. Žal so zaradi ukrepov in priporočil vlade in NIJZ za zajezitev širjenja bolezni Covid-19 nekateri dogodki odpadli, na ostalih pa smo se seveda morali držati navodil.

Na sončno nedeljo, 27. 9. 2020, smo tako izpeljali kolesarski izlet s štartom v sprejemnem centru Parka Škocjanske jame. Izlet sta vodila in pripravila Urša Pipan in Tomaž Rozman iz podjetja SloActive, d. o. o.

Kolesarska tura je zajela naravno in kulturno dediščino Brkinov in Vremške doline. Po štartu v Matavunu je 13 kolesarjev zavilo do Kačič in Rodika, kjer je bil prvi postanek v nastajajočem Mitskem parku Rodik, sledilo je nadaljevanje do vasi Slope, kjer je bil na Turistični kmetiji pri Filetu prvi kulinarčni postanek. Pot se je nadaljevala preko Brezovice, Gradišice do Artviž in nato spust do Varej, kjer je bil na Izletniški kmetiji Benčič drugi kulinarčni postanek.

Pot je bila dolga 35 km in ima 770 m vzpona. Kolesarjem pa so na poti pomagala tudi e-kolesa, sposojena v Parku Škocjanske jame (nakupljena v okviru projekta MobiTour – Interreg Italia Slovenija).

Vsem sodelujočim se najlepše zahvaljujemo.

Soorganizatorji izleta: Občina Hrpelje-Kozina, Občina Divača, Javni zavod Park Škocjanske jame, Razvojni center Divača

Aktivnost sofinancirata Evropska unija iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja in Republika Slovenija v okviru Programa razvoja podeželja 2014–2020. Za vsebino je odgovoren Zavod za šport, turizem in prosti čas Sežana. Organ upravljanja, določen za izvajanje Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014–2020,

je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Partnerji projekta so Zavod za šport, turizem in prosti čas Sežana, Občina Sežana, Občina Hrpelje–Kozina, Občina Divača, Javni zavod Komenski Kras, Kobilarna Lipica, Park Škocjanske jame, Območna obrtno-podjetniška zbornica Sežana in Razvojni center Divača.

Nataša Matevlič

Foto: Urša Pipan

S STIPETOM V NARAVO

Zadnje letošnje poletno srečanje z botanikom mag. Stipetom Hečimovičem, ki ga (12. 9. 2020) v okviru skupine S Stipetom v naravo in programa „Narava zdravi – prisluhni ji“ organizira Kulturno in športno društvo Šator Štorje z vodjo Vero Lah, je potekalo na poti izpred cerkvice v Dolnjih Ležecah do razgledišča regijskega parka Škocjanske jame. Udeleženci so podrobneje spoznavali več kot 25 divjih rastlin in njihovo zdravilno vrednost ter uporabnost v vsakdanjem življenju. Poudarek je odlični poznavalec botanike znanstvenik Hečimović, ki se je pred tremi desetletji preselil z Like na Banjško planoto, dal jesenskim rastlinam, kot so kraški šetraj, oreh, šipek, glog, krvavi mleček, robidnice ipd. Ob zaključku srečanja so ljubitelji narave občudovali še prelepo naravo, favno in floro velike doline Parka Škocjanske jame s Štefanjinega razgledišča, ki se imenuje po princesi Štefaniji, ki je 17. septembra 1885 obiskala Škocjanske jame. Prečudovit je bil pogled na največjo aktivno udorno dolino na Krasu, katere višina (164 m) presega

višino Keopsove piramide. Tako, kot je za regijski park Škocjanske jame značilna izredna biotska pestrost od poletne pesmi črčkov do tisočih odtenkov cvetlic, tako je tudi za kraško pokrajino značilna biotska raznovrstnost, pa naj si gre za rastline kot tudi za živalski svet. Organizatorji že

napovedujejo in vabijo na naslednje srečanje in spoznavanje zdravilnih rastlin z botanikom Hečimovičem drugo soboto v oktobru.

Olga Knez
Foto: Olga Knez

NEPOZABNI VIKEND MLADIH SEŽANSKIH PLANINCEV

Prvi vikend v septembru so v gorah pod grebenom **Košute** preživeli mladi člani **Planinskega društva Sežana**. Tabora se je v spremstvu mentorjev in vodnikov udeležilo 14 mladih planincev, ki obiskujejo planinski krožek na osnovni šoli dr. Bogomirja Magajne v Divači in na OŠ Dutovlje. Za ugodno počutje vseh udeležencev je poskrbelo prelepo vreme, prijazno osebje v **Domu na Kofcah**, ki je pripravljalo dobro hrano, ter prelepa narava, ki so jo doživljali ob različnih planinskih aktivnostih. Izpeljali so pohod z osvojitvijo **Velikega vrha**, **Kofce gore**, zmogljivejši pa so osvojili še vrh **Kladiva**. Najmlajši so uživali z igro na igralih, prepevali, vpisovali pohode v dnevnik, občudovali konje, govedo ter drobnico na paši, spoznavali planinsko cvetje ter okušali brusnice. Nabirala sta jih zakonca **Marinšek** iz Naklega pri Kranju. Gospa **Ana** je kot demonstratorica starega načina smučanja sodelovala na svetovni olimpijadi v Avstriji, pa tudi na

Krvavcu in na Veliki planini. Pogovarjali so se s prijaznimi ljudmi, ki se jih bodo spominjali, prav tako kot škotskega ovčarja Dona, ki že nekaj let zvesto spremlja svojega gospodarja v gore, ter prijaznega oskrbnika **Miho**, ki je prijetno uredil notranjost doma

z raznimi poslikavami in detajli iz naravnega materiala. S prvim vodenjem se je izkazal tudi mladinski vaditelj **Luka Grmek**, ki je nalogo sprejel z veliko odgovornostjo. Udeležencem ni zmanjkovalo dobre volje in smeha. Mislim, da se je mladim planincem

druženje v gorah prijetno vtisnilo v spomin in da jih bodo tudi v bodoče radi obiskovali.

Mirjam Frankovič Franetič,
vodja tabora

Foto: Mirjam Frankovič Franetič

LEVI, ZMAJI IN ZALJUBLJENE ŽABE V KALU PR' KALUŽI V RODIKU

V petek, 28. 8. 2020, sta TD Rodik in Javni zavod Park Škocjanske jame, Slovenija (PŠJ) organizirala delavnico »Spoznajmo živali in rastline v kalih«, ki je potekala ob obnovljenem kalu Pr' kaluži v Rodiku.

Delavnica je bila namenjena otrokom in vsem ostalim, ki jih zanimajo živali in rastline v kalih. Štirinajst mladih, nadobudnih in vedoželjnih vaščanov iz Rodika je pod vodstvom biologov iz PŠJ iskalo rastline in živali, ki so našle svoj dom v obnovljenem kalu. Na obhodu okoli kala so med drugim spoznali porečnike, trstičje in druge vrste vodnih in obvodnih rastlin, iz katerih so kukali lévi kačji pastirjev. Naučili so se, da ličinke kačjih pastirjev živijo v kalih, ko zrastejo pa zlezajo na rastlino ob vodi, slečejo pretesno vrhno plast kože, raztegnejo krila in odletijo v odraslo življenje.

Podobno »dvojno« življenje živijo tudi dvoživke: najprej

Na sprehodu okrog kala so otroci spoznavali rastline in živali v in ob kalu

Lév kačjega pastirja

kot ličinke oz. paglavci v vodi, odrasle živali pa živijo na travnikih in v gozdovih ob kalih. Od dvoživk smo pobiljše spoznali ličinke navadnega in velikega pupka ter odrasle osebkne urhov. Otroci so jih z zanimanjem opazovali in najpogumnejši so jih tudi prijeli in pobožali. Pupki so jih s svojim repom in grebenom na hrbtu spominjali na majcene zmaje. Urhi so jih navdušili s svojim svarilno, črno-rumeno-oranžno obarvanim trebuščkom ter značilno srčasto očesno zenico. Mlade dame so v en glas vzkliknile, da so to najbolj zaljubljene žabice, saj imajo vedno srčke v očeh. Dogodek je bil izveden in sofinanciran v okviru projekta

Otroci so z velikim zanimanjem pobiljše spoznali ličinke pupkov in urhe

Najbolj zaljubljena dvoživka s srčki v očeh - hribski urh

Krepitev zelene infrastrukture v čezmejni kulturni krajini IT-SI, akronim ENGREEN (Interreg V-A Italija-Slovenija 2014–2020), katerega vodilni partner je PŠJ, sodelujejo pa še Občina Dolina, Univerza na Primorskem in razvojna agencija vzhodne Benečije (VeGAL).

V kolikor bi tudi vaše krajanke zanimala podobna delavnica, vas vabimo, da nas kontaktirate.

Renata Rozman, PŠJ
vodja projekta ENGREEN
Foto: arhiv projekta Engreen

ALI POZNATE KAKŠEN KAL?

Veste za kakšen kal v bližini vašega doma oz. ste kdaj slišali starše ali stare starše pripovedovati o katerem? Imate kakšen kal v vasi ali pa jih je celo več? Veste za kal, ki je nekje nekoč bil in ga danes ni več? In mogoče veste, kaj je vzrok za to? Pišite nam na elektronski naslov:

renata.rozman@psj.gov.si

Vsaka informacija bo zelo dobrodošla, veseli pa bomo tudi vsake fotografije kalov (posebno tistih starejšega datuma). Prijazna hvala.

PRAZNIČNI DNEVI V REGIJSKI VARNI HIŠI KRAS

V Regijski varni hiši Kras, programu Centra za socialno delo Južna Primorska, ki nudi pomoč ženskam in otrokom, žrtvam nasilja v družini, si vsakodnevno pričaramo lepe trenutke, kljub žalostnim zgodbam, s katerimi se srečujemo zaradi nasilja in še dodatno zaradi epidemije.

Sprehodi v naravi nas napolnijo z novo energijo, preizkušamo stare in nove kuhinjske recepte in veliko ustvarjamo. Za praznično vzdušje v hiši vedno poskrbimo tudi s svojimi izdelki. Palčke in snežene može lahko vidite na fotografijah, sicer pa vas vabimo, da nas spremljate preko **FB Varna hiša Kras**, kjer lahko dobite aktualne informacije

in spoznavate vsakodnevno življenje v hiši. Veseli bomo, če nas delite v svoji mreži kontaktov.

Dobrodošli ste tudi na naši spletni strani www.vhkras.si. Za več informacij smo dosegljivi tudi na tel. 070 754 530 ali 05 62 02 442 ali po e- pošti: vhkras@gmail.com

**Regijska varna hiša Kras,
CSD Južna Primorska, Enota Sežana**

Foto: Regijska varna hiša Kras,
CSD Južna Primorska, Enota Sežana

POLEPŠALI OKOLICO IN V DAR PREJELI SLIKO ZA MUZEJ

Skoraj dva meseca sta minila od slavnostne otvoritve prenovljenega objekta Dvorane« Rudnik Vreme«. V tem času se tudi nič ni dogajalo, saj so bile in še vedno veljajo prepovedi in omejitve zaradi Covida-19. Smo pa s KS Vreme polepšali videz pred vhodom v objekt z ureditvijo dveh večjih gredic, kjer smo zasadili nekaj grmičev lovorikovca. Prvega decembra pa smo s pomočjo Občine Divača in Hortikulture pridobili lepo jelko in jo zasadili na zelenico pred dvorano. Dan pa nam je polepšal še Jadran Prelc iz Famelj, ki je po predlogi stare fotografije naslikal sliko s

pogledom na nekdanjo Upravno stavbo rudnika z rudnikom v ozadju. Sliko je daroval za našo muzejsko zbirko premogovništva. V imenu Občine Divača, Krajevne skupnosti Vreme in v imenu našega društva TKŠD Urbanščica se Jadranu Prelcu srčno zahvaljujemo. S ponosom jo bomo postavili na vidno mesto v našem muzeju.

**Mirjam
Frankovič
Frantič**
Foto: Mirjam
Frankovič
Frantič

PODEŽELSKA ULIČNA GALERIJA V POLETNIH IN JESENSKIH MESECIH KORONAVIRUSA 2020

V času koronavirusa je Občina Hrpelje-Kozina našla primeren razstavni prostor za razstavo del kraških in brkinskih ljubiteljskih slikarjev podeželsko ulično galerijo po vaseh. Tako so se v času ugaslega kulturnega življenja lahko javnosti predstavile poleg ilirskobistriških, hrpeljskokozinskih, komenskih in sežanskih ustvarjalcev tudi divaške ljubiteljske slikarke.

Letošnjo razstavo na temo "Odsev življenja" so v Občini Hrpelje-Kozina prilagodili omejitvam zaradi epidemije in s pomočjo JKSD Sežana organizirali ulično galerijo. Na plakatnih mestih so na občinskih panojih, ki stojijo v vseh vaseh občine, razobešili plakate del kraških in brkinskih slikarjev, kar je mimoidočim nudilo pravi umetniški utrinek vse poletje in jesen.

"Hortenzije" slikarke **Erne Kopše** iz **Senožeč**, predsednice Kulturnega društva Kras, so nagovorile mimoidoče v Rodiku.

Brezovica, 2020: Dajana Čok, Utrip pomladi

Dajane Čok je bilo na ogled v **Brezovici**.

Na občinskem panoju pred kulturnim domom v **Hrpeljah** je v okviru ulične galerije razstavljala svoje delo z naslovom "Pogled skozi okno" **Cvetka Oblak**, dolga leta likovna pedagoginja na divaški osnovni šoli, ki je povedala: "Že gradnja dimnika na novo na stari hiši je prava umetnost. Mojstrom je uspelo. In narisala sem ga natančno po opazovanju v času pomladanske izolacije zaradi covid-19."

Kozina, 2020: Tanja Samec, Korona seje

vaški osnovni šoli) je čas karantene spodbudil, da je ustvarila delo z naslovom "Korona seje", razstavljeno na **Kozini** na reklamnem panoju nasproti cvetličarne.

Sivino in zapušenost panoja pred Tušem na **Kozini** lepša slika "Pot do sonca", avtorice **Patricije Dodič**, bibliotekarke v Knjižnici Kozina, občasno tudi v Knjižnici Divača. Ljubiteljska slikarka in pesnica je povedala: "Narisano je bilo na plohu, delo je kolaž, lepila sem, kar sem našla – korenine imajo simboličen pomen, te

Rodik, 2020: Erna Kopše, Hortenzije

V **Gradišici** so mimoidoče nagovarjale "Burbonke" ljubiteljske slikarke in fotografkinje **Cvetke Šemrov** iz Divače.

Gradišica, 2020: Cvetka Šemrov, Burbonke

Delo "Utrip pomladi" ljubiteljske slikarke in fotografkinje iz Divače

Hrpelje, 2020: Cvetka Oblak, Pogled skozi okno

Tudi ustvarjalko **Tanjo Samec** (tudi ona je določen čas poučevala na di-

Kozina, 2020: Patricija Dodič: Pot do sonca

prizemljijo, in če rastejo iz duše, imajo moč, da te povežejo s svetlobo, da zmores do sonca."

Verzi pesnika Otona Župančiča nam o svetlobi govorijo in nagovorijo tudi v trenutkih "koronateme": "O, sonce je! Je, ker ga slutimo, ker ga v globini

duše čutimo."

In kdor se je v sončnih poletnih in jesenskih dneh sprehodil od vasi do vasi po hrpeljsko-kozinski občini, je nahranil svojo dušo s svežino, s svetlobo, z lepoto narave ter z doživetji ob ogledu podeželske ulične galerije,

tudi divaških likovnih ustvarjalk. Morda je kaj lepega ostalo na vaških panojih še za mrzle zimske dni!?

Jožica Planinc

Foto: Jožica Planinc

ŽE DRUGI EX-TEMPORE KRAS IN PRVI ZA MLADE SE BO SELIL TUDI V HRPELJE

V Kulturnem društvu Kras so že drugo leto pripravili likovni ex-tempore Kras. Tokrat so se po besedah predsednice društva Erne Kopše odločili za razpis na temo ekocentrizem. Na razpis se je v zadnjem tednu junija javilo 60 odraslih in 11 mladih do 20. leta, saj je bil zanje objavljen prvi slikarski ex-tempore Kras. Slavnostno razglasitev rezultatov in podelitev priznanj pa so pripravili prav za sežanski občinski praznik 28. avgusta, ko sta predsednica strokovne komisije umetnostna zgodovinarica Anamarija Stibilj Šajn in Erna Kopše v lepo okrašenem botaničnem vrtu v Sežani, ki so ga krasile tudi slikarska platna sodelujočih likovnikov, predstavili nagrajence in podelili priložnostna darila, ki so jih prispevali sponzorji in donatorji.

»V današnjem času hitenja smo se v KD Kras odločili za razpis ex-tempora z naslovom Ekocentrizem 2020, ki vodi k razmišljanju o tem, kaj je v življenju tisto, kar je pomembno, in kaj bomo pustili našim naslednjim rodovom,« je v pozdravnem nagovoru poudarila predsednica Kopše, potem ko je vsem zbranim dobrodošlico zaželela vodja vrta Marjetka Kljun Terčon.

Udeleženci, ki so se že konec junija priglasili na natečaj in žigosali svoja platna, so bili iz Slovenije, nekaj pa jih je prišlo tudi iz Italije. Prvič pa so pripravili ex-tempore Kras za mlade do 20 let starosti, ki se ga je udeležilo 11 učencev, dijakov in študentov.

»Narava je vedno bolj postavljena v središče našega razmišljanja. Tudi mladi umetniki se ji posvečajo z vso pozornostjo. Tokratni udeleženci so pristopili k njej na dva načina: kot občudovalci lepote in ritmov narave in tudi s problematiko ter iskanjem rešitev na področju ekologije. Dela so slogovno raznolika in tako razstava ponuja širok

spekter slikarskih tehnik in prostorov. V primerjavi z lanskim ex-temporom je kakovostno in količinsko bogatejša,« je poudarila gospa Stibilj Šajn.

Nagrado med mladimi si je prislužila Ana Ferluga Bordon iz Sežane za delo Mati narava. V kategoriji starejših so nagrade prejeli: Tine Dekorti, Taja Regent Vegas in Dajana Čok (iz Divače). Podelili pa so tudi pohvale za kakovost. Prejeli so jih Janez Ovsec, Nevenka Verbič, Irena Lorget Lipovec, Lona Verlich in Karmen Katelic Pipan. Komisija pa je izmed prispelih in razstavljenih del izbrala likovna dela za razstavo, ki bo v novembru v Kosovelovem domu v Sežani, kjer bodo izbrali in odkupili dve likovni deli. Razstava vseh mladih udeležencev pa bo v novembru v Kulturnem domu v Hrpeljah, kjer se bo vsak udeleženec predstavil z dvema deloma.

Ob zaključku dogodka, ki ga je popestril trio pozavn iz sežanske glasbene šole v zasedbi Franza Kerschbaumera, Ivana Felicjana in Hristijana Garevskega pod mentorstvom Iva Bašiča, se je predsednica Kopše zahvalila sponzorjem. Pršutarna Kras je poklonila darilne pakete za odličnost. Celjske mesnine (pod katere spada tudi pršutarna Lokev) so razveselile nagrajence z promocijskim materialom, kmetija Štefana Čehovina iz Gornje Branice pa z odličnimi vini. V sklopu 2. Ex-tempora bodo podeljene še dve odkupni nagradi v novembru, ko bo razstava vseh izbranih slik v Kulturnem domu Sežana. Nagrade sta prispevala Bojan Pirjavec v imenu Fitnes Planeta in Herta Kosmina iz podjetja Biovis Komen.

Olga Knez

Foto: Olga Knez

NOV KATALOG TURISTIČNE DESTINACIJE KRAS

Na območju Krasa in Brkinov je bil na področju turistične ponudbe narejen nov korak naprej, saj se je posodobil spletni portal www.visitkras.info, vnesena so bila tudi nova doživetja, s katerimi smo letos vabili obiskovalce na našo turistično destinacijo. Del nadgradnje spletnega portala so tudi vpisane kolesarske poti in izdelava kolesarskega vodnika, izvedene so bile tudi študijske ture novinarjev.

Pri skupni promociji destinacije bi posebej želeli izpostaviti novo brošuro, gre za **destinacijski katalog** – predstavitveni katalog destinacije (»image katalog«), ki s pomočjo osrednjih, torej tistih najbolj prepoznavnih ikon destinacije, prikaže celotno zgodbo Krasa in Brkinov. Katalog je dostopen v štirih jezikih. Nosilec te aktivnosti v okviru projekta LAS Krasnost Kras in Brkinov je Park Škocjanske jame.

Vsebino kataloga predstavlja naslednja misel: **»Kras je ustvarjen iz kamna. Edinstveno kraško krajino sta v kamen izklesala narava in človek. V prepletu okamelega sveta in bujnega življenja popotnika očarajo neopisljive podobe, bogastvo okusov in brezčasna harmonija. Prisluhnite živemu kamnu. Doživite raznolikost in prvinskost Krasa. Spoznajte naše prave barve.«**

Poenoten nastop in razvoj skupne blagovne znamke Kras

in Brkini lahko nedvomno poveča prepoznavnost destinacije in ponudnikov, obenem pa ustvari pogoje za nova povezovanja, sodelovanja, priložnosti za izmenjavo znanj in ustvarjanje novih razvojnih možnosti. Postavljeni so temelji, na katerih se lahko gradi promocijo in trženje celotne turistične ponudbe na območju na višji ravni, za dvig kakovosti ponudbe pa so zasnovane tudi izobraževalne delavnice, s poudarkom na ponudnikih gostinskih storitev. S pomočjo delavnic se lahko usposobijo sami ponudniki, tudi za upravljanje svojih lastnih znamk. To je način, s katerim se poveča prepoznavnosti lokalne gastronomije, s tem pa se lahko poveča tudi uporaba lokalnih surovin, sezonska usmerjenost kulinarike in ne nazadnje pripomore k večji potrošnji in boljši prodaji.

Temelj destinacije je razvoj trajnostnega turizma, ki izvira iz naravnega in kulturnega bogastva tega območja, z namenom, da turizem na destinaciji sledi viziji in se razvija v turizem z višjo dodano vrednostjo in večjo konkurenčno prednostjo povezanih lokalnih ponudnikov. Za ta namen je predvidena tudi organizacija dediščinskih delavnic, ne nazadnje je to predstavljeno tudi skozi program Festivala kraške gmajne. Dediščinski programi se odvijajo tudi v sklopu drugih prireditev, ki se že tradicionalno odvijajo na Krasu in v Brkinih.

Skozi dediščinske delavnice se pri različnih ciljnih skupinah krepi lokalno pripadnost, boljše poznavanje pridelkov in izdelkov lokalnega območja in tudi okoljsko ozaveščenost prebivalcev tega območja, kar je ključnega pomena za spoznavanje, negovanje in ohranjanje dediščine.

Aktivnost sofinancirata Evropska unija iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja in Republika Slovenija v okviru Programa razvoja podeželja 2014–2020. Za vsebino je odgovoren Zavod za šport, turizem in prosti čas Sežana. Organ upravljanja, določen za izvajanje Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014–2020, je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Partnerji projekta so Zavod za šport, turizem in prosti čas Sežana, Občina Sežana, Občina Hrpelje–Kozina, Občina Divača, Javni zavod Komenski Kras, Kobilarna Lipica, Park Škocjanske jame, Območna obrtno-podjetniška zbornica Sežana in Razvojni center Divača.

Jana Martinčič
Foto: Borut Lozej

SRŠENJE INTERVENCIJE

Letošnje leto je očitno "sršenje leto", saj smo v poletnih in jesenskih mesecih odstranili kar nekaj sršenjih gnezd. Raziskovalci žuželk pravijo, da so sršeni miroljubne žuželke, ki nas sami od sebe ne bodo napadli in pičili. Agresivni postanejo, če ogrozimo njihovo gnezdo. Sršenov pik je 1,7–15-krat šibkejši od čebeljega, a bolj boleč – sršen je namreč večji, ima več strupa, večje želo in zato globlje piči, vbrizga več strupa, ki vsebuje manj različnih strupov, zato mesto njegovega pika bolj zateče in tudi dlje časa boli. Po drugi strani pa čebelji strup vsebuje več različnih

strupov v manjših količinah, kar pa večinoma povzroči alergično reakcijo. Zato je razumljivo, da o sršenjem piku krožijo prepričanja, da je šest pikov sršena primerljivih z ugrizom modrasa ali pa da je šest pikov lahko usodnih za človeka.

Sršeni si gnezdo gradijo v votlih drevesih, a ker je teh čedalje manj, se naseljujejo tudi na podstrešja, balkone ali dimnike. Odstranjevanje sršenjih gnezd in osirjev običajno poteka v večernih urah, saj takrat žuželke priletijo v gnezdo in so najbolj mirne. V posebni zaščitni opremi in z uporabo namenskih sredstev za zatiranje žuželk skušamo uničiti gnezdo brez prekomernega vznemirjanja žuželk,

saj tako dosežemo največjo učinkovitost. Pri odstranjevanju gnezd si večkrat pomagamo z lestvami in vrtno tehniko, če pa so mesta bolj nedostopna, nam priskoči na pomoč tudi Zavod za gasilsko in reševalno službo Sežana s svojo platformo.

Jana Volk

Foto: Arhiv PGD Divača

Spoštovane občanke in spoštovani občani, naj vam leto 2021 prinese obilo zdravja, sreče in veselja. PGD Divača

VESELI DOGODKI

LOVRO PUNGERČAR MISLEJ

Dne 21. 10. 2020 ob 23:37 se je v postojnski porodnišnici rodil mali škrat Lovro, velik 51 cm in težak 3450 g. S svojim prihodom je razveselil bratca Reneja, mamico Eriko in tatija Boruta. Dobrodošel Lovro!

Končno se lahko pohvalim.

DOBILA SEM SESTRICO BRINO!

Brina je zelo pridna punčka, saj ponoči spi, čez dan pa se rada smeji. Naj povem, da se rada carta pri meni, mami Andreji Ivančič in tatotu Mitji Benčiču. Uživamo na sprehodih po Divači, pa tudi po Gradišici in Varejah ob obisku non in nonotov.

Brino imam zeelooooo rada ❤️

Sestrica Žana

GLASNIK OBLETNICE

ZANIMIVE POSTAVITVE ZA OBELEŽITEV OKROGLIH OBLETNIC

S predsednico Območnega odbora Rdečega križa Sežana Doro Sedmak smo članice Odbora RK Divača obiskale predsednico Sonjo Prelec, Marendovo, z Barke na dan, ko je praznovala okroglo obletnico. Od daleč smo bile prepričane, da nas že čaka in ji pomahale v pozdrav. Ko smo prišle bližje smo ugotovile, da nas je pošteno zavedla lutka, ki nas je do solz nasmejala. Domačini so včasih res ustvarjalni in za okrogle obletnice svojih vaščanov postavijo marsikaj zanimivega. Sonja se nas je razveselila, me pa smo ji od srca zaželele še veliko zdravih in aktivnih let v našem Odboru, ki s prostovoljno dejavnostjo naših članic

obiskuje starejše občane ob novem letu in jih razveseljuje s skromnim darilcem in čestitko. Posebno pozornost pa se nameni tudi občanom, ki dopolnijo častitljivih devetdeset let. Seveda pa so tu še druge dobrodelne aktivnosti članic Odbora, ki ga že vrsto let vodi naša Sonja. V letu 2018 je Odbor Rdečega križa Divača za nesebično in humanitarno delovanje prejel Plaketo občine Divača.

Mirjam Frankovič Franetič

Foto: Mirjam Frankovič Franetič

OBISK PRI PROSTOVOLJKI ZORKI ŠKRLJ

Med nami živijo skromni in preprosti ljudje polni dobrote, ki s svojo prostovoljno aktivnostjo pri humanitarni organizaciji Rdečega križa Slovenije in njenih Območnih združenj pomagajo ljudem, ki so potrebni pomoči. To so predvsem socialno šibke družine in ranljive skupine oseb. Polna topline do soljudi je že več desetletij tudi naša aktivistka in prostovoljka Zorka Škrlj iz Škofelj. V mesecu novembru je dopolnila 70 let. Obiskale smo jo in ji čestitale prostovoljke Območnega združenja Sežana – enota v Divači, nazdravile z dobro domačo slivovko njenega moža Zdravka ter tako poskrbele tudi za dobro protikoronavirusno razkužitev.

Mirjam Frankovič Franetič

Foto: Mirjam Frankovič Franetič

ZAKAJ JE TAKO POMEMBNA NEGA KOŽE V ZIMSKEM ČASU

Naša koža potrebuje še dodatno pozornost v zimskem času, saj je takrat še dodatno izpostavljena velikemu številu dejavnikov, ki jo dodatno izsušijo. Skupen problem suhe kože je večinom porušena bariera oz. poškodovan zaščitni plašč povrhnjice. Funkcija bariere je, da zaščiti podkožje (dermis), kjer se nahaja kolagen, elastin, hialuron. Če je poškodovana, začne vlaga, ki je koža sploh ne bi pustila, če bi bila v ravnovesju, izhlapevati. Največji povzročitelji poškodovanega plašča so sredstva za površinsko čiščenje kože, zato sama svojim strankam poudarjam njihovo pomembnost. Mila, micelarna voda, da ne omenjam čistilnih robčkov, ki so zaradi hitrega načina čiščenja vse bolj priljubljeni. Vse omenjeno vsebuje visoko koncentracijo emulgatorjev, alkoholov, dišav, ki dodatno izsušijo, razdražijo in na dolgi rok ožgejo kožo. Vsaka rdečica, zatezanje kože,

vsi občutki, da ne najdete prave kreme, kažejo na problem bariere. Zato je poudarek na blagem površinskem čiščenju kože še posebej pomemben. Čistimo jo z blagimi mleki, penami, čistilnimi olji, zelišči, kar je spet odvisno od tipa kože. Po neagresivnem čiščenju sledi tonik, ki nam povrne izgubljeni pH. Nadaljujemo s serumom, ki je zlata vreden, saj nam v neki meri povrne izgubljeno vlago in prodre v globlje plasti kože. Krema je v zimskem času je tudi izrednega pomena, lahko je bolj mastna ali z dodanimi olji. Pozor! Nikoli ne nanašamo kreme za obraz na področje okrog oči, saj je preagresivna in lahko naredimo več škode kot koristi. Ob ustrezni negi bi mogli popaziti tudi na zdrave življenjske navade, čim manj sladkorjev in ogljikovih hidratov. Prehranski dodatki, kot so C- vitamin, B-kompleks, kolagenski peptidi, hialuronska kislina, msm itd. pripomorejo k

lepši koži in boljšemu imunskemu sistemu. In pomembna je seveda tudi ustrezna kozmetična terapija v salonu. Zavedati se moramo, da je naša koža zelo dragocen plašček, ki je nezaščiten 365 dni v letu in ga imamo za vse življenje. Ob nepravilni negi in pomanjkljivi skrbi za njo so rezultati tudi temu primerni.

Nekaj priporočil za domačo nego v zimskem času:

1 x na teden piling obraza – žlička bio kokosovega olja + žlička msm (lepotni eliksir)

1 x na teden maska za obraz – osnova med ali kislina smetana, ki ji lahko dodamo msm, bio kurkumo, jajčni beljak, avokado ...

Želimo obilico zdravja. ☺

Studio lepote in zdravja
Shalom Divača

PANDEMSKA IZČRPANOST

S koronavirusom se soočamo že približno 8 mesecev. Vzdušje med prvimi in sedaj drugim valom pa se je precej spremenilo. V prvem valu je bilo prisotnega več strahu in težnje po enotnosti. Sedaj pa nekateri opažajo, da se med ljudi naseljujejo utrujenost, frustracija, jeza in apatija.

Pandemska izčrpanost je naraven in pričakovan odziv na dolgotrajno in nerazrešeno stisko. Ljudje smo dobro prilagojeni na kratkotrajne stresne situacije. Kadar pa se s stresom soočamo dolgo časa, ta začne vplivati na naše delovanje v celoti. Značilen je padec motivacije, kar se kaže kot zmanjšanje zavedanja o tveganjih, nepripravljenost za informiranje glede virusa in neizvajanje samozaščitnih vedenj. Zato pandemska izčrpanost predstavlja tudi resno grožnjo uspešnosti zaščitnih ukrepov.

Svojo pandemsko izčrpanost lahko zmanjšamo, vendar je najprej pomembno, da pri sebi prepoznamo njene znake.

Motivacijo si lahko povrnemo tako, da si ukrepe osmislimo. Verjetno

nas ima večina v krogu bližnjih oseb nekoga, ki spada v skupino bolj ranljivih ob morebitni okužbi. Upoštevajmo ukrepe z mislijo na to osebo. Prav tako pa se zavedajmo, da na ta način zaščitimo tudi zdravstvene delavce, ki jih bomo lahko tudi mi in naši bližnji v prihodnje nujno potrebovali.

Če nas neprestano sledenje novicam utruja, se poskušajmo izognimo pretirani izpostavljenosti in spremljajmo obvestila omejeno, npr. 1x na dan. Paziti moramo tudi, da so novice, ki jih spremljamo, verodostojne. Kritični bodimo do senzacionalnih informacij, ki so velikokrat neresnične in se žal širijo hitreje kot resnične informacije. Poplava nasprotujočih si informacij pa povečuje zmedo, frustracijo in odpor med ljudmi.

Stres nam povečujejo tudi vsakodnevne odločitve, ki jih moramo sedaj sprejemati. Ali grem po nakupe v trgovino ali naročim preko spleta? Ali grem na obisk k sorodniku? Ali grem na sprehod skupaj s prijateljem? Ali naj gre otrok v vrtec? Treba je iskati rešitve, ki so čim bolj varne, hkrati pa mora-

mo sprejeti tudi določeno količino negotovosti in tveganja. Razbremenimo nas lahko to, da se o teh vprašanjih soočimo s partnerjem/sodelavcem/družino/drugo osebo.

Zavedati se moramo, da potrebujemo nekaj časa za vzpostavitev novih navad (umivanje rok, maska, distanca ...). Verjetno že vemo iz lastnih izkušenj, da je uvajanje novih navad težko. Ko pa jih enkrat sprejmemo in postanejo avtomatične, nam ne povzročajo več dodatnega stresa.

Poskušajmo poskrbeti za vzpostavitev rutine prijetnih dejavnosti v našem vsakdanu, ki nas bo sproščala in ponujala občutek varnosti in predvidljivosti. Nekateri strokovnjaki v tem času priporočajo ogled filmov, serij, poslušanje glasbe, ki nam sprožajo

nostalgične občutke. To pomeni, da nas v spominu popeljejo v neko prijetno obdobje, vsebine so nam pozna ne in domače.

Z doslednim izvajanjem ukrepov lahko damo dober zgled tudi drugim, hkrati poskušajmo pri bližnjih spodbujati motivacijo za upoštevanje le-

-teh. Obtoževanje in vzbujanje krivde lahko namreč vzbudi še večjo pandedsko izčrpanost.

V kolikor imate občutek, da sami ne uspete nadzorovati pandedske izčrpanosti, se lahko obrnete tudi na Psihološki telefon 051 666 381 v ZD Sežana, kjer sem vsak ponedeljek in torek med

7:30 in 14:30 za vas dosegljiva psihologinja Ela Breclj. Lahko pa pokličete tudi na brezplačno telefonsko številko 080 51 00, kjer so za vas 24 ur na dan dosegljivi strokovnjaki s področja duševnega zdravja. Pogovor pomaga.

Ela Breclj, univ. dipl. psih.

PREVENTIVNI UKREPI ZA PREPREČEVANJE VLOMOV V STANOVANJSKE HIŠE

Spoštovani občani!

Na območju Policijske uprave Koper se v jeseni, ko se krajšajo dnevi, praviloma poveča število vlomov v stanovanja in stanovanjske hiše, ki so večinoma izvršeni popoldne in zvečer, ko so oškodovanci odsotni. Storilci vlamljajo skozi okna ali vrata stanovanjskih hiš ter iz njih kradejo predvsem denar in nakit, včasih tudi stavbno pohištvo in opremo, predvsem v času gradnje objektov.

Tako na območju Policijske uprave Koper v povprečju letno izvršenih med 100 in 150 vlomov v stanovanjske hiše, največ na območju policijske postaje Postojna, kateri sledi območje policijske postaje Sežana in Piran.

Najpogostejši način vlomov v stanovanjske objekte so lomljenje vložkov cilindričnih ključavnic, vlom na vzvod ali s silo telesa, razbitje steklenih površin in razne neprevidnosti lastnikov (puščeni ključi, dostopna lestev ipd.). Poznamo pa tudi primere vlomov v stanovanjske objekte s plezanjem v višja nadstropja stanovanjskih stavb. Storilci so opazovali objekte, v katerih so bila odprta ali priprta okna ali balkonska vrata v prvem ali drugem nadstropju. Vlomilci so se posebej pozorni na znake, s katerimi sporočamo, da smo odsotni, kot so nalepljena sporočila na vratih, sporočila na telefonski tajnici, polni poštni nabiralniki, spuščene rolete itd.

Stanovanjske hiše so najpogosteje tarče vlomilcev v naseljih na podeželju in v okolici večjih mest, stanovanja pa v mestih, kot žrtve pa so največkrat starejši občani.

Najboljša kombinacija zavarovanja našega imetja je kombinacija mehanskega-tehničnega varovanja ter pomoč sosedov, prijateljev, znancev. Z ustreznim mehanskim varovanjem bomo močno zmanjšali možnost, da

vstopijo nepovabljeni gosti, če pa že bodo, bomo o tem takoj obveščeni z različnimi oblikami tehničnega varovanja (javljalniki gibanja, alarmi, videonadzorom). V prvi vrsti pa lahko največ naredijo sosedje, prijatelji, sorodniki ali druge osebe, ki jim zaupate. Pomembno je vzpostaviti videz oz. občutek, da je nekdo v hiši ali stanovanju, zato te osebe prosite, da pri vas doma redno:

- praznijo poštni nabiralnik,
- večkrat parkirajo na vašem dvorišču, pokosijo travo,
- pustijo svoj avtomobil na vašem parkirnem prostoru, spreminjajo lego rolet,
- občasno sušijo perilo ...

Seveda pa morate pred tem že sami poskrbeti za naslednje ukrepe:

- Poskrbite, da so predmeti, ki bi jih lahko storilec uporabil, pospravljeni in težko dosegljivi (lestve, orodje ...).
- Ključev ne puščajte na "skritih mestih", kot so nabiralniki, predpražniki, lončki za rože ipd.
- Objektov ne puščamo v stanju, ki kaže na to, da nikogar ni doma (na primer: pustimo prižgano luč, tudi ko nas ni doma).
- Poskrbite, da na telefonskih odzivnikih nimate sporočil, kot je npr. »Ni nas doma, smo na počitnicah.« Na družbenih omrežjih ne objavljajte, da odhajate na dopust.
- Izklopite telefon iz omrežja (večkratno zvonjenje telefona v prazno bi lahko opozorilo morebitnega storilca, da je objekt ali prostor prazen).
- Zapirajte vsa okna in zaklepamo vsa vrata, tudi na pomožnih objektih. Ob menjavah oken in vrat je pametno izbrati kvalitetnejša protivlomna, z rešetkami na oknih v pritličnih prostorih.

- Pod okna posadite vrtnice ali druge rastline z bodicami, ki bodo za storilca nepričakovana ovira.
- Skrbite za urejeno okolico (previsoko grmičevje, na primer, je za storilca idealno skrivališče, zato je priporočljivo, da grmičevje ni višje od enega metra, ograja pa ne višja kot 1,5 metra, saj vam pomoč sosedov sicer ne bo koristila).
- Pazite, da so ključavnice brezhibne in zaščitene, po potrebi to zaščito tudi nadgradite. To velja za vse vrste objektov, se posebej priporočamo to lastnikom stanovanj saj je običajno dovolj, če primerno zavarujete vhodna vrata (varnostni ščiti na zunanjih delih cilindrične ključavnice, prečna zapora ...). Priporočljivo je, da se nadgradi tudi varovanje oken, balkonskih vrat (z dodatnimi ključavnicami, s podstavitvijo zagozd, kljub temu, da so tovarniško protivlomna). V specializiranih trgovinah je danes že veliko takšnih pripomočkov za dodatno varovanje. Le malo storilcev se odloči za razbijanje stekla, ker lahko s tem povzročijo nepotreben hrup.
- Skrbite za dobro delovanje senzorjev za zunanjo razsvetlavo, poleg tega naj bodo nameščeni na čim bolj nedosegljivem mestu (med pripravo na vlom jih lahko storilec namreč onesposobi).
- Svetujemo vgradnjo alarmno varnostnih naprav, senzorskih luči ter video nadzornih kamer. Če imate vgrajen alarmni sistem. Če imate vgrajeno zunanjo sireno (ali notranjo), o njej obvestite sosedo, ki naj bodo tudi seznanjeni o kontaktni osebi za izključitev sirene v primeru sprožitve.
- Vrednejše predmete shranite v hišne sefe ali blagajne, še bolje pa

je, da jih med svojo odsotnostjo shranite v trezorje podjetij, ki opravljajo to dejavnost. Če pa so predmeti shranjeni doma v hišnih blagajnah ali trezorjih, naj bodo ti usidrani pravilno, da jih je nemogoče odnesti.

- Z individualnimi karakteristikami označite vrednejše in tehničnejše predmete, zapišite si serijske številke. Označba je lahko na vidnem ali skritem mestu. Nakit in umetniška dela pa fotografirajte. Te oznacbe so pomembne zato, da lahko pri zasegu ali najdbi ukradenega predmeta ugotovimo, kdo je lastnik.

Če ostanete doma (zlasti to velja za starejše osebe in otroke), pa:

- zaklepajte vrata,
- ne odpirajte vrat neznanecem,
- varnostno verižico imejte vedno

zataktno, se zlasti, če ste sami,

- uporabljajte domofone in video-domofone ter kukala na vhodih.

Če v avtomobilu, stanovanju ali hiši zalotite nepovabljenega gosta, se z njim ne spuščajte v fizično obračunavanje. Raje si zapomnite čim več njegovih osebnih značilnosti (npr. barva las, poteze obraza, način hoje, posebna znamenja na telesu, smer pobega, vozilo, s katerim se je odpeljal ...). Opazujte, kje se je storilec gibal in kaj je prijemal in do prihoda policistov pustite kraj nedotaknjen (tako v objektu kot zunaj), da se bodo ohranile sledi, ki so pomembne za odkritje in dokazovanje kaznivega dejanja. Če ob prihodu domov opazite sledi vloma, ne vstopajte, kajti storilec se lahko še vedno zadržuje v objektu. Ob morebitnem soočenju s storilcem se ne izpostavljajte, zlasti, če je fizično močnejši, oborožen ali

jih je več - pomembnejša naj bo vaša lastna varnost!

Če kljub vsemu postanete oškodovanec oz. žrtev kaznivega dejanja, o tem takoj obvestite policijo na telefonsko številko 113 ali najbližjo policijsko postajo. Vse pomembne podatke o kaznivih dejanjih, storilcih (vendar ne o nujnih zadevah) pa lahko sporočite tudi na anonimni telefon 080 1200. Poskušajte ohraniti kraj kaznivega dejanja čimbolj nedotaknjen, hkrati pa bodite pozorni na pojav sumljivih vozil in oseb, ki ne sodijo v domače okolje in o sumljivih opaženjih prav tako takoj obveščajte policijo.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE
POLICIJA
Policijska uprava Koper
Policijska postaja Sežana

AL' PRAV SE PIŠE

Prazniki in decembrski dobri možje

Pred nami je praznični december, ko bo marsikdo od nas gotovo pisal voščilnice sorodnikom in prijateljem. Poleg voščil in lepih želja bodimo pozorni tudi na pravičen zapis praznikov. Pravopisna pravila narekujejo, da se prazniki zapisujejo z malo začetnico. Izjema so tisti prazniki, ki izhajajo iz lastnega imena oziroma priimka, kot sta slovenski kulturni praznik Prešernov dan in eden večjih krščanskih praznikov Marijino vnebovzetje. V decembru imamo poleg božiča še dan samostojnosti in enotnosti, ki ga ravno tako zapišemo z malo začetnico. Če imamo v imenu praznika lastno ime, se to seveda zapiše z veliko začetnico, na primer vrnitev Primorske k matični domovini, združitev prekmurskih Slovencev z matičnim narodom.

V decembru pa nas obiščejo tudi trije dobri možje. Z zapisom dveh verjetno nimamo težav, mogoče tudi zato, ker gre za enobesedni poimenovanji – Miklavž in Božiček se zapisujeta z veliko začetnico. Dedek Mraz pa je dvobesedno poimenovanje, za katerega lahko najdemo nekaj različic zapisov. Je torej pravilno Dedek Mraz, Dedek mraz ali dedek Mraz? V zagati nam lahko pomagajo pravopisna pravila – le-ta določajo, da se občne besede, torej besede, ki poimenujejo splošno, v zvezah z lastnim imenom zapisujejo z malo začetnico. Pravilen zapis je torej dedek (ker gre za občno besedo) Mraz (ker gre za lastno ime, ime dedka). Podobni primeri so na primer še kralj Matjaž, lepa Vida, krojaček Hlaček.

dr. Jana Volk,

Oddelek za slovenistiko
UP Fakulteta za humanistične študije

FRANC PLANINC

* 1937 + 2020

Poslovil se je mož, pogumen in sposoben.

Gospod Franc Planinc. Upokojenec. Doma iz Dolnjih Vrem. Šeminov Francel po domače. Skoraj celo življenje je preživel v Ljubljani. Z ženo sta si v Famljah preuredila rojstno hišo njegove mame in preživljala vikende v pravem vaškem okolju.

Bil je človek plemenitega srca, delaven, vztrajen, dosleden, tenkočuten, poln novih zamisli in izboljšav.

Žal smo ga vaščani premalo poznali. Bilo je premalo priložnosti in premalo možnosti, da bi se kdaj družili, da bi mu kdaj segli v roko, mu izrekli besedo pohvale, navdušenja, podpore.

Njegova življenjska pot je bila zelo drugačna od življenjske poti običajnega človeka.

Ko je hodil v 2. razred osnovne šole v Britofu, je zbolel in oglušel. Življenje se od tu naprej ni nadaljevalo po običajnih tirnicah. V šoli ni imel kaj početi, saj ni ničesar slišal. Začel se je njegov pogumni vstop v svet gluhih.

Starši ga odpeljejo v Ljubljano, v šolo za gluhe. Tam je že preveč otrok, prešolajo ga v Portorož. Nato spet v Ljubljano. Konča osnovno in srednjo šolo. Mimogrede: praktični pouk v srednji šoli traja od šestih do dvanajstih, od dveh naprej pa pouk kot za vse srednješolce. Postane ročni stavec v tiskarni v Učnih delavnicah v Ljubljani. Je član ljubljanskega Društva gluhih in naglušnih.

Mladega fanta, polnega energije, pritegne šport. Postane član nogome-

tnega kluba. Kasneje odkrije folkloro. Zelo dobro pleše. Kjerkoli nastopajo, ljudje ne morejo razumeti, da gluhi tako dobro plešejo, čeprav ne slišijo glasbe. Med soplesalkami sreča Frido, poročita se, dobita otroka, imata stanovanje, avto. V službi napreduje in dobi vodilno mesto v Učnih delavnicah.

Nemirni duh, tenkočutnost ob poznavanju problematike gluhih in naglušnih, vzbudi v njem nešteto zamisli, predlogov in rešitev. Želi spremembe na bolje. Postane predsednik Društva gluhih in naglušnih Ljubljana, po osmih letih ga izvolijo za predsednika Zveze društev GN Slovenije. To funkcijo opravlja 16 let, do upokojitve. Vmes je eno leto predsednik Zveze društev Jugoslavije.

Kot predsednik ljubljanskega Društva gluhih in naglušnih in kasneje predsednik Zveze društev zbere okoli sebe zanesenjake in pod njegovim vodstvom se začne vztrajen, nepopustljiv boj za pravice gluhih in naglušnih. Rešuje probleme posameznikov, problematiko na kulturnem in športnem področju, izdajati začno svoje glasilo, bori se za pridobivanje tehničnih pripomočkov, za investicije, predvsem pa se bori za enakopraven položaj gluhih in naglušnih v dužbi. Organizira številna posvetovanja, seminarje, konference, udeležuje se mednarodnih srečanj. Išče rešitve, daje pobude. Plod njegovih prizadevanj je tudi priznanje slovenskega znakovnega jezika (SZJ), kot enakopravnega jezika gluhih in naglušnih, ki je bil uzakonjen leta 2002. V Zvezi gluhih in naglušnih so močno upali, da jim bo v letošnjem letu uspelo izpeljat načrt, da bi bil znakovni jezik končno zapisan tudi v Ustavo RS. Žal je predlog zakona še vedno nekje v parlamentu in Franc Planinc na žalost ni dočkal trenutka, ko bi zagledal težko pričakovani 62. a čl. v naši ustavi.

Borcem, kakršni so gluhi in naglušni, bo to prihodnje leto za gotovo uspeho. Zaslužijo si enakopraven položaj med slišječimi! Tudi oni imajo vsakodnevne opravke, tudi njih vodijo poti v različne urade, pošte, banke, trgovine, morajo k zdravniku, v lekarno,

k frizerju, gredo na kavo, radi bi šli v gledališče, na zanimivo predavanje, potrebujejo serviserje ... Kdaj bo urejeno izobraževanje, da ne bo treba gluhim študentom hoditi na fakulteto v Ameriko?

Večina oseb z okvaro sluha ostaja tako manj izobražena, družijo se le v svojih društvih, čeprav so enako sposobni, enako čuteči in enako inteligentni kot slišječiji.

Stvari se le premikajo na bolje. Predvsem na TV, kjer imajo oddajo Prislunhimo tišini in nekaj oddaj opremljenih s tolmačenjem v znakovni jezik. Imajo Spletno TV za gluhe.

Praksa je bila tudi, da so bili gluhim staršem tolmači kar lastni slišječiji otroci. Hitro so se naučili znakovnega jezika, se postavili pred televizor in prevajali. S starši so šli po opravkih, tudi na govorilne ure!

Slovenski znakovni jezik ima ogromno kretenj, vendar če te prevedemo v besede, obsegajo približno toliko, kot je besedni zaklad slišječega sedmošolca. Znakovni jezik se mora zato razvijati, se posodabljati, dopolnjevati!

Vrnimo se k Francu Planincu, k človeku, ki je imel pogum, vizijo in vztrajnost, ki je izhajal iz lastne izkušnje in ki je zapustil globoko sled v boju za izboljšanje življenja gluhih in naglušnih v Sloveniji.

Zveza gluhih in naglušnih Slovenije mu je podelila naziv častnega člana Zveze.

V svoji veličini je ostal skromen!
Vaščani Špil smo ponosni nanj!

Mirka Grabljevec

19. oktobra 2020 nas je spet presenetila novica, da mora knjižnica zapreti svoja vrata. Na srečo smo jih lahko pripravili teden dni kasneje, 2. novembra, ko smo lahko spet lahko ob upoštevanju ukrepov omogočili našim bralcem izposojati in vračilo gradiva. Na žalost obiskovalcem vstop v prostore Kosovelove knjižnice Sezana in njenih enot v

Komnu, Divači in na Kozini ni mogoč, je pa omogočena izposoja gradiva – skozi okence glavnega vhoda v knjižnico. Zaželeno je, da gradivo vnaprej naročite preko spletne storitve Moja knjižnica (COBISS+), po telefonu ali elektronski pošti, pri izbiri pa vam pomagajo tudi naši knjižničarji.

Spremembe, ki smo jih v naše delo uvajali iz dneva v dan, so vas gotovo malo jezile, a morali smo slediti navodilom. Do nadaljnjega je knjižnica v Divači odprta vsak torek in petek od 11. do 18. ure in veseli nas, da nas bralci pridno obiskujete.

Prosimo, da naše objave s spremembami spremljate na spletni strani in fb profilu.

Magdalena Svetina Terčon

ZAČETEK PREOBRAZBE DOMA NA KRASU

Dom na Krasu je eden prvih socialnovarstvenih zavodov, ki je leta 2020 vstopil v proces deinstitucionalizacije. To pomeni prehod iz institucionalne oskrbe v oskrbo v skupnosti, obenem pa gre za proces vračanja človekovih pravic ljudem, ki živijo v instituciji. Cilj projekta je preobrazba obstoječega zavoda v mrežo skupnostnih služb, ki bodo uporabnikom omogočile samostojnejše življenje z vso potrebno podporo. Podpora v skupnosti pomeni zagotavljanje individualiziranih storitev, ki so prilagojene potrebam uporabnikov.

Kljub evropskim trendom deinstitucionalizacije je v Sloveniji oskrba ljudi, ki doživljajo duševne stiske, prepuščena institucionalnemu varstvu. Skupnostne oblike bivanja in skupnostne storitve so bolj izjema kot pravilo, kljub temu da Slovenija k deinstitucionalizaciji zavezujejo številni mednarodni dokumenti.

V Domu na Krasu proces deinstitucionalizacije izvajamo od leta 2003, in sicer smo do leta 2020 v dislocirane enote preselili 52 stanovalcev na sedem različnih lokacij. V naslednjih treh letih želimo v sklopu projekta preseliti še 70 stanovalcev na območje Krasa ter obalne in goriške regije. Poleg tega bomo vzpostavili mrežo novih storitev, ki bodo na voljo tudi zunanjim uporabnikom.

V načrtovanje preobrazbe zavoda so poleg uporabnikov vključeni tudi slovenski strokovnjaki s Fakultete za socialno delo in Inštituta RS za socialno varstvo ter predstavniki Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, pa tudi tuji strokovnjaki na področju deinstitucionalizacije iz Italije, Češke in Anglije, s katerimi že potekajo posvetovanja.

Preobrazba zavoda bo imela največji vpliv prav na življenje stanovalcev in njihovih svojcev, zaradi česar si z njimi želimo aktivnega in tesnega sodelovanja. V procesu preobrazbe zavoda se med drugim zavzemamo za izboljšanje kakovosti življenj oseb, vključenih v institucionalno varstvo, za kar moramo izhajati iz njihovih potreb. Na Bunčetovi domačiji v Dutovljah smo 29. septembra 2020 organizirali posvet o preobrazbi zavoda za svojce in skrbnike, katerega namen je bila predstavitev projekta »Doma na Krasu«.

Za lažje ozaveščanje širše skupnosti smo vzpostavili tudi facebook stran Doma na Krasu. Ponovno je zaživela spletna stran v prenovljeni obliki, na kateri sprotno obveščamo o aktualnih dogodkih. Začeli smo sodelovati s študijsko skupino za lahko branje iz CUDV Črna na Koroškem, s katero smo napisali in oddali prispevek v lahkem branju, ki je bil

izdan v časopisu »20 minut« Zavoda Risa. Zadnje tri mesece se je projektni tim posvetil izdaji časopisa IZHOD v skupnost, prva številka pa je izšla dan pred Svetovnim dnevom duševnega zdravja. Časopis bo izhajal na dva meseca in bo na voljo tudi v elektronski obliki na spletni strani Doma na Krasu. Začeli smo tudi z izobraževanji, v okviru katerih so nam predavali tudi prof. dr. Vito Flaker in doc. dr. Vera Grebenc s Fakultete za socialno delo, koordinatorka obravnave v skupnosti Simona Ratajc in prof. psihatrije Lorenzo Burti. *Naložbo financirata Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada in Republika Slovenija.*

Brigita Obreza

Projektna skupina Doma na Krasu

Foto: Vinko Lekše

PODPORA RANLJIVIM SKUPINAM TUDI V ČASU EPIDEMIJE

Trenutna situacija korona krize je marsikateremu članu naše skupnosti prinesla še dodatne težave, ovire in stiske. Pri uporabnikih prepoznavamo duševne stiske, finančne stiske, ovire pri dostopu do zdravstvene pomoči, veliko težje je priti v stik z najbližjimi. Kompleksnost težav predstavlja prepletenost stisk, ko se jih med seboj poveže več in hkrati. Tak izziv postane za marsikoga lahko prezahteven, saj lahko korona kriza zelo dodatno obremenjuje nas vse in je tako iskanje rešitev veliko bolj zahtevno.

Stari ljudje, osebe s težavami v duševnem zdravju in druge skupine občanov in občank z različnimi težavami, so zaradi svoje siceršnje šibkosti v času epidemije še bolj ranljivi.

CSD Južna Primorska, Enota Sežana, izvaja socialno varstvene programe na območju upravne enote Sežana že 20 let. S stiskami in težavami so se občanke in občani srečevali ves čas, vsa leta in nenazadnje tudi v 1. valu epidemije. Danes, ko smo sredi 2. vala epidemije, pri uporabnikih žal opažamo še večjo osamljenost, intenzivnejše

občutke tesnobe, nemoči, odtujenosti in ujetosti. Stvari/opravila, ki so bile že pred epidemijo za ljudi težke, so zdaj še težje – npr. dostop do zdravniške pomoči, kontakt s posameznimi službami, težji dostop do prevoza in s tem ovirana samostojna skrb zase, oteženi stiki s pomembnimi drugimi, včasih tudi zaradi strahu pred neznanim.

V okviru Centra za socialno delo Južna Primorska, Enota Sežana izvajamo tri terenske socialno varstvene programe: Kakovostno staranje in sožitje generacij, Pomoč brezdomnim in ostalim rizičnim skupinam prebivalstva, Pomoč osebam s težavami v duševnem zdravju in njihovim svojcem. Z obiski na domu in/ali telefonskimi pogovori izvajamo razbremenilne pogovore in pomoč pri urejanju in premagovanju osebnih stisk, podporo pri urejanju zdravstvenih storitev, pomoč in informiranje pri uveljavljanju različnih pravic (CSD in drugih služb), pomoč pri iskanju rešitev za lajšanje finančnih stik, podpora in pomoč pri iskanju rešitev za namestitev in pri vzdrževanju socialnih stikov. Ker pa

je zgodba vsakega posameznika edinstvena in s tem tudi njegove stiske, se temu ustrezno prilagajamo.

Programe sofinancirajo in s tem omogočajo njihovo izvajanje občine Divača, Hrpelje-Kozina, Komen in Sežana, storitve so za uporabnike brezplačne. Trenutno je v programe vključenih približno 300 gospodinjstev. Za informacije smo dosegljivi v okviru delovnega časa Centra za socialno delo, enota Sežana na telefonskih številkah:

- Tajništvo: **05/969 40 20**
- Kakovostno staranje in sožitje generacij (**Klemen**): **040 220 202**
- Pomoč brezdomnim in ostalim rizičnim skupinam prebivalstva (**Simona**): **030 611 233**
- Pomoč osebam s težavami v duševnem zdravju in njihovim svojcem (**Mojca**): **051 338 195**

Klemen Mozetič,
Simona Verstovšek,
Mojca Volk

SPREMENJEN URNIK OBRATOVANJA ZBIRNEGA CENTRA ZA INDIVIDUALNI DOVOZ ODPADKOV DIVAČA

Obveščamo vas, da bo z januarjem 2021 Zbirni center Divača pričel delovati po spremenjenem urniku. V novem letu ne bo več odprt ob ponedeljkih in sredah, temveč ob ponedeljkih in četrtek. Sobote ostajajo nespremenjene. Ob ponedeljkih bo ZC odprt kar štiri ure več, od 10.00 do 17.00.

Urnik Zbirnega centra za individualni dovoz Divača:

December 2020	Od 1. 1. 2021 dalje
ponedeljek 14.00 do 17.00	ponedeljek 10.00 do 17.00
sreda 9.00 do 13.00	četrtek 9.00 do 13.00
2. in 4. sobota v mesecu od 9.00 do 13.00	2. in 4. sobota v mesecu od 9.00 do 13.00

Če z oddajo odpadkov ne morete počakati dneva, ko je ZC Divača odprt, jih lahko oddate na Centru za ravnanje z odpadki Sežana, vsak delavnik med 7. in 16. uro.

Trenutno zbirni centri delujejo nemoteno. Pri obisku vas prosimo, da upoštevate navodila in priporočila NIJZ: nosite obrazno masko, držite medsebojno razdaljo ter upoštevate usmeritve zaposlenega na zbirnem centru.

Z mesecem novembrom smo tudi zaključili z brezplačnimi odvozi kosovnih odpadkov po naročilu. Tak odvoz kosovnih odpadkov bo spet možen z mesecem februarjem 2021. Dodatne informacije na telefonski številki **05 73 11 240**.

Komunalno stanovanjsko podjetje, d. d., Sežana

**Sreče, zdravja, moči
in življenjske energije
v letu 2021**

**vam želi kolektiv
tiskarne Mljač**

MLJAČ
TISKARNA

ŠPORTNO DRUŠTVO RUJ DIVAČA

Ul. dr. Bogomirja Magajne 4, 6215 Divača

Športno društvo Ruj Divača že vrsto let deluje v naši občini in združuje ljubitelje športne dejavnosti. Program društva je raznovrsten, saj je namenjen vsem generacijam in vključuje pester nabor rekreativnih dejavnosti: plavanje, pohodništvo, planinarjenje, tek, zimski šport v naravi ... bistveno pa je športno druženje v skrbi za zdravje in za kvalitetno preživljanje prostega časa. Društvo želi pomladiti in dopolniti svoje članstvo, saj želi nadgradnjo programov športa z novimi, svežimi idejami, pristopi in vsebinami. Zato vabljeni k sodelovanju v društvu vsi, ki vam ljubi-

teljstvo do športa pomeni način življenja. Vabimo vas, da razmislite tudi o možnosti, da bi se preizkusili v vodstveni funkciji predsedovanja društva. Vljudno vabljeni. Veselimo se vašega sodelovanja.

Kontakt:

Mirjam Trampuž, predsednica društva
tel.: 041 424 897; e-pošta: mirjam.trampuz@gmail.com
Mirjam Frankovič Franetič, namestnica predsednice
tel.: 031 817 676; e-pošta: mirjam.franetic@gmail.com

Vezi VIZIJA d.o.o.

Štorje 26, 6210 Sežana
GSM: 051 495 395
E-pošta: pomocdivaca@gmail.com
<http://vezivizija.com>

Dislocirana enota Divača:
Ulica dr. Bogomira Magajne 8
6215 Divača

Veseli bomo vašega zaupanja.

POMOČ NA DOMU V OBČINI DIVAČA 051 495 395

NAMEN POMOČI NA DOMU

Namen storitve je nuditi pomoč starim, invalidom in hudo bolnim osebam pri zadovoljevanju njihovih vsakdanjih potreb z oskrbo na njihovem domu, da bi čim dlje ostali v svojem domačem okolju in bili oskrbovani, v skladu z njihovimi željami in potrebami.

Storitev Pomoč na domu omogoča, da ljudje ohranjajo zadovoljivo telesno in duševno počutje v tolikšni meri, da jim ni potrebna vključitev v institucionalno varstvo. Predvsem v skrbi glede varnosti razbremenijo tudi člane družine v času njihove odsotnosti.

OPRAVILA, KI JIH ZAJEMA POMOČ NA DOMU

Naše delo temelji na potrebah posameznika in njegove družine in obsega:

- gospodinjstvo pomoč,
- pomoč pri vzdrževanju osebne higiene,
- pomoč pri ohranjanju socialnih stikov.

CENA STORITVE JE ZA UPRAVIČENCE UGODNA IN SUBVENCIONIRANA S STRANI OBČINE DIVAČA.

Naše delo temelji na zaupanju, fleksibilnosti in dobro opravljenih storitvah. Strokovno in prijazno osebje razbremenijo vas in vašo družino ter vam tako omogoča manj stresno življenje in brezskrbno preživet prosti čas.

NA BOLJŠE ČASE!

Spoštovani,
živimo v nenavadnih časih in
okolščinah, ki so za vse nas nove
in posebne. Verjamemo,
da človek zmore, če hoče in najde
poti, če jih išče. Solidarnost med
ljudmi živi in se vedno bolj krepi.
Zato pogumno!

Smejmo se z očmi,
če maska skriva naš nasmeh;
Pomahajmo si v pozdrav,
če si ne moremo seči v roke;
Pišimo in pokličimo po telefonu,
če ne moremo skupaj posedeti
in se objeti.

Upajmo in zaupajmo v boljše čase!
Želimo vam mirne praznike ter
srečno, zdravo in nadvse
prijazno 2021.

Za nujno pomoč, če nimate
svojcev ali sosedov, ki bi vam
lahko pomagali,
pokličite na št. 040 439366.
Dosegljivi smo od ponedeljka
do petka med 9.00 in 12.00.

**Območno združenje
Rdečega križa Sežana**

BOŽIČNA POSLANICA

Dragi bratje in sestre,
pred nami je božič. Praznik veselja in upanja.
Kristjani verujemo, da se je z Jezusovim rojstvom,
z njegovim vstopom v zgodovino Bog z nami nepreklicno povezal,
zavzel za svet in človeka.

Božični praznik nam kliče z vso blago močjo:
»Bog je svet tako ljubil, da je dal svojega Sina,
da bi se nihče, kdor vanj veruje, ne pogubil, ampak bi imel večno življenje.« (Jn 3,16)

S tem, ko je Bog sam prišel z nami deliti zemeljsko življenje, nam sporoča, naj zaradi preizkušenj, težav, nesreč in bolezni ne obupamo; ne nad seboj, ne nad svojimi bližnjimi in še manj nad Bogom, ker tudi on nikoli ne obupa nad nami. Njegov prihod med nas je največji dokaz za to. Bog nam sporoča, da je tudi življenje v težavah in preizkušnjah smiselno in vredno.

Zato vsem vam, vašim družinam, zlasti bolnim, ostarelim in osamljenim,
želim blagoslovljene božične praznike, v novem letu 2021 pa zdravja, zadovoljstva,
sreče in uresničitev vsega, kar je dobro.

Župnik Pavel Kodolja
Pavel K.

DRAGI KRAJANI IN ŽUPLJANI DIVAČE IN VREM,

želim vam, da bo Božič poln miru in topline. Navda naj vas z radostjo, upanjem in Ljubeznijo.
V letu 2021 pa najdete tiste drobne poti, ki vodijo od srca do srca, ki peljejo k zdravju in zadovoljstvu.
In beseda SREČNO NOVO LETO naj ne bo le izraz navade, ampak naša iskrena želja,
ki naj vas vedno spremlja.

Župnik Slavko Obed

PS: Ob tej priliki bi se rad zahvalil vsem, ki ste darovali in še boste za obnovo zvonika in zvonjenja v župnijski cerkvi svetega Antona v Divači. Hvala in bodite zdravi.

Špoštovane občanke, občani!

Tako kot vsem društvom so tudi nam trenutne razmere onemogočile delovanje. Zaradi trenutne neaktivnosti orkestra in prepovedi zbiranja ljudi na javnih mestih smo morali odpovedati letošnji božično-novoletni koncert. Ker vas tokrat ne moremo povabiti na tradicionalno snidenje ob zaključku leta, vam v upanju, da se kmalu ponovno srečamo, želimo voščiti vesele božične praznike, v novem letu pa obilo zdravja, prijetne glasbe ter medsebojnega razumevanja.

Godbenice in godbeniki
Pihalnega orkestra Divača

SD

Vsem krajanom občine Divača,
v teh težkih korona-virusnih časih
voščimo predvsem zdrave, vesele in mirne
božično-novoletne praznike ter srečno in zdravo
novo leto 2021.

Andrej Škapin
SD Divača

Spoštovane občanke in občani.

Za nami je naporno leto, prežeto z mnogimi skrbmi in stiskami. Pa tudi z novimi izkušnjami in spoznanji. Z njimi stopamo v novo leto 2021 močnejši in pogumnejši.

Naj bodo v mehurčku prihajajočega leta: zdravje, mir, dobro počutje, veselje in sreča ter izzivi z novimi priložnostmi v osebnem in poslovnem življenju. Prijetne praznične dni ob toplim domačem ognjišču vam želimo,

učenci in zaposleni Osnovne šole dr. Bogomirja Magajne Divača.

MAREAL
IZDELAVA KAKOVOSTNE HIŠE

SOSESKA KRASNA predvideva skupno 15 vrstnih hiš z bivalno površino od 115 do 150 m² s pripadajočim zemljiščem do 100 m². Vsaka hiša ima 3 ali 4 spalnice, 2 kopalnici, dnevno sobo s kuhinjo ter panoramski izhod na lasten atrij. Hiše odlikuje kakovostna izdelava v kombinaciji opeke in armiranega betona, betonska streha s 20 cm toplotno izolacijo, fasada EPS debeline 16 cm, panoramska okna, senčila ter proti vlomna vrata. Soseska ponuja vse kar potrebujete za udobno družinsko življenje. Umeščena je ob naravnem rezervatu, stran od mestnega vrveža a vseeno le 1,5 km peš do šole, trgovin in ostale vsakodnevne infrastrukture, 10 min do Lipice ali Sežane, 20 min do obale ali Italije ter 35 min do Ljubljane.

Lokacija: Cesta v Gabrovo naselje - Divača.

Cena: že od 1.570,00 €/m² za izdelavo "na ključ".

<http://www.mareal.si/soseska-krasna>

Rezervirajte svoj posvet na: E: info@mareal.si ali T: +386 51 888 022

Novo leto je priložnost za nove zgodbe v filmu našega življenja. Scenarij naj prihaja iz srca, glavni igralci pa naj bodo zdravje, ljubezen, veselje, toplina in mnogi uspehi, katerih odmev bo slišen v srcih vaših najbližjih.

Muzej slovenskih
filmskih igralcev

**Srečno in
vse bo v redu v 2021!**

 triglav

*Staro leto že od nas odhaja,
nam novo roko podaja.
Energije nove nam bo vtilo,
čar življenja znova nam odkrilo.
Naj vam novo leto prinese
čim več žara in energije!*

SREČNO!

*Vam želijo člani društva
TKŠD Urbanščica iz Vremske doline*

ŽIVLJENJE na Krasu in v Brkinih

SE VRTI NAPREJ

POVABILO
K ENOTNI
OKRASITVI
2020

MAŠA GERŽELJ

MAKS RAKIČ

ŽANA MOŽE

NINA ADAM

TINE MANKOČ

NIKA MARGON

ENEJ LEBAN

ŽIGA MARINŠEK

KLARA TOMIŃC

Poštovani občani,
prijatelji in ljubitelji
Krasa in Brkinov,

ker nam letošnje razmere
onemogočajo izvedbo
prazničnih prireditev
v mesecu decembru,
smo sklenili, da se povežemo
na drugačen, poseben,
a enoten način:

**Okrasitev koles
z lučkami**
in s sloganom

**»Življenje na Krasu in v
Brkinih se vrti naprej«**

S to gesto bomo počastili letošnje izjemne dosežke naših slovenskih kolesarjev, opozorili na Kras in Brkine, ki s prijazno klimo in naravnimi danostmi nudita neizmerne možnosti kolesarjenja ter k nam privabljata dragocene goste. Kolo je simbol gibanja, vetra v laseh, kolo se vrti naprej, na simbolni ravni v prihodnost in nas pelje novim izzivom naproti. Lučke predstavljajo nekaj pozitivnega, svetlega, toplega, prijetnega in prazničnega, naj decembra zasijejo v vsej svoji mogočnosti in nam pričarajo praznični december.

Okrašeno kolo ali del kolesa varno razstavite v izložbi, če imate lokal, v pisarni, na delovišču, na balkonu, na terasi, na balkonu, na domačem dvorišču, kot manjši okras na oknu ali pa doma - povsod, kjer vam dopušča prostor. Kolo, ki ga uporabite za okrasitev je lahko staro, obrabljeno, leseno, majhno, otroško, lahko je tudi del kolesa kot na primer zračnica ali pa kolo kot del starega voza. Izbiro kolesa in njegovo okrasitev prepuščamo vaši ustvarjalnosti. **Ob tej priložnosti bomo nagradili 10 izvirnih okrasitev na Krasu in Brkinih.**

Več o natečaju: <https://www.visitkras.info/>
Veseli bomo vašega pozitivnega odziva saj želimo s takšnim sodelovanjem in povezovanjem prispevati k promociji Krasa in Brkinov ter Slovenije. Pobudo lahko podprete tudi na družbenih omrežjih in svojo FB profilno sliko opremite z okvirjem **»Življenje se vrti naprej«** ter objavite okrasitev vašega kolesa.

◀ Praznično okrašena kolesa
senožetjskih osnovnošolcev